Colecția HEXAGON

Deţinerea informaţiei este una dintre principalele surse ale puterii. SUA, de exemplu, controlează mai bine de 80% din fluxul mondial de informaţii! În paginile ce urmează vom „îndrăzni" să le dezvăluim cititorilor modul cum funcţionează o reţea, ce este o „cutie de scrisori moartă", în ce fel să te strecori într-un loc anume, care sînt metodele şi practicile clandestine folosite de agenţi.
Această carte vă permite să pătrundeţi în tainele spionajului şi să cunoaşteţi codul secret al „castei" spionilor.

• Portretul unui agent • Agentul dublu • Cîrtiţa • Formarea unui agent de informaţii • Infiltrarea • Arta conversaţiei • Recrutarea • Internetul • Sfaturi pentru deghizare • Dispozitivele de ascultare

Gérard Desmaretz este responsabil al programului de reconversie şi instruire a militarilor în cadrul Centrului Interdepartamental de Cercetare şi Perfecţionare, Paris XIII, şi consultant pe lîngă Agenţia Africană de Relaţii Economice şi Diplomatice de la Geneva.

Gérard Desmaretz
Le grand livre de l'espionage. Guide pratique de renseignement clandestin, Chiron, 1999
© 1999 Edition Chiron, 25 rue Monge, 75005, Paris
© 2002 by Editura Polirom, pentru prezenta traducere

www.polirom.ro

Editura POLIROM
Iaşi, B-dul Copou nr. 4, P.O. BOX 266, 6600
Bucureşti, B-dul I.C. Brătianu nr. 6, et. 7, P.O. BOX 1-728, 70700

Descrierea CIP a Bibliotecii Naţionale a României :

DESMARETZ GÉRARD
Totul despre spionaj. Ghid practic de informare clandestină/ Gérard Desmaretz, trad. din lb. fr. de M. Pricop – Iaşi : Polirom, 2002
216 p., 21 cm (Hexagon. Istorie contemporană)

ISBN : 973-683-967-2

I. Pricop, M. (trad.)
324.84

Printed in ROMANIA

Gérard Desmaretz

TOTUL DESPRE SPIONAJ

Ghid practic de informare clandestină

Traducere din limba franceză de M. Pricop

POLIROM
2002

În amintirea lui P.B., cel mai bun prieten

Introducere

Inteligenţa clandestină serveşte securităţii şi intereselor strategice ale unui stat, în timp ce inteligenţa economică priveşte în mod esenţial întreprinderile care trebuie să fie mereu mai competitive. Dar aceste două tipuri de inteligenţă se confundă oarecum azi, pentru că tehnicile uneia interesează pe cealaltă şi pentru că, mai ales, interesele statului sînt acum cu deosebire de ordin economic.

Lupta economică este nemiloasă. Fiecare întreprindere vrea să se impună şi să prospere. Pentru aceasta, trebuie să domine piaţa sau pieţele şi să cucerească altele, protejîndu-se, în acelaşi timp, de concurenţă. Că vrea sau nu, o întreprindere nu poate să se sustragă în nici un fel de la asigurarea informaţiei. Toate marile întreprinderi, din toate sectoarele şi domeniile, vor fi la un moment dat implicate într-o operaţie de strîngere de informaţii.

Inteligenţa clandestină, altfel spus, spionajul (depinde din ce unghi priveşti lucrurile), se clădeşte pe metode deseori încercate, de o eficienţă redutabilă. Spionajul nu trebuie confundat cu supravegherea ştiinţifică, tehnologică, fie aceasta concurenţială sau nu. Aici ne interesează latura clandestină a inteligenţei, adică achiziţionarea informaţiilor situate la graniţa dintre informaţia gri (surse private) şi informaţia neagră (surse ascunse).

Putem compara supravegherea cu o santinelă, în opoziţie cu cercetaşul trimis în faţa unei coloane sau a unui regiment, pentru a remite statului-major informaţiile necesare în timp real. Supravegherea tehnologică este mai mult o metodă de adaptare în faţa unei ameninţări posibile (şi poate probabile), decît un instrument ofensiv, capabil să intoxice economia. Singură, nu ar fi decît o practică incompletă şi neadecvată războiului economic. Intenţia noastră este să prezentăm tehnicile unui spionaj mai ofensiv, tehnici

care se vor dovedi utile multor profesionişti interesaţi de spionajul ştiinţific, tehnic sau industrial, ca şi de cel economic.

Nu intenţionăm nici pe departe să legitimăm prin această carte practica inteligenţei clandestine ; sperăm, mai curînd, să favorizăm o anume sensibilizare a persoanelor care pot fi vizate, într-o măsură sau alta, de riscul unei misiuni de spionaj, la toate tehnicile şi metodele sale. De mai mulţi ani asistăm la apariţia a numeroase lucrări consacrate aproape în exclusivitate inteligenţei economice, ignorînd-o pe cea clandestină. Cu excepţia cîtorva romane care au abordat problema din punct de vedere literar, acest domeniu n-a mai fost niciodată cercetat într-o manieră atît de completă. Am ezitat dacă să facem publice practici care implică adesea puncte spinoase. Dar, pînă la urmă, ni s-a părut că e mai responsabil să informăm asupra practicilor oculte ale anumitor societăţi sau state, decît să subscriem politicii secretului.

Invenţiile tehnologice modifică şi afectează economia noastră. Asistăm la un ritm de inovaţie care nu încetează să se accelereze ; competiţia se înăspreşte. Trăim într-un mediu în mişcare. E din ce în ce mai greu să anticipăm viitorul şi imposibil să-i interpretăm consecinţele directe şi indirecte. Am intrat într-o epocă în care informaţia devine din ce în ce mai abundentă şi din ce în ce mai necesară. Ea a devenit motorul şi materia primă a societăţii noastre. Producerea informaţiei este un nou serviciu : e chiar pe cale de a deveni un produs ca oricare altul.

Deţinerea informaţiei este sursă a hegemoniei. SUA controlează mai mult de 80% din fluxul de informaţii ! Cu toate acestea, guvernele întîmpină dificultăţi în controlarea fluxului de informaţii şi a informaţiei. În societatea noastră, care este concomitent supra- şi subinformată, faptul de a deţine informaţii de primă importanţă conferă un avantaj care nu poate fi negat.

Unii se vor mira că vom dezvălui aici modul cum funcţionează o reţea, o cutie de scrisori moartă, cum să te strecori într-un loc anume etc. Le vom răspunde că sînt probabil singurii care ignoră metodele cunoscute de profesioniştii în informaţii şi de unii internauţi, printre alţii ; dacă o naţiune, o întreprindere înţeleg să se

protejeze de agenţii care caută să acapareze „secretele" lor, e necesar ca şi cetăţenii sau salariaţii lor să fie capabili să recunoască metodele şi practicile clandestine, pentru a le dejuca mai bine.

De altfel, a te lăsa în grija serviciilor unei societăţi exterioare, în ce priveşte culegerea informaţiilor, înseamnă a pune lupul paznic la oi, anumite societăţi neezitînd să angajeze agenţi străini sub acoperire. Aceasta e o eroare care poate avea numeroase consecinţe, mai ales cînd miza este protejarea patrimoniului ştiinţific, tehnologic, industrial, comercial şi economic. Gravitatea unei asemenea neglijenţe se măsoară după depunerile de bilanţ şi după valurile de demiteri din unele sectoare defavorizate de către reglementările internaţionale aflate în serviciul anumitor forme de concurenţă neloială.

O dată cu sfîrşitul războiul rece, s-a declanşat un nou război : războiul economic, în care SUA sînt marii cîştigători. De aici decurge o nouă ordine mondială, care bulversează însăşi natura vechilor servicii de informaţii.

Dizlocarea ţărilor din Est a schimbat, într-adevăr, împărţirea cărţilor de joc. Numeroşii agenţi eliberaţi din misiunile lor tradiţionale de spionaj Est-Vest s-au reciclat în spionajul tehnologic, comercial, financiar, industrial etc. „Neîncrederea" nemaiexistînd, infiltrarea lor a cangrenat numeroase ţări şi numeroase firme. Două din trei misiuni ale CIA, de asemenea, ţin azi de spionajul economic sau/şi de operaţiuni de destabilizare ! Robert Gates, director al CIA, declara el însuşi de curînd : „agenţii americani au de acum înainte ca prioritate să se intereseze de strategiile economice ale altor naţiuni şi să deceleze toate acţiunile de natură să dăuneze intereselor comerciale, tehnologice şi financiare ale SUA".

Spionajul ştiinţific, tehnologic şi industrial nu are nimic de-a face cu supravegherea, activitate azi familiară firmelor, nici cu inteligenţa militară. E, de fapt, un fel de „joc" de-a hoţii şi vardiştii, în care primii trebuie să acţioneze pe teren primejdios fără a fi reperaţi şi prinşi, iar cei din urmă trebuie să se ascundă, să supravegheze, să spioneze, să asculte, să consulte fişierele.

Spionajul a ajuns astăzi să intereseze un număr din ce în ce mai mare de persoane. Amatorul care urmărea să-şi rotunjească

veniturile lunare a devenit profesionistul capabil să corupă persoane, să facă sursele conjucturale să „ciripească", să intre prin efracţie într-un apartament, să recruteze noi agenţi, să pună la punct şi să conducă o reţea, să-şi organizeze sursele, să-şi asigure securitatea personală, să protejeze informaţiile pentru a le transmite apoi unui organism însărcinat cu redistribuirea lor industriaşilor, pentru ca aceştia să culeagă caimacul pieţei. Lumea economică este efectiv o lume fără morală.

Comunitatea spionilor în sine formează un fel de „castă", nu doar prin natura activităţii ei, ci şi prin respectarea anumitor principii. Un profesionist al inteligenţei clandestine se conformează unor reguli de conduită şi unui cod al onoarei, cod nescris, dar foarte real ; fiecare serviciu cultivă un fel de „spirit al casei". Mentalitatea bărbaţilor şi femeilor „din umbră" scapă de sub imperiul anumitor reguli ale societăţii civile, al unor convenţii morale care nu s-ar putea aplica unor operaţii clandestine pe care nu e de datoria noastră să le judecăm. Dar scopul urmărit e nobil, pentru că e vorba de interesul naţional. Acest obiectiv, suveran prin el însuşi, anulează orice constrîngeri morale sau filozofice, transcende noţiunile de rău şi de bine. În fapt, agentul de informaţii este înainte de toate un pragmatic. Reflecţia nu trebuie să-l ducă la paralizie. El caută deci mijloacele necesare pentru a se achita cît mai bine de misiunea lui. În cazul acestor oameni pentru care cuvîntul „a servi" ţine loc de lege fundamentală, spionajul nu presupune „aseptizarea". Ei sînt gata de orice. Invaliditatea legilor morale confirmă în fiecare zi faptul că recursul la mijloace limitate în scop de protejare este nepotrivit realităţii războiului economic. „Cea mai mare putere e cea a umbrei. Cel care merge în plină lumină este asemănător combatantului care avansează descoperit."

Anumite firme care vizează să reducă influenţa sau prezenţa unui concurent incomod ştiu şi ele să acţioneze din umbră. Asistăm la campanii de zvonuri, la acţiuni tipice de război psihologic, chiar la adevărate operaţiuni de sabotaj. Numeroase oficine ale spionajului (Fairfax, Kroll, Control Risk, Namacom etc.) numără printre angajaţii lor foşti ofiţeri CIA, KGB, Mossad, fără a-i uita pe cei de

la MI5. Unele dintre aceste societăţi private servesc drept paravan, permiţînd adevăraţilor comanditari să rămînă în umbră fără a fi deranjaţi sau măcar bănuiţi.

Această carte se interesează deci de spionaj în latura lui tehnică, prozaică. Adevăratul agent de informaţii nu se expune la lumina reflectoarelor, nu bea whisky din belşug şi nu merge peste tot însoţit de fete frumoase. Grandoarea şi servituţile acestei meserii îl obligă la o discreţie desăvîrşită, despuiată de orice romantism. Oamenii din umbră nu defilează pe Champs-Élysées.

Evident, informaţiile nu se caută unde e uşor, ci acolo unde există o şansă să le descoperi. Prin consultarea unei documentaţii scrise sau informatizate, se pot obţine numeroase informaţii, dar acestea sînt în majoritatea cazurilor insuficiente, chiar depăşite. Informaţiile la „conservă" nu pot oferi decît ceea ce a fost consemnat, nu ceea ce cauţi. Multe elemente esenţiale ale informaţiei lipsesc aici. La acest nivel trebuie să intervină informaţia clandestină.

Mai mult decît dosarele, băncile de date şi alte surse deschise, cea mai bună sursă de informaţii va rămîne pentru mult timp aceea provenind de la o reţea constituită din bărbaţi şi femei (ajutaţi adesea de tehnologie), capabili să sustragă un hard conţinînd elemente de informaţii esenţiale sau să sondeze „inimile" şi să asculte „sufletele". O calitate fundamentală a agentului de informaţii este să ştie să repereze o persoană-ţintă, să şi-o apropie, să o recruteze şi apoi să o folosească. Pentru succesul misiunii sale, agentul va face apel la fotografii, la ascunzători clandestine, la schimburi conspirative, la un material ajutător (intensificator de lumină, pistolet-şperaclu pentru a deschide încuietorile etc.) şi la psihologia aplicată.

Omul de teren va rămîne încă mult timp de neînlocuit. Numai el poate surprinde şi interpreta zgomotele (la nevoie ajutîndu-se de un microfon). Numai el poate analiza tăcerile dintr-o conversaţie. Nici o maşină nu poate face încă aceste lucruri.

Ori de cîte ori vom considera că e oportun sau va fi vorba de a explica o tehnică, o aplicaţie, un comportament, vom apela la un exemplu concret. Adesea, exemplul va releva naivitatea protagoniştilor. Dar acestea sînt cu deosebire slăbiciunile umane pe care un agent trebuie să ştie să le deceleze şi exploateze.

Lucrarea reuneşte informaţii pe care nimeni nu s-a străduit să le cerceteze sau să le adune. Veţi avea la îndemînă un „instrument" de muncă satisfăcător pentru o persoană care caută aiurea informaţii asupra acestui subiect foarte deosebit. Vom repeta, deşi probabil niciodată suficient, că nu e vorba să încurajăm pe cineva să comită acte reprobabile din punct de vedere moral sau legal. Oferim, înainte de toate, un instrument util destinat protecţiei patrimoniului naţional şi întăririi mijloacelor de apărare împotriva spionajului.

Inteligenţa operaţională şi inteligenţa tehnică trebuie să „fuzioneze". Doar aşa vom fi capabili să realizăm o adevărată „cucerire economică". Utopia aceasta e cea care ne-a împins să facem o derogare de la legea informaţiei („să ştii să-ţi ascunzi opiniile, sentimentele şi cunoştinţele"), pentru a releva cîteva principii practice care vor permite multor persoane să dejoace tentativele de spionaj.

Informaţia trebuie să-i privească pe toţi. Nu putem decît să fim uimiţi de atitudinea majorităţii serviciilor de informaţii guvernamentale care se străduiesc să culeagă informaţii avînd încredere doar în propria comunitate. Fiecare cetăţean poate deveni un „descoperitor" de informaţii, un intermediar între analişti şi utilizatori.

Nu avem deloc pretenţia că oferim cu această lucrare o metodă exhaustivă şi definitivă pentru culegerea informaţiei, ci mai degrabă un punct de vedere care-şi poate vădi utilitatea imediată.

Specialistul informaţiei este obligatoriu un „curios", în sensul nobil al termenului. El îşi împrumută metodele de la diferite discipline pentru a le adapta problemelor particulare pe care le are de rezolvat. Utilitatea metodei şi nu caracterul moral justifică prezenţa ei în bagajul unui agent.

Oricare ar fi experienţa dobîndită sau cea pe care ne propunem să o dobîndim, informaţia, contrar altor sectoare de activitate, este o disciplină în evoluţie. În fiecare zi, agentul face apel la ceea ce a învăţat în ziua precedentă ; în fiecare zi el trebuie să-şi repună în discuţie principiile după care acţionează.

Această carte vă permite să pătrundeţi în tainele spionajului şi să extrageţi de aici o cunoaştere mai realistă a misterelor sale. Secretul procură o plăcere tulbure, o excitaţie de nedescris celui care îl percepe sau descoperă. Citind acest manual, străduiţi-vă să descoperiţi

dorinţa de cunoaştere, pe aceea de a vă spori cunoştinţele şi de a vă astîmpăra curiozitatea, ca şi de a întrevedea inimaginabilul, descoperind toate tehnicile de captare a secretului, rezervate puţinilor iniţiaţi aparţinînd confreriei secretului.

În Franţa atingerile aduse apărării naţionale sînt foarte aspru interzise de Codul penal.

- Art. 413-10 al Noului Cod penal: „Se pedepseşte cu 7 ani de închisoare şi amendă de 700.000 franci orice persoană care, deţinînd fie prin stare sau profesiune, fie datorită unei funcţii sau misiuni temporare ori permanente, o informaţie, un procedeu, obiect, document, dată informativă sau fişier cu caracter secret pentru apărarea naţională, fie le distruge, deturnează, sustrage sau reproduce, fie le aduce la cunoştinţa publicului sau a unei alte persoane necalificate.

Este pedepsit în acelaşi fel faptul, comis de către persoana depozitară, de a lăsa să se distrugă, deturneze, sustragă, reproducă sau divulge informaţia, procedeul, obiectul, documentul, data informativă sau fişierul vizat la alineatul precedent.

Cînd persoana însărcinată cu depozitarea a acţionat din imprudenţă sau neglijenţă, infracţiunea este pedepsită cu 3 ani de închisoare şi 300.000 franci amendă".

Infracţiunea poate viza, de asemenea, o întreprindere. Art. 414-7 al NCP: „Persoanele morale pot fi declarate responsabile penal, în condiţiile prevăzute de art. 121-2, de infracţiuni definite astfel.

Pedepsele prevăzute pentru persoanele morale sînt:

1. Amenda, urmînd modalităţile prevăzute de art. 131-38;
2. Pedepsele menţionate la art. 131-39.

Interdicţia menţionată la al doilea alineat al art. 131-39 se referă la activitatea în exerciţiu sau cu ocazia exerciţiului în care infracţiunea a fost comisă".

- Art. 413-11: „Se pedepseşte cu 5 ani de închisoare şi cu 500.000 franci amendă faptul, comis de orice persoană nevizată de art. 413-10, de:

1. A intra în posesia unei informaţii, procedeu, obiect, document, dată informativă sau fişier cu caracter secret pentru apărarea naţională.
2. A distruge, a sustrage sau reproduce, oricare ar fi maniera, o asemenea informaţie, procedeu, obiect, document, dată informativă sau fişier.
3. A aduce la cunoştinţa publicului sau a altei persoane necalificate o asemenea informaţie, procedeu, obiect, document, dată informativă sau fişier".

➢ Art. 413-12 reaminteşte că tentativa este pasibilă de pedeapsă. „Tentativa de delicte prevăzute la primul alineat al art. 413-10 şi la art. 413-11 se pedepseşte în acelaşi fel."

Este interzisă nu numai culegerea clandestină de informaţii secrete, dar şi spionajul numit „deschis" care constă în adunarea de informaţii care, reunite, sînt susceptibile de a aduce atingeri intereselor fundamentale ale naţiunii, dar, luate separat, nu prezintă nici un caracter secret. Fapt amintit de art. 411-7 : „Faptul de a culege sau de a aduna, în vederea livrării către o putere străină, o întreprindere sau organizaţie străine sau aflate sub control străin sau agenţilor lor informaţii, procedee, obiecte, documente, date informative sau fişiere a căror exploatare, divulgare sau reuniune este de natură să aducă atingeri intereselor fundamentale ale naţiunii este pedepsit cu 10 ani de închisoare şi 1 000 000 franci amendă".

Noul Cod penal intrat în funcţiune în 1994 a modificat mult conţinutul incriminărilor pentru adaptarea represiunii la realităţile contemporane şi la noile mize. De acum înainte se vorbeşte de „interesele fundamentale ale naţiunii".

Articolul 413-10 al noului Cod penal corespunde vechiului art. 75, dar noţiunea de atingere adusă secretului a fost mult extinsă, după cum menţionează art. 410-1 : „Interesele fundamentale ale naţiunii se referă la independenţa, integritatea teritoriului, securitatea sa, forma republicană a instituţiilor sale, mijloacele de apărare şi diplomaţia sa, protejarea populaţiei sale, în Franţa şi în străinătate, echilibrul mediului său natural şi elementele esenţiale ale potenţialului său ştiinţific şi economic şi ale patrimoniului său

cultural". Sînt de acum înainte protejate, în afara informaţiilor etc., datele informatizate şi fişierele.

Încercarea de a face presiuni asupra unei persoane pentru ca aceasta să livreze o informaţie este, conform art. 411-11, blamabilă. „Faptul, săvîrşit prin promisiune, cereri, presiuni, ameninţări sau acte de violenţă, de provocare directă la comiterea uneia dintre crimele prevăzute în prezentul capitol, cînd provocarea nu e urmată de efect, datorită circumstanţelor independente de voinţa autorului, este pedepsită cu 7 ani de închisoare şi 700 000 franci amendă."

Un francez care se lasă prins într-o activitate de spionaj împotriva intereselor ţării sale este calificat drept trădător. Art. 411-1 : „Faptele definite prin art. 411-2 – 411-11 constituie trădare cînd sînt comise de un francez sau de un militar aflat în serviciul Franţei şi spionaj cînd sînt comise de orice altă persoană".

Recomandăm insistent oricărei persoane care face obiectul unei abordări oarecare vizînd lezarea intereselor noastre în sens larg să ia imediat legătura cu responsabilul cu securitatea întreprinderii sau cu Direcţia de supravegherea a teritoriului. Dacă o antenă a acestui serviciu nu e prezentă în regiune, trebuie avertizată jandarmeria care va remite informaţia către DST, singura competentă.

Să reamintim, în fine, avertismentul art. 411-10 al Noului Cod penal : „Faptul de a furniza, în vederea servirii intereselor unei puteri străine, unei întreprinderi sau organizaţii străine sau aflate sub control străin, autorităţilor civile sau militare ale Franţei informaţii false de natură să inducă în eroare şi să aducă atingeri intereselor fundamentale ale naţiunii este pedepsit cu 7 ani de închisoare şi 700 000 franci amendă".

Cîteva cazuri de spionaj curent

Universitarul

Alegeţi un universitar a cărui carieră se anunţă de succes, supravegheaţi-l cu coada ochiului cîţiva ani, veghind în acelaşi timp să i se faciliteze studiile şi susţinerea unei teze interesante (toate acestea, bineînţeles, în domeniile de cercetare ştiinţifică de vîrf). Adesea, universitarul va căuta să întîlnească un prestigios universitar străin, al cărui laborator face obiectul curiozităţii serviciilor secrete. În timpul sejurului său, fericitul bursier are acces în toate cotloanele laboratorului şi întreţine relaţii de prietenie cu toţi cercetătorii. În acest mediu în care se gîndeşte că ştiinţa nu are naţionalitate, deci frontiere, se dezvoltă o cooperare internaţională (scrisori, seminarii, congrese), toată lumea vorbeşte cu toată lumea. E uşor atunci pentru nu importă care cercetător să culeagă informaţii de interes fără a le cere. Sejurul terminat, studentul-cercetător se întoarce în cuib, unde îi sunt verificate cu grijă cunoştinţele proaspăt dobîndite. Toate informaţiile culese vor alimenta o bancă de date unde se găsesc deja multe alte informaţii.

Dacă mulţi universitari sînt favorabili schimburilor amicale şi fac dovada unei atitudini conciliante, serviciile de securitate au datoria de a intra în alertă. Ancheta de securitate pentru primirea unui stagiar dintr-o ţară străină are în vedere, printre altele, calificarea sa. Dar cu cît o ţară trimite mai mulţi stagiari, cu atît dă mai mult de lucru serviciilor de securitate adverse, repede saturate : trebuie slăbită un pic atenţia lor. Nu

pot fi peste tot în acelaşi timp: verificarea dosarelor, filarea stagiarilor etc. Aceasta se numeşte o „operaţie de saturare".

O ţară despre care se vorbeşte rar, dar care nu este mai puţin activă, mai ales în domeniul nuclear, este Pakistanul. Un stagiar pakistanez la centrul nuclear de la Saclay a încercat astfel de curînd să fure un disc utilizat la proiectul pentru securitatea reactoarelor nucleare. (Ca să nu mai vorbim aici despre „celebrele" probleme ale spionajului chinezesc, care otrăvesc relaţiile sino-americane.)

Rolf Dobertin, de exemplu, făcea studii strălucite de fizică la Universitatea Humboldt, în RDG. Viitorii săi patroni l-au remarcat rapid şi i-au facilitat evoluţia. S-a putut chiar înscrie, sub o falsă identitate, la Institutul Raymond-Poincaré de la Paris (un vis, pentru cineva venind din Est), unde n-a întîrziat să se facă remarcat în fizica nucleară, lucru care i-a deschis porţile CNRS (Centrul Naţional de Cercetări Ştiinţifice), în calitate de cercetător în domeniile fizicii şi matematicii. În anii următori, a publicat o teză despre plasmă care i-a servit drept trambulină şi i-a permis să fie asociat la cercetările de vîrf în fizica plasmei şi a particulelor. Datorită calităţilor sale şi neglijenţei serviciilor franceze de securitate, el a ajuns pînă în centrul dispozitivului (de unde deturna un număr semnificativ de informaţii în profitul RDG), pînă ce DST (Direction de la Surveillance du Territoire) l-a arestat la domiciliu.

Expoziţia internaţională

Un stat organizează pe teritoriul său o expoziţie internaţională de anvergură pe tema tehnologiei de vîrf. Imediat, toate societăţile care doresc să-şi vîndă produsele se grăbesc să închirieze un stand. Din momentul în care se întunecă,

uşile sînt închise şi luminile stinse, umbre furtive alunecă spre anumite standuri. Examinarea materialului dorit poate începe. Se procedează la dezvelirea lui pentru a se face inevitabilele fotografii. Inutil să spunem că serviciul de securitate însărcinat cu supravegherea expoziţiei închide ochii dacă e vorba de un material emiţînd o „semnătură", adică străluceşte în vreun fel, şi plasează în proximitatea sa un material capabil să înregistreze toate semnalele emise care vor fi apoi analizate pentru a fi stoarse de toate secretele lor. Pentru preîntîmpinarea riscului unei vizite nocturne, întreprinderea ar trebui să lase lîngă standul ei un gardian care să nu aparţină ţării-gazdă sau să-şi protejeze materialul cu o „capcană" în aşa fel încît aceasta să explodeze la deschiderea.

Dreptul de participare

Iată un procedeu care a fost aplicat şi utilizat cu succes de către Iran. O persoană „neutră" acţionează în folosul unei companii sau al unui stat care doreşte să rămînă în umbră şi efectuează, graţie unor societăţi-paravan şi relee, participarea într-o societate-cheie. Dacă societatea-ţintă este furnizoarea unui sector de vîrf, e bine, dar dacă are acordul NATO, este şi mai bine. Acest lucru permite accesul la echipamentul militar clasificat şi vinderea acestuia sub embargo.

Brevetul de invenţie

Anumite idei, anumite invenţii sau chiar procedee ingenioase pot pune în joc profituri enorme; e deci de o importanţă esenţială brevetarea lor în scopul de a le proteja de concurenţa tentată să le exploateze în propriul beneficiu.

Protecţia se efectuează prin intermediul unui organism oficial care poate, în caz de contestaţie, să stabilească data exactă a descoperirii. Dacă anumite ţări nu recunosc valoarea unui brevet, altele merg pînă la a le frauda fără scrupul. Lucrul e cu atît mai uşor, cu cît este vorba despre state. Merg pînă la a depune un brevet antedatat, care va fi apoi transformat în brevet internaţional.

Anunţul-capcană

Un stat dă de ştire prin anunţuri de cerere şi ofertă că doreşte să cumpere o licenţă de exploatare sau o uzină. Solicitate imediat, marile societăţi reacţionează şi îşi trimit inginerii comerciali. Dar, iată, tratativele trenează şi, în acest timp, societăţile intrate în arenă furnizează din ce în ce mai multe informaţii fără a bănui nimic, sau închid ochii, sperînd să încheie tîrgul.

Toţi concurenţii vor astfel să supraliciteze, fără a realiza vreun moment că nici unul dintre ei nu va finaliza şi nici nu va vinde ceva. Însă astfel au livrat ei înşişi informaţiile dorite de ţara solicitantă.

Miracolul anunţurilor de mică publicitate

Cabinetele de recrutare pot să-şi aducă şi ele contribuţia la colecta de informaţii. Le e extrem de uşor să se ţină la curent cu cercetările în curs şi cu nivelul la care au ajuns lucrările concurenţei. Metoda cea mai simplă e următoarea: cabinetul publică un anunţ tentant, capabil să reţină atenţia funcţionarilor unei firme concurente. Cadrele interesate de o mai bună ofertă salarială, de condiţii de cercetare mai bune şi de diverse avantaje (apartament şi maşină de serviciu, cheltuieli de

mutare, primă pentru ajutor de menaj şi de şcolarizare a copiilor etc.) îşi expediază CV-urile.

Cîteva zile mai tîrziu sînt convocaţi pentru interviul prealabil, în cursul cărora vor fi îndelung chestionaţi asupra calificării lor, asupra lucrărilor lor anterioare şi actuale. Din dorinţa de a obţine postul, aceştia vor vorbi cu toată încrederea şi vor încerca să se impună, livrînd informaţii confidenţiale, care nu vor întîrzia să intereseze societatea concurentă ascunsă în spatele cabinetului de recrutare. Inutil să spunem că interviurile nu vor avea niciodată drept rezultat căpătarea slujbei dorite.

E vorba de furt de informaţii, de concurenţă neloială? Se poate vedea că noţiunea însăşi de spionaj este imprecisă, dificil de definit.

În Franţa, sancţiunile împotriva violării secretelor de fabricaţie sînt prevăzute la art. L.152-7 al Codului muncii, reprodus în continuare :

- „Art. L.152-7 – Faptul, comis de orice director sau salariat al unei întreprinderi, de a dezvălui sau de a încerca să dezvăluie un secret de fabricaţie este pedepsit cu 2 ani de închisoare şi 200 000 franci amendă".

„Tribunalul poate de asemenea să pronunţe, cu titlul de sancţiune complementară, pe o durată de 5 ani sau mai mult, interzicerea unor drepturi civice, civile şi de familie prevăzute de către art. 131-26 al Codului penal."

Portretul unui agent

Un agent de informaţii poate să se dovedească mai periculos decît o bombă atomică: e capabil să fure secretele cele mai bine păzite ale unei ţări, secrete care vor servi apoi unei alte ţări care doreşte să deterioreze economia sau potenţialul de apărare ale acelei ţări sau ale alteia.

Agentul de informaţii (AI) este artizanul informaţiei (în sensul nobil al termenului). El este indispensabil pentru dezvăluirea anumitor secrete sau pentru demascarea uneltirilor unei persoane, unui consiliu, unei administraţii etc. Misiunile lui fac apel mai degrabă la talente similare celor ale unui detectiv, la relaţiile interumane şi la ştiinţele sociale, decît la arme, cum se vede în filme.

Erou pentru unii, fiinţă fără scrupule pentru alţii, agentul nu a încetat să-şi vadă imaginea socială fluctuînd, în ultimele decenii, pînă la a face obiectul unei controverse adesea foarte vii. Agentul are avantajul de a beneficia de încrederea celui asemenea lui, dar trebuie să facă faţă neîncrederii cetăţeanului de rînd şi suspiciunii lumii politice.

Mulţi dintre noi se întreabă ce îi determină pe aceşti bărbaţi şi pe aceste femei să accepte o asemenea îndeletnicire care, trebuie să o spunem, este destul de ingrată şi nu lipsită de riscuri. După sensibilitatea şi apartenenţa politică a persoanelor, spionajul face fie obiectul unei reprobări, fie al unei admiraţii numai bună să inflameze imaginarul.

Spionajul are istoria şi miturile sale, provenite adesea din romane şi filme care creează imaginea unui bărbat romantic,

îndrăzneţ, ducînd o viaţă plină de aventuri incitante şi de cuceriri erotice, una mai grozavă ca alta. Dar cine este el în realitate? Cine se ascunde cu adevărat în umbra agentului?

Cînd presa se ocupă de o afacere de spionaj, jurnaliştii folosesc la adresa agentului calificative care denotă mai curînd fantezie decît obiectivitate; adevăratul rol jucat de personaje e rar evocat. Ca orice profesiune, spionajul are termeni specifici, iar fiecare tip de agent are o denumire particulară. Fără a urmări să facem o anume clasificare, e important să distingem diferitele categorii de agenţi şi să definim rolul fiecăruia în parte.

Diferitele categorii de agenţi

Agentul secret

Iată termenul care revine cel mai des pentru desemnarea agentului de informaţii afiliat unei organizaţii. Nu are conotaţii peiorative ca termenul „spion", care nu poate desemna decît membrul unui serviciu concurent. Dacă ambii urmăresc aceleaşi obiective, după cum folosim unul sau altul din termeni, sîntem de părere că denumirea de agent secret te duce cu gîndul la un om cu convingeri, în timp ce aceea de spion vehiculează ideea de trădare.

Agentul alb

Informaţia (privată sau de stat) denumeşte un domeniu în care absolutul nu există. Nimic nu e numai alb sau numai negru... dar anumiţi agenţi sînt numiţi albi! Sînt cei care lucrează sub acoperire în domeniul informaţiei, cei a căror apartenenţă la un serviciu e aşa-zis oficială; e cazul funcţionarilor care acţionează sub acoperire diplomatică (deci „spionaţi" şi

supravegheaţi) sau care intră zilnic într-o clădire oficială. Imaginaţi-vă problema pe care ar reprezenta-o ideea de a păstra secretă venirea zilnică a 25 000 funcţionari la sediul CIA!

Agentul negru

Ne găsim în prezenţa unui agent clandestin a cărei apartenenţă la serviciu trebuie să rămînă necunoscută oricărei persoane care nu e abilitată să ştie acest lucru. Dacă e descoperit, va fi sancţionat cu ani lungi de închisoare, detenţie care va avea puţine şanse să fie scurtată printr-un schimb. Mai puţin în cazul în care circumstanţele capturării sale şi întrebările care îi vor fi puse în timpul interogatoriilor sînt susceptibile de a aduce informaţii foarte preţioase. Astfel, un pilot american doborît pe teritoriul sovietic a făcut obiectul unui schimb pentru că putea încă să livreze informaţii din domeniul apărării aeriene a ţării sale...

Acum cîţiva ani, această practică a schimbului era încă viabilă după tratative secrete, dar s-a ajuns repede la abuzuri. Astfel, Gerald Brooke, asistent universitar care se afla în posesia unor broşuri antisovietice tipărite de cei din exil, a fost închis ca spion de către sovietici. În 1969 a fost schimbat contra soţilor Kroger, care erau realmente spioni sovietici. Atunci a început o nouă eră şi s-a trecut la capturarea a nu importă cărui cetăţean străin pentru a servi drept monedă de schimb!

Agentul sacrificat

Dacă agentul descoperit şi capturat a reuşit să-şi păstreze apartenenţa sa secretă sau dacă nu reprezintă decît un interes minor pentru patronii săi, el va fi „sacrificat". Interesul de stat şi bunele relaţii diplomatice trec înaintea modestei sale persoane. N-a declarat oare generalul israelian Ariel Sharon în

timpul unei şedinţe a consiliului de miniştri : „Trebuie să ştim să sacrificăm individul în favoarea unor scopuri mai înalte" ! ?

Jonathan Pollard, funcţionar la Centrul de alertă anti-tero al Serviciului de Investigaţii Naval (SIN) din Maryland, a trăit experienţa pe propria piele. De confesiune israelită, s-a simţit „hărţuit" între un dublu jurămînt, faţă de SUA şi faţă de Israel. A sfîrşit prin a-şi înfrînge orice rezistenţă livrînd israeliţilor informaţii care le-au permis acestora, în 1985, să întreprindă două raiduri împotriva cartierului general al lui Yasser Arafat la Tunis. Descoperit întîmplător, s-a refugiat la 21 noiembrie 1985 la ambasada Israelului de la Washington pentru a cere azil politic. Douăzeci de minute mai tîrziu, a fost expulzat din local şi aruncat „în stradă", unde îl aşteptau agenţii FBI... Grija de a păstra bunele relaţii diplomatice între cele două ţări l-a condamnat...

Agentul dublu

Iată un agent care a devenit deseori subiect de ficţiune... Este vorba de un agent trimis anume să se lase recrutat, sub un nume fals, de către adversar. Deşi munceşte pentru ambele tabere, în fapt, rămîne fidel angajamentului iniţial. Ca un samurai, n-are decît un singur stăpîn şi, dacă se preface că-l serveşte pe cel de-al doilea, e doar spre profitul primului, la ordinele căruia rămîne, oricare ar fi circumstanţele.

În perioada interbelică, Scotlant, un britanic, era ofiţer în armata germană. La începutul ostilităţilor, a fost promovat la gradul de general şi, cum era foarte legat de generalul SS care avea obligaţia să asigure securitatea unei baze germane secrete, a găsit posibilitatea să trimită serviciilor britanice interesate informaţii despre armele secrete germane. La terminarea războiului, s-a întors definitiv la Londra...

Adesea, e foarte greu să stabileşti adevărata apartenenţă a unui agent la un anumit serviciu, într-atît de fragilă e bariera dintre loialitate şi trădare. În 1984, FBI l-a arestat pe ofiţerul de informaţii Richard Craig Smith, pentru că acesta, în schimbul sumei de 11 000 de dolari, i-a livrat unui agent sovietic nume de agenţi dubli. În pledoaria ţinută, a declarat că acţionase astfel cu scopul de a se infiltra în KGB. Acest fapt a fost suficient ca să convingă tribunalul, care l-a achitat de acuzaţia de spionaj.

În timpul celui de-al doilea război mondial, Mathilde Carré, supranumită „Pisica", lucra pentru Germania, Anglia şi pentru guvernul de la Vichy, trădîndu-i cu uşurinţă pe toţi... Era agent triplu, dar nu lucra decît pentru propriul profit...

Agentul returnat

E vorba despre un agent descoperit de către contraspionajul advers, care se vede „obligat" să-l informeze pe noul său patron. El poate reprezenta rotiţa esenţială dintr-un plan de intoxicare, destinat să păcălească serviciul de bază. Livrînd informaţii trunchiate sau falsificate, amestecate cu informaţii adevărate într-un melanj abil, ajunge să blocheze munca analiştilor.

Nu există joc fără riscuri. Nicholas Shadrin era un tînăr ofiţer sovietic care comanda un distrugător. După o vizită în SUA împreună cu logodnica sa, el a fost racolat şi a acceptat să lucreze pentru Defence Intelligence Agency. Cîţiva ani mai tîrziu, FBI a început să-l bănuiască a fi agent dublu şi, de atunci, americanii nu i-au mai oferit decît informaţii false, pentru intoxicarea serviciilor sovietice. Escrocheria a fost descoperită de către ruşi, care i-au dat întîlnire în Austria. Deşi americanii i-au promis protecţie, aceasta a fost ineficace şi Shadrin n-a mai reapărut de atunci... Mai tîrziu, nişte informatori au confirmat moartea sa „accidentală" în RDG.

Adesea sau, în orice caz, cînd lucrul este posibil, serviciile de informaţii încearcă să ascundă agentului rolul pe care acesta va urma să-l joace. Iată de ce, după fiecare misiune sau călătorie în străinătate, orice agent e verificat: pe cine a întîlnit? unde a fost? în ce împrejurări? etc.

Agentul de influenţă

Iată un agent care, în general, nu ignoră manipularea al cărei obiect este şi jocul pe care îl joacă. E vorba despre un agent care nu e catalogat potrivit ideilor sale politice şi care, în această calitate, este utilizat pentru a influenţa opinia anumitor categorii sociale sau profesionale. Cazul lui Pierre Charles Pathé (alias Charles Morand) este reprezentativ. Acest cripto-comunist a editat cu fonduri date de URSS o revistă bilunară în care politica de apărare a NATO era aspru criticată şi în care erau avansate teze referitoare la nealiniere. Revista era citită cu deosebire de deputaţi, senatori, jurnalişti, ambasadori, adică de înalţi responsabili politici şi din media. Între 1976, anul apariţiei acestei reviste, şi 1979, anul dispariţiei, au fost publicate 70 de numere. La 23 mai 1980, Curtea Siguranţei de Stat l-a condamnat pe Charles Morand la 5 ani de închisoare.

Rezidentul

E, poate, singurul adevărat „pro" al informaţiei care a fost format să conducă o reţea clandestină. Acţionează adesea sub acoperire diplomatică, ceea ce-l pune la adăpost de orice urmărire şi chiar arestare în cazul în care este descoperit. E pur şi simplu declarat *persona non grata* şi expulzat. Pentru a evita ca acest agent să se instaleze în altă ţară, dosarul lui e trimis tuturor membrilor comunităţii spionajului. În acest caz, nu-i mai rămîne decît să ceară un post într-o regiune foarte îndepărtată.

Agentul aţipit

E vorba de un agent foarte periculos, pentru că poate fi implantat într-o ţară (sau întreprindere) de mult timp, nu a atras niciodată în trecut atenţia asupra lui şi se mulţumeşte să ducă o viaţă obişnuită. Acest bărbat sau această femeie poate fi oricare dintre vecini şi chiar o persoană din anturajul dumneavoastră. Vă puteţi încrucişa zilnic cu el, fără a cunoaşte pericolul potenţial pe care îl reprezintă. Să precizăm că acest agent a fost instruit să îndeplinească, la ordinul centralei, o misiune precisă : sabotaj, înlocuirea ofiţerului din fruntea unei reţele clandestine în caz de rupere a relaţiilor diplomatice etc.

Uneori, el aşteaptă toată viaţa un ordin care nu va veni niciodată. Nu acesta a fost, din nefericire, cazul unui ceasornicar german, instalat în SUA în 1920. În timpul celui de-al doilea război mondial, acest cetăţean german a transmis unui submarin german poziţia cuirasatului Royal Oak. Torpilarea acestei nave a făcut 833 de victime.

Cîrtiţa

Spre deosebire de animalul cu acelaşi nume, agentul acesta nu e deloc orb. El se infiltrează pînă la cel mai înalt nivel al unei ierarhii politice, economice, administrative etc., pentru a realiza o misiune din interior.

Agentul acţiune

Este în general un militar ieşit dintr-o unitate care aparţine unui corp de elită, extrem de bine instruit în comparaţie cu ceilalţi militari, în mod deosebit pentru operaţiuni militare clandestine. Poate participa la distrugerea ţintelor materiale (misiune Arma), la eliminarea fizică a indivizilor (misiune

Homo). Adesea, pentru îndeplinirea unor astfel de misiuni, poate fi luat cineva dintr-o unitate şi instruit intensiv. O dată îndeplinită misiunea, se reîntoarce la unitate. Presa a avut de mai multe ori ocazia de a se face ecoul unor operaţii care ar fi trebuit să rămînă clandestine...

Transfugul

E dezertorul serviciului de informaţii ; îşi părăseşte serviciul, societatea, pentru a-i servi pe „cei din faţă" (stat sau societate concurentă). Cel care e numit deseori „defector" poate furniza informaţii de mare valoare, dar pune serioase probleme de securitate, şi adesea are surpriza de a fi foarte prost primit. Trebuie să spunem că serviciul de securitate este în drept să-şi pună întrebări ca :

- e sincer ?
- e un escroc care caută să vîndă informaţii false, învechite sau cosmetizate ?

În 1987, maiorul Florentino Azpillage din serviciile cubaneze s-a refugiat în ambasada SUA din Cehoslovacia şi, ca dovadă a bunei sale credinţe, a deconspirat nume de agenţi dubli cubanezi însărcinaţi să lucreze pentru SUA. Înainte, serviciul lui avusese totuşi grijă să-i dea şi informaţii perimate...

Din cînd în cînd, e pur şi simplu vorba de informaţii false livrate în scopul unei infiltrări sau al unei intoxicări. Acestea pot fi, de asemenea, un test pentru verificarea a ceea ce ştiu în mod real serviciile adverse sau concurente, pentru a afla la ce punct al programului lor au ajuns. Iată pentru ce „transfugul" poate adesea să aducă mai multe probleme decît soluţii.

Dacă transfugul primeşte azil, el va fi supus unei verificări extrem de minuţioase. Să-l citäm pe agentul ceh Joseph Frolik care s-a refugiat în 1968 în Vest : „Vor să ştie tot, numele ofiţerilor, cum munciţi, salariile, totul despre operaţiunile

trecute sau în curs, unde şi cum aţi fost recrutaţi. Am vorbit 5 zile pe săptămînă, timp de 3 ani".

Mercenarul

E un caz destul de special. Este vorba despre un cetăţean care acţionează fără a aparţine vreunei administraţii (cel puţin teoretic). Şi, dacă aparţine unei administraţii, el acţionează în afara cadrului ei.

În general, acţiunile pe care le întreprinde sînt decise de oameni apropiaţi cercurilor puterii. Acţiunile pot fi dezaprobate de către legile ţării, dar interesul naţiunii e mai presus de toate. E un element supletiv pe lîngă funcţionarii care nu trebuie să fie implicaţi sau care ar refuza să îndeplinească de bunăvoie misiunea care li s-ar cere. Aşa a fost cazul, cu deosebire, în timpul războiului din Algeria : mulţi funcţionari francezi s-au arătat atunci prea puţin dispuşi să combată membrii Organizaţiei Armatei Secrete (OAS). Guvernul a înţeles astfel că e necesar să apeleze la persoane din afara contraspionajului pentru anumite misiuni. Aşa-numitele reţele, poliţii paralele s-au extins folosind şi mercenari.

Corespondentul onorabil (CO)

Teoretic, e vorba de un „subagent", însărcinat să furnizeze informaţii sau să aducă un sprijin agenţilor în misiune. În general, el permite rezidentului să profite de poziţia sa în sînul unei structuri (companie aeriană, mare hotel, reţea comercială, presă, cerc etc.), ca să-şi poată îndeplini misiunea.

Agentul contractual

E vorba de un agent angajat prin contract temporar. Contractul poate fi reziliat înainte de termen, dacă misiunea a fost îndeplinită

înainte de termen şi deci ştearsă din planul lor de către angajatori. Nu se pune problema să se mai apeleze la el în viitor.

Informatorul accidental

E adesea un vorbăreţ dublat de un lăudăros care furnizează informaţii fără a fi conştient că o face.

În acest mod, cel mai simplu dintre toate (pentru că e suficient să ştii să asculţi), Sorge, cel mai mare agent rus, a aflat un secret de importanţă vitală. Luîndu-şi micul dejun în compania ambasadorului Germaniei la Tokio, acesta i-a destăinuit că Hitler decisese să atace Rusia cu 170 de divizii blindate; după o mişcare de diversiune, una asupra Leningradului şi alta asupra Rostovului, obiectivul principal va fi Moscova. Stalin, care pînă atunci fusese încredinţat că Hitler nu va ataca niciodată Rusia, a avut o lună la dispoziţie pentru a se pregăti să facă faţă acestei ameninţări. Prudent, a rechemat diviziile dispuse în altă parte, în ideea unui atac eventual al Japoniei asupra Moscovei. Prin obţinerea acestei informaţii, Sorge a schimbat probabil cursul războiului...

Adesea, nişte „banali" clienţi aşezaţi pe scaunele de la bar, la masa unui restaurant sau circulînd în mijloacele de transport în comun devin, fără să ştie, informatori accidentali. Se poate vorbi în acest caz de „scurgerea" unor informaţii secrete, lucru care nu schimbă cu nimic consecinţele dezastruoase pe care le pot antrena.

Formarea unui agent

După o selecţie serioasă – fiindcă acest domeniu are tendinţa de a atrage numeroşi solicitanţi, nu întotdeauna pe cei mai serioşi –, viitorul agent va primi instrucţia potrivită. Rolul lui

va fi de a descoperi, culege, „condiţiona", codifica şi transmite informaţiile, veghind în acelaşi timp la propria siguranţă.

În funcţie de ţară şi de tipul de misiune pe care agentul o va avea de îndeplinit, perioada de instrucţie variază atît prin durată, cît şi prin subiectele studiate. În anumite şcoli sovietice, instrucţia putea dura mai mulţi ani (învăţarea unei limbi străine era de asemenea subînţeleasă). Un ofiţer de informaţii militar nu are aceleaşi necesităţi ca unul clandestin, care va face apel la propriile resurse, la fel ca o cîrtiţă industrială.

„Agentul aspirant" primeşte informaţia de bază a meseriei sub formă de trunchi comun (ce e informaţia? care e valoarea ei? care e circulaţia ei? etc.) înainte de a se putea orienta către o specialitate. Cursurile se ţin în mai multe feluri, dar, în general, viitorii agenţi sînt reuniţi, cu faţa descoperită, în sala de curs. Faptul că agenţii se cunosc între ei poate, fără îndoială, simplifica lucrurile, dacă sînt puşi să lucreze împreună. Unii cred totuşi că aceasta e o denaturare a regulilor elementare de securitate.

Ce studiază agentul?

- structura şi organigrama serviciilor adverse,
- metodele contraspionajului,
- măsuri de securitate,
- natura, valoarea, cotarea informaţiei,
- observarea,
- utilizarea materialului, falsul şi reproducerea,
- iniţierea în tehnici de furt prin efracţie şi de fotografiere,
- radiocomunicaţii şi schimburi conspirative,
- cum se stabileşte un RDV (rendez-vous, întîlnire), un contact etc.

Cînd e vorba să se explice cum se manipulează un anumit material pentru îndeplinirea unei misiuni, cursul, ţinut de un expert, poate lua forma unui curs particular. Această manieră

e adesea utilizată în cazul unui subagent care nu a fost instruit în particular cu privire la material sau la procedurile de securitate (decelarea şi devierea unui filaj, fără a uita diversele sfaturi confidenţiale). Acest tip de curs se derulează uneori într-un apartament conspirativ sau chiar în străinătate, pentru a se evita o eventuală supraveghere.

Formarea completă a unui agent poate costa pînă la mai multe sute de mii de euro. Iată de ce nu e rezervată decît profesioniştilor de vîrf care trebuie să se ocupe de o reţea... Faimoasa reţea sovietică din Japonia, dirijată de Sorge, nu avea decît doi profesionişti pe post de conducere, la 23 de subagenţi şi 160 de informatori !

La absolvirea unei astfel de şcoli (destul de ciudate), agentul va şti să se transforme în fotograf, operator radio, spărgător, manipulator etc. Dar, fără îndoială, numai un anume tip de ingeniozitate intelectuală va face din el un artist al informaţiei...

Subagenţii sînt excluşi de la acest gen de instrucţie, primind totuşi o instrucţie rudimentară. În lipsa instrucţiei, subagentul şi informatorul trebuie să se bazeze pe instinctele personale şi pe cunoştinţele dobîndite din experienţele trecute.

Cei destinaţi informaţiei militare trec prin şcoala de la Strasbourg şi primesc o instrucţie pentru achiziţionarea informaţiei şi transmiterea ei în scop pur militar. Apoi, sînt încorporaţi într-o celulă de informaţii.

Celula de informaţii la nivelul regimentului este prima verigă a lanţului, la care se ataşează :

- doi ofiţeri de informaţii pentru trupă,
- un subofiţer superior, titular al unui certificat tehnic de informaţii,
- mijloace radio şi vehicule.

Misiunea acestei celule este următoarea :

- să culeagă informaţiile obţinute de companie, de trupe şi aliaţi, de la eşalonul superior,

- să aprecieze pericolul, să reconstituie dispozitivul duşman, să-i prevadă acţiunile,
- să informeze comandamentul diviziei, pe subordonaţi, pe aliaţi,
- să organizeze cercetarea necesară pentru obţinerea de informaţii şi să dea directivele şi orientările necesare,
- să culeagă, să examineze şi să transmită documente duşmane capturate,
- să controleze trierea prizonierilor şi să-i dirijeze pe cei care deţin informaţii spre eşalonul superior.

Celula superioară la nivel de divizie are un rol identic celei de la nivelul regimentului, cu excepţia că ea culege informaţiile ajutîndu-se de mijloace tehnice (radar etc.) şi că poate folosi mijloace speciale (elicopter, echipă de interogatoriu etc.). Ea transmite informaţiile la corpul de armată (sau regiune militară) şi la nivelul regimentelor.

Nu aflaţi nimic nou dacă vă spun că aceşti specialişti ai informaţiei militare sînt prezenţi şi în ambasade, unde ocupă posturi de ataşaţi militari. Sub această denumire frumoasă aflăm un militar aparţinînd unei unităţi numită „de elită" (în sensul că e specialist într-un domeniu).

Formarea acestor militari vizează, în principal, pregătirea lor pentru diverse activităţi :

- lupte de gherilă,
- patrule,
- incursiuni şi raiduri,
- capturarea de prizonieri cu scopul de a-i interoga,
- misiuni de salvare,
- protejarea elementelor izolate,
- strîngerea de informaţii militare.

Pentru îndeplinirea acestor misiuni tipic militare, ei urmează o instrucţie intensivă în următoarele domenii :

- paraşutism,
- orientare şi topografie,
- mijloace de transmisie,
- operaţiuni militare clandestine (balizare etc.),
- tir cu toate armele individuale şi tir de precizie,
- stagiu de comando,
- stagiu de supravieţuire, evadare,
- navigare,
- stagiu de gherilă cu armată terestră,
- informaţii (identificarea materialului, structura unităţilor, procedee de luptă etc.),
- munţi, escaladare,
- nataţie de luptă sau de intervenţii ofensive,
- pilotaj de submarine,
- fotografiere.

E cît se poate de evident că ne aflăm în prezenţa unei instrucţii permanente, specializată cu deosebire într-un anume domeniu, în funcţie de unităţi. Aici vor fi studiate exerciţii în sală, pe hartă, fotografii aeriene, machete, care îi ajută pe oameni să pregătească dosarele obiectivelor etc. Aceasta înainte de a se trece la exerciţii de sinteză, în speranţa nemărturisită de a li se încredinţa o misiune ţinînd de apărarea secretă.

Aceşti militari pot lucra fără acoperire şi în contact cu beligeranţii, cum s-a întîmplat, de exemplu, în Liban, unde erau „disimulaţi" sub denumirea de Security Military Intelligence Office. Misiunea lor era să dea informaţia documentară pentru a avea o vedere de ansamblu asupra forţelor prezente.

Nu orice operaţiune militară îndeplinită în haină militară înseamnă obligatoriu act de spionaj. Convenţia de la La Haye din 1927 stipulează prin articolul 29 : „Nu poate fi considerat spion decît individul care, acţionînd clandestin, sau sub false

pretexte, culege sau încearcă să culeagă informaţii în zona de operaţie a unui beligerant, cu scopul de a le comunica adversarului".

Şcolile de informaţii

Pînă la cel de-al doilea război mondial, instruirea în informaţia militară nu era tratată decît în cîteva manuale militare, care nu aveau nimic în comun cu manualele recente, ca TTA francez, FM şi TC americane sau ca *Manualul grupelor Alfa ale Pactului de la Varşovia*.

În timpul războiului, vor apărea manualele SOE şi, o dată cu ele, a apărut o adevărată dorinţă de formare. Aceasta va fi în principal opera Special Operations Executive, organizaţie secretă creată în timpul conflictului de către englezi, care aveau nevoie să trimită agenţi în teritoriul ocupat de trupele Axei. Secţia „F" avea în grijă Franţa, omologul său american fiind Office Strategic Service (OSS), strămoşul CIA.

Francezii, şi cu deosebire de Gaulle, vor crea în 1942, la Londra, Biroul Central de Informaţii şi de Acţiune (BCRA), care va deveni Direcţia Generală a Serviciilor Secrete (DGSS) şi care, la eliberare, va lua numele de Direcţia Generală de Studii şi Cercetări (DGER), înainte de a deveni SDECE, apoi DGSE.

Am vorbit de existenţa reţelelor paralele, în fruntea cărora se întîlnesc adesea eminenţe cenuşii ale partidelor politice. Unii membri ai acestor reţele pot primi o instrucţie în informaţii cu mult peste cea oferită de unele şcoli de stat. Spre deosebire de şcolile supervizate de armată, informaţiile puneau un mare accent pe ideologie, viaţa clandestină, gestiunea ascunzătorilor şi a apartamentelor, organizarea întîlnirilor, trecerea prin zonele supravegheate, a frontierelor etc.

Uzurparea de titluri şi de funcţii este pedepsită prin art. 433-17 al noului Cod penal : „Folosirea, fără drept, a unui titlu ataşat unei profesiuni reglementate de autoritatea publică, sau a unei diplome oficiale sau a unei calităţi ale cărei condiţii de atribuire sînt fixate de către autoritatea publică se pedepseşte cu un an de închisoare şi cu 100 000 franci amendă".

E cît se poate de clar că instituirea acestui tip de delict care însumează trei elemente constitutive (uzurpare de titlu, scop de atribuire, titlu sau nume modificat fără drept) variază de la un stat la altul. În anumite ţări, se poate în mod legal să te prevalezi de titlul de doctor în fizică nucleară al unui institut oarecare.

Implantarea unui agent de informaţii

Acoperirea

Înainte de a fi operaţional, agentul trebuie să-şi mascheze activităţile clandestine sub o mască de respectabilitate, elaborîndu-şi astfel acoperirea. După competenţele sale profesionale, agentul poate avea o activitate comercială de import--export, poate deţine o agenţie de voiaj, un cabinet de audit, o agenţie imobiliară, poate face parte dintr-o asociaţie ştiinţifică sau culturală. Poate, de asemenea, să fie jurnalist sau chiar proprietar de restaurant. (N-aţi remarcat niciodată că anumite restaurante sînt goale sau, în tot cazul, cu o clientelă insuficientă pentru ca afacerea cu pricina să fie una rentabilă?) Dacă acoperirea este bine aleasă, ea poate permite culegerea a numeroase informaţii (o vază cu flori pusă pe o masă poate ascunde un microfon).

Acoperirea are drept scop reprezentarea unei funcţii de către agent, funcţie care nu corespunde realităţii. Alegerea activităţii de acoperire trebuie, de preferinţă, să corespundă cunoştinţelor agentului; cel puţin, el trebuie să cunoască terminologia folosită în domeniul ales. Multe persoane au capacitatea de a învăţa, în numai cîteva zile, suficiente lucruri despre o anumită profesie, încît să păcălească. Nivelul de viaţă trebuie să fie, bineînţeles, conform cu statutul profesiei. Să nu vă declaraţi mecanic dacă aveţi mîini de pianist! În general, agentul trebuie să facă totul pentru a părea credibil în exerciţiul acestei false profesii. Acoperirea poate fi întărită prin prezenţa unei pseudo-familii.

Cetăţeanul sovietic Rudolph Abel, care a fost considerat unul dintre cei mai mari agenţi de informaţii clandestine, a studiat chimia şi fizica nucleară, vorbea curent engleza, polona, germana şi, bineînţeles, rusa (limba lui maternă). Dar era şi un pictor, un fotograf, un bijutier şi un electronist talentat. Cu asemenea calităţi, nu avea nici o dificultate în a-şi alege acoperirea. A ales-o totuşi pe cea de fotograf, care, la acea dată, îi facilita realizarea unor lucruri curente pentru activitatea clandestină, însă fără a atrage atenţia asupra lui. Îşi exercita această meserie într-un studio din Brooklyn.

Spionul american Walker, a cărui activitate de spionaj în favoarea URSS am evocat-o, deschisese o agenţie de detectivi particulari; „patronii" săi sovietici s-au arătat entuziasmaţi de această idee şi l-au încurajat. Ca urmare, la cererea lor, el făcea anchete asupra ofiţerilor la pensie de la Navy, probabil ca să afle punctul de amorsaj al unei recrutări.

Legenda

Agentul trebuie să-şi studieze cu atenţie „legenda". Este vorba despre un dosar care precizează în detaliu trecutul lui fictiv: numele vecinilor, comercianţii din apropiere, descrierea cartierului, casa unde a trăit, şcolile frecventate etc. Stabilirea unei legende necesită o imaginaţie bogată, dar şi serioase documentări din partea serviciului din care face parte. Toate informaţiile fictive sau distorsionate (dubletă) pentru stabilirea legendei trebuie, bineînţeles, să reziste la o verificare rapidă.

Un cuvînt despre limbile străine. Oricît de solidă ar fi cunoaşterea unei limbi, poate adesea trăda un agent clandestin, mai ales dacă operează într-o ţară din care pretinde că e originar. Într-adevăr, autohtonii pot observa anomaliile

lingvistice şi comportamentale. Iată de ce, pentru a evita acest risc oricînd posibil, agentul trebuie să se declare cetăţean al unei ţări străine; poate să se declare englez în oricare mare oraş din lume, dar nu şi din Anglia, lucru care ar echivala cu sinuciderea. După gradul de stăpînire a limbii, poate să se declare originar dintr-o altă ţară anglo-saxonă, dar în care limba e puţin diferită.

Implantarea

În 1968, un cetăţean ceh care studiase în RDG şi-a însuşit identitatea lui Rudolph Hermann, un cetăţean german mort în timpul celui de-al doilea război. A fost trimis în Canada ca emigrant, ţară în care i s-au născut copii. După mai mulţi ani, familia a căpătat viza de emigrare în SUA şi s-a stabilit la periferia New York-ului; agentul avea acoperirea de fotograf liber profesionist.

În acord cu KGB-ul, a început să caute o casă de cumpărat care trebuia să fie situată într-un loc descoperit, de preferinţă la înălţime şi fără reţea electrică prin preajmă. Bineînţeles, era vorba de a găsi un loc pentru a plasa o staţie-radio.

Misiunea lui finală era simplă. Trebuia, în caz de nevoie, să fie capabil să-l înlocuiască pe rezidentul legal, dacă acesta ar fi fost împiedicat să-şi ducă la capăt misiunile de spionaj. După ce a găsit şi a cumpărat o casă, agentul a început să cerceteze împrejurimile apte să devină cutii de scrisori moarte, adesea utilizate de către agenţii clandestini. Lucrul a durat pînă în 1977, an cînd a fost depistat de FBI.

În principiu, un agent nu acţionează imediat ce s-a instalat. Se familiarizează cu oraşul, ţara, vecinătăţile alese etc. Aşteaptă ca o eventuală supraveghere să dispară. De aici şi interesul arătat de contraspionaj de a proceda prin sondaj, fără o periodicitate prestabilită.

Înainte de a trece la treburile pentru care este „destinat", un agent, din momentul în care părăseşte baza, trebuie să treacă prin mai multe etape. În mod cert, şi-a învăţat legenda, codurile de utilizat, adresele de refugiu, şi-a stabilit contactele şi itinerarele de fugă pentru cazurile cînd trebuie să „renunţe la acoperire" rapid; dar agentul trebuie să treacă şi pe la vestiar. Trebuie să se debaraseze de identitatea sa adevărată, de toate accesoriile care ar putea să i-o trădeze. Nici o şansă să poată păstra asupra lui fotografiile copiilor.

În practică, se folosesc două mese depărtate una de cealaltă. Pe una se pune absolut tot. Se ia cîte un obiect de îmbrăcăminte sau cîte un accesoriu şi i se examinează toate cusăturile. Se întorc toate buzunarele şi manşetele pe dos, se verifică orice cusătură dublă unde ar putea încăpea un obiect compromiţător. Dacă examenul e satisfăcător, se pun hainele una cîte una pe cealaltă masă, destinată lucrurilor necesare noii misiuni, are loc un nou control şi se repetă procedeul pentru fiecare haină.

O remarcă apropo de haine. Nu e cazul să ieşi în faţă, ar părea suspect. E suficient să îmbraci haine cu o linie comună, obişnuite, potrivite legendei. Azi, graţie mondializării, oricine poate cumpăra un costum care se găseşte peste tot în Europa: problema este deci mai puţin complicată decît în epoca celui de-al doilea război mondial; marcate, veşmintele aveau pe atunci un caracter mult mai specific. Efectele personale şi accesoriile trebuie să fie în total acord cu legenda şi să-l acrediteze pe agent.

Amintiţi-vă că, pentru a vă demasca, adversarul dispune de mai multe mijloace:

- verificarea identităţii şi a antecedentelor dumneavoastră,
- supravegherea deplasărilor şi a locurilor vizitate,
- supravegherea activităţilor profesionale şi a celor din timpul liber,

- supravegherea convorbirilor şi a corespondenţei,
- pătrunderea în apartament sau birou în lipsa voastră,
- instalarea unor microfoane sau chiar a unei camere de luat vederi,
- provocarea.

Pentru a vă asigura securitatea, trebuie nu doar să aplicaţi măsurile de securitate personală, ci şi să evitaţi orice gen de expunere, cu excepţia cazurilor cînd situaţia o impune. În ce-i priveşte pe bărbaţi, îi sfătuim să le lase în pace pe femeile măritate, pe cele care trăiesc în concubinaj sau au un prieten. Aşa vor fi evitate anumite decepţii...

Pentru alegerea originii, putem opta pentru un loc unde arhivele au fost „accidental" distruse. Pentru alegerea numelui şi prenumelui, nu fac decît să vă reamintesc că anumite nume sînt mai frecvente ca altele, iar că prenumele răspund unor mode, aşadar unei perioade. Nu trebuie deci să se comită erori în ceea ce priveşte alegerea lor.

Bineînţeles, orice identitate este completată şi întărită cu tot felul de hîrtii neoficiale, care se găsesc de obicei într-un portofel: cartelă de parcare, permis de intrare la bibliotecă, de membru al unui club, agendă cu numere de telefon verificabile etc. Nu e un lucru simplu să elaborezi o legendă.

Un ghid servind de *check-list*, care presupune o operaţie foarte meticuloasă, poate fi de ajutor. În principiu, serviciile de informaţii care se respectă au grijă ca agentul lor să stea un timp în ţara de unde va pretinde că e originar. Numai la faţa locului se pot învăţa o serie de amănunte esenţiale pentru acreditarea unei origini sau unei şederi aşa-zis prelungite.

Ştiţi, de pildă, că între franceza vorbită în Franţa şi aceea vorbită în Elveţia există mai mult de 1 000 de cuvinte diferite, chiar din limbajul uzual? Dacă mă declar elveţian de origine, şi folosesc un termen greşit, un membru al P27 va descoperi

falsul. Inutil să spunem că, din acest moment, voi intra în colimatorul lor şi că nimic din ce voi spune sau voi face nu le va scăpa.

Infiltrarea

O dată legenda asimilată şi trecerea prin vestiar terminată, agentul va putea să meargă în zona de operaţiuni. Adesea e posibil ca noua destinaţie să permită îmbinarea utilului cu plăcutul. Numeroşi agenţi, operînd în numele unor state, sînt infiltraţi la ONU. (Se estimează chiar la 25% din personalul organizaţiei informatorii ţărilor din Est!)

Şevşcenko Arkadi, care a trecut în Vest în 1978, era secretarul general adjunct al ONU. Biroul lui era, de fapt, o anexă a misiunii sovietice, baza cea mai importantă de care dispuneau sovieticii în lume! De aici, ei aveau acces la fişierele care permiteau reperarea persoanelor de recrutat.

Identitatea agentului

Cînd se vorbeşte despre actele care stabilesc identitatea purtătorului lor, ne gîndim, bineînţeles, la cartea de identitate, la permisul de conducere şi la paşaport.

În timpul unui control, intervalul mediu destinat verificării unui act de identitate este mai mic de 60 de secunde: durată mult prea scurtă pentru o examinare serioasă... Funcţionarul care face verificarea controlează ansamblul documentelor şi eventual se asigură de concordanţa dintre inscripţiile de pe cartea de identitate şi informaţiile din computer.

Guvernul eliberează diferite tipuri de paşaport:

- obişnuite, pentru cetăţenii unui stat;

- oficiale, dar speciale pentru curierii guvernamentali care primesc un nume de împrumut pentru transportul unor plicuri confidenţiale dincolo de frontiere ;
- diplomatice (personal consular, diplomaţi).

În principiu, un individ care nu lucrează pentru guvern nu poate să primească doar paşaportul obişnuit. Cu o mică excepţie. Nu e aproape nici o problemă pentru nici un cetăţean să obţină un paşaport diplomatic prin corespondenţă. Pentru cei care se îndoiesc de acest lucru, să citească presa internaţională sau internetul...

De obicei, orice paşaport conţine 32 de pagini lipite şi cusute şi o copertă cu o culoare specifică ţării emitente. Documentul are sisteme de securitate (cerneală simpatică, filigran, caractere de securitate, timbre umede şi uscate etc.). Fiecare tip de paşaport oficial e repertoriat în *Passport Book*, care cuprinde o scurtă descriere a particularităţilor paşaportului, ca şi o fotografie permiţînd identificarea documentului în chestiune. Această *book* nu se găseşte în orice post de control, căci costa în jur de 1 500 de franci francezi. Imaginaţi-vă cîţi bani ar trebui ca ea să existe în fiecare post de control !

Recursul la un paşaport fals poate fi motivat de diferitele raţiuni justificînd clandestinitatea. Dar poate fi folosit şi de un individ care se ştie vinovat faţă de societate, un comerciant care şi-a înşelat clienţii sau chiar de o persoană care doreşte să adopte numele unei fiinţe dragi sau al unui părinte, să împrumute un nume de rezonanţă „nobilă" etc. Nu de motive pentru recurgerea la fals duc oamenii lipsă...

Orice serviciu de informaţii nu dă documente administrative de complezenţă decît persoanelor verificate, deci care nu vor fi tentate să le folosească în alte scopuri. Franţa nu a scăpat nici ea de această deturnare de documente de serviciu. Amintiţi-vă

de afacerea Challier : acesta a putut părăsi teritoriul naţional graţie paşaportului acodat. Există şi alte exemple de persoane care, după mulţi ani de la încetarea colaborării cu un serviciu de informaţii, utilizează încă paşaportul dat de acesta...

Categorii de documente false

În timpul celui de-al doilea război mondial, a fost stabilită o clasificare „umoristică", nu lipsită de justeţe. În ceea ce priveşte originea şi destinaţia documentelor false, au fost propuse patru categorii :

Falsurile-false

E vorba de o contrafacere totală şi completată cu o falsă identitate care poate să scape unui control rapid. Documentul de bază este deci un fals, ca şi identitatea de împrumut, totul fiind „autentificat" cu ştampile false. Acest tip de document scapă unor controale fără verificare în fişier, dar nu rezistă unui examen „minuţios". Era tipul de document posedat de falşii soţi Turenge. Acest gen de document e utilizat în mod obişnuit de lumea interlopă.

Falsurile-adevărate

Şi aici, documentul de bază şi timbrele sînt false, dar identitatea e reală. În cazul unui control la fişier, persoana apare. Dacă documentul e corect completat şi parafat (şi are şi număr de înregistrare), iar persoana nu e căutată de poliţie, poliţia o lasă să treacă.

Această practică poate fi de temut. E suficient ca o reţea teroristă să fie bine implantată, adică într-un loc unde se poate proceda la verificarea identităţii fără a atrage suspiciuni, şi să

se folosească de identitatea oricărui individ care pare să corespundă nevoilor reţelei. După ce s-a procedat la verificarea „uzuală", se returnează actul de identitate purtătorului său, care nu ştie că sub identitatea sa circulă un dublu...

Veritabil-false

Escrocheria străluceşte prin simplitate. Se eliberează documente de identitate adevărate, plecîndu-se de la acte false servind acestui scop. E vorba de certificate de naştere false, declaraţii de pierdere a acestora sau de o recipisă de pensie. Această hîrtie e înregistrată în computer, autentificînd-se în caz de control.

Veritabile-veritabile

Sînt rezervate anumitor state care imprimă documente de identitate pentru a le elibera persoanelor alese. Anumite ţări vînd legal paşapoarte, fără a mai vorbi de acele paşapoarte care nu costă aproape nimic, dar care sînt mai mult decît suficiente pentru a păcăli un comerciant, un hotelier, chiar un funcţionar comod sau pentru a confirma un fals alibi. Veţi înţelege de ce nu vă putem da adresa în această carte, dar aflaţi că se găsesc de vînzare!

În toate cazurile enumerate, paşapoartele primesc vize fictive pentru a nu atrage atenţia (trucurile de „învechire" a documentului ca să pară autentic sînt nenumărate!). Alegerea vizei nu trebuie să fie oarecare, ci se face în funcţie de climatul politic şi de alianţele cu ţările care trebuie tranzitate. Bineînţeles, culoarea cernelii trebuie să corespundă originalului.

Contrafacerea şi falsificarea

Există mai multe posibilităţi de a obţine documente de identitate; unele au fost deja abordate. Totul depinde de

sistemul administrativ al ţărilor care emit documente. Am văzut că era posibil :

- să fie uzurpată identitatea unei persoane decedate,
- să se obţină eliberarea unei declaraţii false de furt, pe baza căreia se vor elibera alte acte,
- să se fure acte false pentru a le „cosmetiza",
- să se apeleze la o persoană care contrafăce documentul de bază, completat apoi de persoana în cauză,
- să se utilizeze documentele unui emigrant care şi-a părăsit ţara (un caz mai frecvent decît s-ar crede)...

Într-o epocă destul de recentă, anumite primării erau veritabile distribuitoare automate de cărţi de identitate. La 1 septembrie 1979, s-a descoperit că doar în Paris existau 23 de Luc Ghillochard, născut la 18 octombrie 1944 la Saint-Laurent--du-Maroni. Toţi aveau taţi necunoscuţi... Cercetările făcute au dus la concluzia că nu exista decît un Luc Ghillochard (în închisoare!), care vînduse la 23 de indivizi actul său de identitate, contra sumei de 500 franci. Aceştia n-au mai avut de făcut decît să adauge sumei un certificat de domiciliu şi trei fotografii, pentru a cere să li se elibereze un act de identitate autentic, dobîndind astfel naţionalitatea franceză!

Există, de asemenea, povestea familiei Dupond şi a familiei Dupont, variantă a cazului precedent. Metodă e izbitor de simplă : e suficient să faci cunoştinţă cu o persoană, să-i reţii data şi locul de naştere ca să ceri apoi prin corespondenţă un act de naştere. Individul nu mai are altceva de făcut decît să se fotografieze, să cumpere un timbru fiscal şi să completeze o declaraţie la primăria de rezidenţă. În schimb, va primi o carte de identitate, pe baza căreia poate obţine un paşaport...

Reamintim că o contrafacere vizează realizarea unui document complet fals. În general, acest gen de documente se găsesc în mediile imigranţilor, care abuzează de încrederea tovarăşilor lor de nefericire.

Cu documentele furate, se procedează la o falsificare. Adică se va modifica sau distruge o parte a documentului pentru a-l putea folosi. (E cazul escrocului care modifică un carnet de CEC pentru a-l utiliza.) În general, falsificarea minoră constă în înlocuirea fotografiei titularului... şi jocurile sînt făcute! Evident, un agent de informaţii nu va recurge la această „şmecherie" decît în caz de extremă urgenţă.

Dacă falsificarea e imposibilă, sau nerecomandată, individul va căuta să obţină un document adevărat. Nu demult, un bărbat la pensie a primit nişte hîrtii prin care i se suspenda pensia ca urmare a decesului său! Ancheta care s-a întreprins a descoperit că „mortul" era o dublură care fugise de 45 de ani din ţara natală pentru a scăpa de justiţie! Acest exemplu, care nu e atît de izolat pe cît s-ar putea crede, dovedeşte că principiul „dubletului" este redutabil şi că uneori nu serveşte la nimic să obţii documente false sau cosmetizate grosier. Intrat în posesia unui act de identitate, nu întîlneşti nici un obstacol pentru deschiderea unui cont în bancă sub un nume de împrumut şi pentru încasarea cecurilor.

Cum să obţii un paşaport legal

Cel mai bine e să-ţi procuri documente străine adevărate.

Ştiţi că există numeroase state care îşi vînd naţionalitatea? Uneori o simplă convertire la o anumită religie e suficientă pentru a obţine un paşaport adevărat eliberat de o ţară cu frontiere recunoscute. E de asemenea posibil să obţineţi recunoaşterea legală a unui pseudonim care vă va permite să vă descurcaţi în treburile cotidiene sub un alt nume decît al dumneavoastră.

Nici despre acest lucru nu putem să vă spunem prea multe, căci riscăm să stimulăm vocaţii contrare convingerilor noastre.

Dar o pistă ne va permite să ştim mai mult : în 1948, Naţiunile Unite au adoptat o Declaraţie Universală a Drepturilor Omului. Conform articolelor 11 şi 13, anumite organizaţii cum ar fi Crucea Roşie pot emite paşapoarte pentru persoanele nepotrivite.

O organizaţie cunoscută sub numele World Service Authority emite şi ea paşapoarte şi certificate de naştere celor care corespund criteriilor declaraţiei Naţiunilor Unite. Totuşi nu vă lăsaţi înşelaţi : aceste documente nu sînt documente de stat. Deci nu garantează absolut deloc că o ţară o să vă acorde viza. Dar pentru a trece o frontieră, uneori acest document e suficient pentru a păcăli. În funcţie de itinerarul dumneavoastră, lucrul poate funcţiona sau nu, dar studiul itinerarelor de siguranţă este un alt paravan al vieţii clandestine...

Contactele

Cîteva elemente de comportament social

O bună parte din munca agentului consistă în a stabili contacte pentru obţinerea de informaţii. Agentul trebuie astfel să abordeze frecvent persoane care pot deveni surse (informatori, captori) sau de la care pot sustrage informaţii. Lărgind cercul său de relaţii, agentul îşi multiplică şansele de a obţine noi date.

Dobîndirea unei anumite abilităţi sau a unui anumit comportament faţă de alţii presupune, înainte de toate, stăpînire de sine. Contactul fiind stabilit, trebuie să ştii să întreţii şi să dezvolţi relaţia începută, să cauţi să cunoşti persoana, să profiţi de cercul său de relaţii pentru a atinge un punct de legătură sau pentru lărgirea propriului cerc de relaţii. Cum să procedezi? Ce trebuie să spui? Cum să te comporţi? Acest capitol o să vă propună cîteva „trucuri" verificate care vă vor permite să stabiliţi un contact pozitiv cu nu importă cine, fie că întîlnirea este întîmplătoare, fie provocată.

Comportamentul nostru social nu e natural, ci cultural. E deci posibil să-l îmbunătăţim şi să-l modificăm după plac pentru ca orice întîlnire să se transforme într-un succes. Dar imperativul este de a păstra întotdeauna situaţia sub control.

Puţin contează locul întîlnirii, trebuie să adopţi şi să accepţi convenţiile sociale respective. Trebuie să începi mai întîi prin a observa şi a studia mediul în chestiune, rămînînd însă retras. Observaţi numai detaliile (haine, limbaj, atitudini, gesturi,

mod de a gîndi, preferinţe, subiecte de conversaţie etc.) care caracterizează acest mediu pentru a-l integra mai bine. Cînd aţi recunoscut şi înţeles mecanismele, uzajele şi cutumele, puteţi merge mai departe. Această etapă a observaţiei este de maximă importanţă : e o investiţie productivă care nu trebuie neglijată.

Pentru adaptarea la mediu, e important să ne cunoaştem propriul caracter. Astfel, o persoană extravertită va considera o persoană extravertită „normală", în timp ce o persoană introvertită îi va părea rezervată. A face proba unei extravertiri facile înlesneşte raporturile sociale, pentru că te ajută să te simţi în largul tău în societate.

Aspectul fizic joacă un rol important în raporturile sociale. Că vrem sau nu, vehiculăm o imagine care lasă o amprentă asupra celui care o percepe. Femeie sau bărbat, nu poţi să te dezinteresezi de aspectul tău fizic. Acest aspect vă permite să vă modelaţi imaginea de sine pe care vreţi să o impuneţi ; permite, de asemenea, persoanei întîlnite să se „situeze" în raport cu voi. E unul din mijloacele de a-i inspira încredere, de a-i capta atenţia... În cele mai multe cazuri, e bine să afişaţi o conduită potrivită, întotdeauna conformă situaţiei. O îmbrăcăminte clasică lasă să se ghicească o anumită poziţie socială de invidiat, o culoare închisă este asociată ambiţiei, seriozităţii, distincţiei. Iată motivul pentru care automobilele prestigioase (cu excepţia celor sportive) nu au niciodată o culoare deschisă.

Arta conversaţiei

Arta conversaţiei este o chestiune tehnică. Niciodată conversaţia nu trebuie să pară suspectă sau interesată. Dacă i-aţi prevăzut orientarea generală, nu puteţi prevedea şi detaliile,

altfel ar părea un chestionar. Bineînţeles, v-aţi stabilit în prealabil linia de bază a informaţiilor pe care vreţi să le obţineţi.

În timpul unei recepţii, vi se prezintă o persoană, în general într-un moment cînd sînteţi acaparat de alte gînduri sau de altă persoană. Este esenţial să vă concentraţi asupra prezentării, pentru a-i reţine numele, funcţia, titlul... Ca să le fixaţi în memorie, reluaţi-le cînd salutaţi persoana respectivă. Dacă nu aţi înţeles bine numele, nu ezitaţi să invocaţi gălăgia din jur pentru ca persoana să şi-l repete. Dacă e vorba de un nume rar întîlnit, complimentaţi-o, aceasta o să vă ajute să reţineţi numele şi figura persoanei şi să aflaţi originea acelui nume... Puteţi, de asemenea, să procedaţi prin asociere de idei ca să-l reţineţi. Dacă persoana are un nume şi mai multe prenume, sau mai multe nume, încercaţi să memoraţi iniţialele. Cu un pic de practică, lucrul va deveni obişnuinţă, şi o să vă îmbunătăţiţi memoria numelor persoanelor prezentate.

Agentul trebuie să manipuleze persoana şi situaţia în avantajul său. Va fi amical, va părea destins, neofensiv (cel puţin în aparenţă), va vorbi puţin, ocolind obstacolele, va dovedi toleranţă şi va fi de o maximă precauţie pentru a învinge rezistenţa.

E clar că un asemenea mod de comportare nu e de competenţa unui agent începător. Pentru această misiune, trebuie să fie selecţionat un agent în funcţie de capacitatea sa de a inspira încredere, de forţa lui personală, de tendinţa lui de a manipula, de cultura generală şi ştiinţifică, de talentul actoricesc, de aspectul său fizic.

❒ *Chestionar prealabil oricărei conversaţii dirijate*

- Vă puneţi adesea întrebări despre celălat?
- Puteţi trezi încrederea?
- Sînteţi atent la reacţiile celuilalt?
- Reacţionaţi la momentul potrivit?
- Ştiţi să luaţi cuvîntul cînd e necesar?

- Ştiţi să vă ascultaţi interlocutorul?
- Puteţi să vă păstraţi secretele?
- Puteţi să daţi dovadă de umor?
- Sînteţi în stare să decodaţi emoţiile interlocutorului?
- Cădeţi întotdeauna în picioare?

Nu trebuie confundat un agent cu cine ştie ce vînzător care trage grosolan sforile ca să-şi vîndă marfa! Comportamentul său stereotip nu va înşela deloc o persoană iniţiată în tehnicile de manipulare. Aceasta va remarca imediat modul de formulare a propoziţiilor care îl va trăda pe vînzător sau pe manipulator.

Dacă veţi urmări ca ţinta să preia iniţiativa, ea îşi va exprima mai uşor speranţele, aşteptările, preocupările, visele etc. Şi astfel, sînteţi pe drumul cel bun. Va fi destul, ca să o prindeţi în capcană sau ca să o recrutaţi, să-i sugeraţi cum să-şi realizeze aspiraţiile.

În general, sînt puţine lucruri de reţinut. Primele cuvinte schimbate sînt de maximă importanţă. Începeţi într-o manieră impersonală, înainte de a încerca să vă descoperiţi activităţi sau pasiuni comune. E destul să apară dorinţa revederii. Apoi, schimbaţi informaţii mai personale şi arătaţi că apreciaţi compania acestei persoane.

❒ *Sfaturi practice*

- Afişaţi un zîmbet „de societate", poate fi comunicativ. Dar nu abuzaţi de el. Trebuie să învăţaţi să deosebiţi un zîmbet sincer de unul de circumstanţă.
- Zîmbetul sincer se arată în jurul ochilor.
- Zîmbetul forţat e asimetric (e mai apăsat la stînga la un dreptaci, apare după mai mult timp şi se termină imperceptibil).
- Luaţi aerul că vă interesează realmente celălalt şi problemele lui. Amintiţi-vă numele persoanei şi folosiţi-l. O va flata să vadă că vă amintiţi de ea. Încurajaţi-i

confidenţele şi ascultaţi-le. Arătaţi-i interlocutorului că e important pentru dumneavoastră.

- Adoptaţi o alură seducătoare şi conformă aspectului exterior.
- Luaţi un aer amabil, binevoitor. Nu fixaţi persoana, acest lucru o va stînjeni. În timp ce ascultaţi, adoptaţi o privire calmă (pe frunte), nedominatoare.
- Impuneţi-vă o voce agreabilă. Rămîneţi sobru şi stăpîniţi-vă orice gest de anxietate.
- Găsiţi o distanţă potrivită în funcţie de mărimea spaţiului, dar nu încălcaţi niciodată distanţa intimă. Alegeţi distanţa socială.
- Nu atingeţi persoana în timpul discuţiei.
- Evitaţi subiectele delicate (politice, religioase, sociale).
- Fiţi atent, daţi dovadă de umor.

Cînd situaţia se pretează la aceasta şi este momentul potrivit, schimbaţi numerele de telefon cu celălalt (sau cartea de vizită).

Global, în timpul unei rapide observaţii preliminare, puteţi remarca indicii nonverbale care o să vă informeze asupra oportunităţii întîlnirii. Dacă persoana se arată receptivă pentru un început de conversaţie, faţa, vocea, atitudinea o să vă spună mai mult decît cuvintele. Nu bruscaţi nimic. Jucaţi deschiderea în mod treptat.

Toate domeniile sînt susceptibile de a deveni subiecte de discuţie: economie, sport, finanţe, istorie, geografie, ecologie, ştiinţe umane şi sociale, cercetare, informatică, psihologie, filozofie etc. Toate subiectele sînt valabile, cel puţin ca să trezească interesul. Important e să abordezi întrebările care nu riscă să rănească convingerile interlocutorului. Dacă ancheta preliminară asupra persoanei e făcută corect, veţi şti pe care temă să insistaţi. Dacă găsiţi în dosarul ei că are o anume paisune, trebuie să „studiaţi" subiectul respectiv pentru a-i

trezi interesul. Lucrul e pasionant în această activitate, pentru că vă va obliga să vă interesaţi de foarte multe lucruri.

Adoptaţi o conversaţie curtenitoare, fără a încerca să străluciţi. Fiţi diplomat, daţi dovadă de atenţie faţă de celălalt. Nu vă exprimaţi într-un mod prea tranşant, nuanţa e totul. Abţineţi-vă de la orice butadă şi de la a colporta bîrfe.

În funcţie de locurile pe care le frecventaţi, de personajul pe care vreţi să-l „încarnaţi", dicţia, pronunţia se pot dovedi foarte importante. Adoptaţi deci o limbă neutră, incoloră, care va releva cît mai puţine lucruri despre originea dumneavoastră socială.

Daţi-i ţintei impresia că ea controlează şi conduce discuţia, dar dezechilibraţi conversaţia pentru a o forţa să se dezvăluie mai mult decît dumneavoastră. Lucrul e foarte uşor, fiindcă oamenii adoră să vorbească despre ei înşişi (cu excepţia celor din meseria noastră!). Încercaţi să înşelaţi dînd impresia că sînteţi deschis oferindu-i cîteva firimituri de confidenţe, dar atît cît trebuie pentru a alimenta conversaţia.

Ţinta poate avea un statut social diferit de al vostru, poate reacţiona într-un mod mai mult sau mai puţin pozitiv, să fie de vîrstă sau sex diferite: tot atîtea lucruri care pot favoriza sau complica misiunea dumneavoastră. E deci esenţial să vă conştientizaţi cît mai exact posibil aceste aspecte şi repercusiunea lor asupra „ţintei". Apoi, evaluaţi bine motivaţiile persoanei. De ce vă acordă din timpul ei? Nu luaţi drept cooperare latentă un schimb cu o persoană care nu are altceva mai bun de făcut...

Nu luaţi drept slăbiciune de caracter distracţia, gentileţea, amabilitatea sau curtoazia. Nu vă mulţumiţi să ascultaţi – ar putea trece drept indiferenţă. Nu trebuie nici ca discuţia pe care o purtaţi să pară un interogatoriu şi nici să aibă o tendinţă evidentă. Persoana trebuie să capete impresia că are în faţă pe cineva deosebit, demn de încredere, comprehensiv şi disponibil.

În fine, trebuie să ştiţi să încheiaţi discuţia. Puteţi să o prelungiţi oricît e posibil dacă interlocutorul se arată dispus ; dar dacă oboseşte, încheiaţi-o cu un cuvînt cordial, pentru a o relua în condiţii mai bune altădată.

Apropierea de un nou recrut

Cînd un recrut potenţial este reperat, fie pentru că el ar fi în centrul dispozitivului de atins, fie pentru că v-ar putea conduce la acesta pe o cale indirectă, servind drept fir conducător, trebuie stabilit contactul fizic şi apoi menţinut acest contact. Un bun contact nu e niciodată improvizat, chiar dacă poate da această impresie.

O regulă de securitate elementară cere ca agentul care procedează la o recrutare să nu facă nimic fără a anunţa centrala. Toţi subagenţii sînt manipulaţi de agentul interpus şi recrutarea nu derogă de la acest principiu. Înaintea oricărei încercări de apropiere, agentul îşi consultă superiorii în legătură cu oportunitatea unei recrutări. E posibil ca aceştia să posede deja un dosar al „clientului", graţie funcţiei, lucrărilor lui sau contactelor anterioare cu persoane urmărite...

Cererea de recrutare este deci transmisă însoţită de sugestii ale serviciului care propune recrutarea. Dacă serviciul este de acord cu recrutarea, va da undă verde şi va comunica o parte a informaţiilor conţinute în dosar. Dacă el nu are nimic în fişier, trebuie să întreprindă în prealabil o anchetă.

Uneori, persoana de recrutat poate face obiectul unei stricte supravegheri sau să beneficieze de o protecţie cotidiană, sub acelaşi motiv al acţiunilor sale sau al riscurilor implicite. Ea poate, de asemenea, să se afle sub supravegherea serviciului de securitate procedează la o anchetă de rutină sau a serviciului de securitate ori de poliţie a căror atenţie a fost atrasă de ceva anume.

Orice contact realizat în ţări prea puţin democratice, unde fiecare om se află sub supravegherea permanentă a vecinilor sau chiar a membrilor familiei, alimentînd un climat de suspiciune permanentă, nu facilitează misiunea. Poate fi primejdios pentru un agent, care se poate demasca în timpul contactului. Dacă se produce o întîlnire, ea trebuie să pară naturală şi să nu atragă atenţia serviciului de securitate, nici a ţintei înseşi.

În statele poliţieneşti, abordarea trebuie să se facă cu infinite precauţii pe parcursul misiunii, ceea ce creşte riscul descoperirii. În cazul în care contactul e „imposibil", agentul va lărgi cercul de acţiune pînă va găsi o punte către ţintă. Iată de ce, într-o bună zi, oricine poate deveni interesant pentru serviciile de informaţii. E suficient să ţii legătura, chiar indirect, cu o persoană-ţintă. Dacă contactul este foarte riscant, poate e de preferat să aşteptaţi un sejur al candidatului într-o ţară străină : e foarte probabil să existe în baza de date a poliţiei de frontieră ; din momentul în care a depăşit punctul de control, sosirea lui este ca şi anunţată.

Dacă procedura e respectată, dar contactul eşuează dintr-un motiv sau altul, recrutorul nu va fi „fript", ţinta nu va deveni suspicioasă. Poate avea loc o altă tentativă de apropiere.

Se înţelege interesul pentru ancheta prealabilă : aceasta va permite ca şansele de succes să crească. Supravegherea preliminară va releva informaţii care vă vor permite să „pescuiţi" mai uşor „peştele".

Abordarea vizează un scop precis, care nu se confundă cu plăcerea unei conversaţii reuşite. E vorba, în speţă, de a motiva persoana pentru a colabora în mod voit, de a-i sustrage informaţii sau de a o face să acţioneze într-o direcţie anume.

Apropierea în vederea unei recrutări e întru totul similară celei vizînd sustragerea de informaţii de la persoana X sau Z ; numai faza de început poate să fie mai lungă, mai sensibilă : trebuie să fii sigur de recrut.

Nu vă gîndiţi la ce vă place vouă, ci la ce-i place celuilalt. Spuneţi-i ceea ce doreşte să audă. Dacă ajungeţi să treziţi în el un interes oarecare, veţi putea să-l „convingeţi" mai uşor. Încercaţi să-i estimaţi reacţiile. Dacă reuşiţi să-i descoperiţi resorturile ascunse, atunci puteţi să-l determinaţi să facă ceea ce doriţi. Dar nu uitaţi, mulţumiţi-vă să-l îndrumaţi în direcţia vizată.

Pentru a determina o persoană să întreprindă o acţiune, nu există decît un singur mijloc: treziţi-i interesul de a o întreprinde şi lăsaţi-o să creadă că e vorba de manifestarea propriei sale voinţe.

Stabilirea relaţiei psihologice cu sursa depinde de dumneavoastră, de gradul de simpatie pe care îl inspiraţi, de forţa caracterului şi de capacitatea dumneavoastră de comprehensiune.

Pentru a da mereu impresia că nu conduceţi discuţia, trebuie:

- să lăsaţi ţinta să abordeze subiectele care o interesează;
- să-i lăsaţi timp să-şi dezvolte ideile;
- să nu argumentaţi şi nici să nu discutaţi validitatea unei opinii;
- să puneţi întrebări neutre;
- să nu polarizaţi niciodată atenţia ţintei asupra subiectului pe care îl vizaţi.

Nu vă aşteptaţi să descoperiţi ce gîndeşte ţinta de la prima întîlnire, cu excepţia cazurilor cînd şansa vă surîde pe neaşteptate. Pentru a „forţa" ţinta să se dezvăluie, să gîndească ceea ce doriţi să gîndească, trebuie să înaintaţi în vîrful picioarelor şi să folosiţi trucuri uneori machiavelice. Poate veţi opta, de exemplu, pentru tehnica de a avansa două idei deodată, ca să-l „obligaţi" pe interlocutor să ia poziţie.

În anumite misiuni pentru care nu dispuneţi de informaţii „bio", ar putea fi nevoie să faceţi aprecieri particulare în

privinţa ţintei. Vi se va cere să transmiteţi centralei o trăsătură a personalităţii acesteia, o tendinţă psihologică, plecînd de la înfăţişarea sa şi de la conversaţia pe care o face. Atunci trebuie să faceţi diferenţa între caracterul deschis, sociabil, şi caracterul ascuns, enigmatic. Pentru a reduce riscul greşelii de interpretare, se va folosi o grilă de analiză, un chestionar psihologic stabilit anterior. Apoi, acest chestionar va putea fi analizat de un psiholog care va alcătui un profil psihologic.

Orice mijloc e bun pentru realizarea contactului şi încercarea de a deveni un „amic" al ţintei. Există multe moduri de a acţiona. Poţi întîlni persoana de mai multe ori, apoi poţi avansa pînă la a o saluta şi, după cîteva întîlniri „întîmplătoare", poţi găsi ocazia de a sta de vorbă cu ea. Important în toate cazurile e să creezi din bucăţi o situaţie care să pară naturală şi care va corespunde aspiraţiilor persoanei-ţintă. Totul e o problemă de oportunitate, de timp şi metodă. Cînd e vorbă să vizaţi pe cineva în vederea recrutării, trebuie să urmaţi mai multe faze:

În *faza iniţială* a întîlnirii, obiectivul va fi să arătaţi persoanei că doriţi să o cunoaşteţi şi că sînteţi genul de persoană cu care e interesant să ai un contact.

Faza descoperirii vine după cea iniţială. Conversaţia se desfăşoară liber în aparenţă, la nivelul subiectului. De aici, e uşor să abordezi problemele susceptibile să fie dezvoltate în timp şi să schimbi informaţii mai intens (dar fără a arde etapele).

Faza de consolidare este una de fixare, care poate fi mai lungă sau mai scurtă, în funcţie de tipul de interlocutor. Totul e problemă de circumstanţe şi de persoane.

Faza de fuziune survine ulterior, persoanele ajung la legături amicale şi schimbă „confidenţe".

Faza de angajament pecetluieşte, în fine, întîlnirea: persoanele se angajează activ într-o relaţie solidă şi durabilă.

Recrutarea are loc chiar în acest moment: trecem acum la lucruri serioase.

Recrutarea

Nu serveşte la nimic să ai o mulţime de surse; e destul să descoperi *omul potrivit la locul potrivit*. Această precauţie elementară va permite evitarea multiplicării surselor, în consecinţă, evitarea riscurilor inerente manipulării lor.

Nu e vorba întotdeauna de o recrutare în vederea unui efect imediat: se poate viza o persoană susceptibilă să acceadă în viitor la un post dorit. În 1956, un cuplu a trecut în Vest în compania unui grup de refugiaţi. După interogatoriul de rutină în lagărul de la Giessen, cuplul a fost autorizat să se instaleze la Frankfurt, unde va milita activ în SPD. Omul de încredere al unui demnitar din Est a favorizat ascensiunea femeii, care a devenit în scurt timp secretara permanentă a partidului, şi astfel a putut să informeze Estul. Serviciul de securitate a descoperit destul de tîrziu aceste cîrtiţe...

Dacă angajatorii desemnează sursa de recrutat, adesea agentul e cel care trebuie să-şi organizeze sursele de informaţii. Mijlocul cel mai uşor este de a se plimba, de a participa la activităţi mondene şi... de a asculta pe toată lumea! În funcţie de mediul pe care trebuie să-l acopere, agentul îşi mobilizează atenţia asupra anumitor persoane, care nu sînt întotdeauna în relaţie directă cu cercetările sale. Pe scurt, el trebuie să se amestece în viaţa locală pentru a descoperi o persoană pe care eventual să o poată recruta sau care să-i indice o alta dispusă la acest lucru.

Pentru a pune bazele unei asemenea operaţii, trebuie să ştii să descoperi persoana de recrutat, de utilizat, de manipulat: este

abecedarul meseriei. Abordarea şi utilizarea operativă a unui recrut sînt realizate după parcurgerea a şapte etape, şi anume :

- reperarea unei surse susceptibile de a fi recrutată,
- cîntărirea (evaluarea oportunităţii şi a interesului),
- abordarea,
- recrutarea propriu-zisă,
- întinderea capcanei,
- formarea (rară),
- exploatarea sursei.

Prima etapă nu cere comentarii suplimentare. E destul să descoperi cine se află în posesia informaţiei dorite sau cine vă poate conduce la ea pe o cale indirectă, dacă această persoană e dispusă să o facă sau trebuie manipulată. Pentru descoperirea acestui subagent, e destul să frecventezi locurile unde e posibil să-l întîlneşti : în călătorii, restaurante, serate, misiuni diplomatice sau comerciale, cluburi sportive, simpozioane etc.

O dată persoana reperată, trebuie să facem o anchetă preliminară meticuloasă. Ea e cea care va permite reuşita recrutării. Mediul şi comportamentul persoanei sînt adesea mai grăitoare decît vorbele : trebuie deci să trecem peste aparenţe pentru a cunoaşte personalitatea sa profundă. Foarte adesea adoptăm un comportament în funcţie de anturaj, dar care nu corespunde deloc motivaţiilor noastre profunde...

Persoana care va face recrutarea trebuie deci să ştie totul despre sursă : gusturile ei, locurile pe care le frecventează, aspiraţiile, caracterul (moderat, contestatar, provocator, de intrigant), cercul ei de relaţii, antecedente, perspective de viitor sau de evoluţie, profilul său psihologic etc. Tot atîtea elemente care vor servi la stabilirea tipului de abordare şi metodei de recrutare.

Cîntărirea constă în aprecierea individului şi a ceea ce e el în măsură să furnizeze. Dacă face obiectul unei supravegheri

de către serviciul de contraspionaj al ţării lui, poate va trebui abordat în timpul unei deplasări, sau prin intermediul unui prieten, al unui membru al familiei sau printr-o relaţie care-l poate influenţa.

Anumite persoane sînt, bineînţeles, mai susceptibile de a fi recrutate decît altele. Acest lucru n-a scăpat, de altfel, serviciilor de informaţii care au redactat un manual de uz intern, care să-i ajute pe agenţi să repereze şi să manipuleze mai uşor anumite categorii de persoane. Intelectualul, adolescentul, persoanele aventuroase care au gustul intrigii, marginalii sau militarii, fiecare din alt motiv poate fi interesant pentru serviciile de informaţii.

Funcţionarea unei reţele clandestine

Siguranţa reţelei şi a membrilor săi depinde, între altele, de caracterul ei ermetic. E vital ca absolut toţi membrii reţelei să nu ştie decît ceea ce e indispensabil pentru îndeplinirea misiunii lor. Forţele adverse infiltrate, un subagent puţin fiabil nu trebuie să poată face rău. Ca urmare a trădării specialistului în cifru al ataşatului militar sovietic şi a lipsei de compartimentare, toţi membrii celei mai importante reţele care opera în SUA au putut fi prinşi. Dacă acel specialist n-ar fi avut decît cunoştinţele minime indispensabile muncii lui, dacă ar fi primit doar informaţiile de transmis precodate, fără a şti nici un nume (se folosesc pseudonime), ar fi fost incapabil să furnizeze informaţiile care au dus la demantelarea întregii reţele.

O reţea care ia amploare trebuie să fie o structură verticală de lanţuri, de celule, care permit o transmitere pe verticală a informaţiilor primite. În caz de alertă, pentru a rupe lanţul, e suficient ca unul sau mai mulţi subagenţi cu rol de întrerupător să dispară. Iată de ce nimeni nu trebuie să cunoască un agent de care nu e legat. După ce reţeaua intră în „hibernare", numai responsabilul reţelei (sau al serviciului) va putea să o reactiveze.

Structura cea mai des folosită este structura ABC, descendentă directă a societăţilor secrete franceze de dinainte de Revoluţie. Aceasta structură e compusă din celule, fiecare celulă cuprinzînd trei membri şi un responsabil. Două celule

în „ciorchini" (sau mai multe) operează distinct, fără ca oamenii să se cunoască între ei. Coordonarea e asigurată de un şef de reţea care supervizează cele două celule, prin intermediul celor doi responsabili din fruntea acestora.

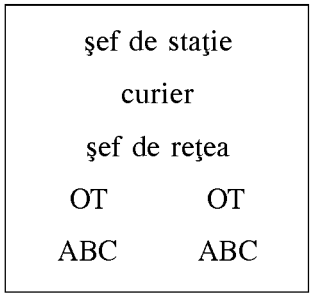

Rezidentul cunoaşte numai A, B, C, care se pot cunoaşte între ei sub pseudonimele lor (niciodată sub numele şi prenumele adevărate). În nici un caz ofiţerul nu trebuie să-l cunoască pe ofiţerul altei celule (sau reţea).

În principiu, şeful reţelei nu este rezident în ţara în care se desfăşoară misiunea; acest lucru evită o supraveghere prea strictă a contraspionajului local. În general, un rezident al unei ţări A lucrează în profitul unei ţări B într-o ţară C. Dacă ţările A şi C sînt selecţionate corect în funcţie de interesele lor opuse, se poate spera într-o relativă indiferenţă a poliţiei din ţara-gazdă.

Numele de cod nu vor fi niciodată în relaţie cu misiunea, locurile de operaţie sau o caracteristică individuală; nu trebuie nici ca membrii unei reţele să aibă un nume de cod din aceeaşi serie. Pseudonimul e preferabil. Ar fi o greşeală gravă ca numele ales să aibă aceleaşi iniţiale ca patronimul real! La fiecare schimbare a zonei de operaţie, trebuie schimbat şi pseudonimul. Astfel, agentul sovietic Sorge se numea Robert la Hamburg, Johan în Scandinavia, Schmit în China, Ramsay în Japonia, Fix în Indonezia. Se pot permuta pseudonimele între agenţi pentru a mări dezorientarea serviciilor adverse. Toate

aceste măsuri, dacă sînt aplicate, duc la stabilirea unui grad de siguranţă deloc neglijabil. Serviciul advers ar întîmpina mult mai multe dificultăţi în depistarea membrilor unei reţele.

E vital să compartimentezi orizontal reţelele în funcţie de axa lor de cercetare sau domeniul de activitate. Compromiterea unui „ciorchine", deci a unui sector de activitate, nu poate compromite „ciorchinii" adiacenţi. Acest sistem de întrerupere îşi va putea juca din plin rolul de dezactivare a lanţului.

Rolul fiecărui „ciorchine" poate fi de importanţă variabilă. Totul depinde de domeniul său de acţiune şi de nivelul său de prioritate. În toate cazurile, numărul de subagenţi compunînd un „ciorchine" nu va fi mai mare de trei. Este principiul troicăi.

Dacă misiunea nu cere să aibă subagenţii reuniţi prin „ciorchini" de doi sau trei, structura va rămîne tot verticală. Subagentul care primeşte informaţia o transmite eşalonului superior, care la rîndul lui trebuie să o transmită superiorilor.

Din momentul în care un subagent a fost recrutat, nu e încorporat imediat într-o reţea. Trebuie mai întîi să fie testat. Rezidentul îi încredinţează cîteva misiuni, care vor servi drept test de sinceritate, test pentru verificarea capacităţilor operative, dar şi drept capcană.

Tactica poate consta în a-i cere informaţii care sînt deja în posesia serviciului. Dacă informaţiile pe care le aduce el sînt diferite, poate fi semn de tentativă de intoxicare, de joc dublu sau în serviciul adversarului. În anumite organizaţii clandestine deosebit de bogate în mijloace, în această etapă e frecventă plasarea subagentului sub supravegherea serviciului de securitate al respectivei organizaţii.

Această fază, care poate dura mult, este pentru subagent o perioadă de învăţare, dar vizează în mod esenţial ataşarea lui de rezident sau de organizaţie.

Rezidentul recoltează informaţiile de la reţeaua de complici sau de la subagenţii săi. Subagenţii nu se ocupă obligatoriu de obţinerea de informaţii prin mijloace clandestine. Ei pot aparţine unei reţele de relaţii şi determinaţi să descopere informaţii. În acest caz, sînt mai degrabă observatori.

În funcţie de domeniul de care ţin informaţiile de cules, o cunoaştere rudimentară sau detaliată a domeniului va reprezenta un avantaj. Informaţiile transmise vor avea mai mare valoare şi vor contribui la degajarea ciclului de analiză. Dar reversul medaliei unei selecţii de informaţii de către subagent e ca o informaţie considerată puţin importantă de către el sau de către un rezident (care nu au decît o viziune fragmentară a culegerii de informaţii), dar eminamente utilă analizei, să fie lăsată deoparte.

Culegerea de informaţii face parte dintr-un vast puzzle; numai analistul are capacitatea suficientă pentru a judeca ce e acceptabil sau interesant. Dar nici chiar el. O informaţie neimportantă pentru el ar putea fi foarte „grăitoare" pentru expert.

Rolul rezidentului

Fără directive de la centrala sa, rezidentul are o misiune de cercetare permanentă şi toate azimuturile. Fără un ordin special, el trebuie să informeze serviciul său asupra a tot ce i se pare demn de interes. E o misiune foarte vastă. El trebuie, de asemenea, să orienteze cercetările subagenţilor săi în funcţie de domeniile la care au ei acces. Trebuie să-şi întîlnească din cînd în cînd subagenţii, să-i verifice, să le stoarcă detalii care vor completa informaţiile recoltate.

Am văzut că rezidentul acţionează prin subagenţii interpuşi. Randamentul, eficacitatea unui subagent este proporţională cu raporturile pe care le întreţine cu rezidentul său sau persoana

de contact. E greu să ceri unui subagent să-şi asume anumite riscuri, dacă nu i-ai arătat în prealabil un oarecare interes.

❒ *Un bun rezident trebuie* :

- să fie conştient de misiunea sa,
- să aibă o anumită autoritate asupra subagenţilor săi,
- să-şi instruiască subagentul cu privire la procedurile de securitate şi la mijloacele de utilizare a materialului tehnic,
- să nu-şi instruiască subagentul pentru un domeniu care nu-l priveşte,
- să exploateze sursa sau pe subagent la maximul capacităţilor sale,
- să vegheze în permanenţă la securitatea reţelei,
- să accentueze motivaţia subagentului,
- să dea directive.

După ani de colaborare, dacă trebuie schimbat rezidentul apar probleme. Înainte de a-şi părăsi postul, el trebuie să-l prezinte pe succesor subagenţilor săi. Pentru a evita refuzul subagenţilor de a lucra fără ofiţerul lor (pentru că lucrul cu un ofiţer neexperimentat poate creşte riscurile) sau ca acest lucru să compromită misiunile în curs, trebuie ca cei doi să lucreze un timp în tandem. Rezidentul va fi atunci asistat de viitorul lui succesor. Dacă operaţiunea în curs e foarte importantă, e mai bine să se renunţe temporar la înlocuire.

Curierii

Rezidentul trebuie să organizeze legături cu subagenţii pentru recuperarea informaţiilor sau pentru a le da instrucţiuni, material etc. Trebuie întotdeauna să se vegheze la dispunerea mai multor canale de comunicare, pentru cazul că unul ar fi descoperit.

În majoritatea cazurilor, se recurge la mesageri (cel puţin doi : unul pentru fluxul ascendent al informaţiilor de la subagenţi, altul pentru fluxul descedent, adică de la ofiţer la subagenţi). O legătură nu trebuie niciodată să lucreze în ambele sensuri. În caz de compromitere a unei legături, expeditorii şi destinatarii sînt uşor de descoperit.

Pentru misiunea de curier, se recurge adesea la persoane a căror profesie le permite să asigure legătura fără a trezi suspiciunea serviciilor adverse (serviciul medical etc.). Pentru reţelele aflate în solda unui stat, e vorba deseori de persoane care beneficiază de statut diplomatic.

Rezidentul şi subagentul nu vor transmite corespondenţa lor direct mesagerului. Se vor servi de un intermediar, care poate juca rolul de „fuzibil". Curierul nu trebuie să cunoască conţinutul mesajului pe care îl duce. Pe de altă parte, pentru evitatea unui accident întotdeauna posibil, mesajul trebuie să fie disimulat într-un obiect care nu atrage atenţia. Unii îl duc în căputele încălţărilor, în port-chei, într-o cutie cu fund dublu, în tubul de pastă de dinţi etc. De asemena, după natura documentului, e judicios să fie prevăzut un sistem care să-l distrugă în cazul în care e deschis. Astfel, dacă este vorba de un microfilm, se transportă nedevelopat, însoţit de un bec magnezic care se activează automat în caz de manevră greşită, ceea ce duce la voalarea completă a filmului. Pentru mesajele scrise, există o hîrtie solubilă în apă sau care arde foarte rapid fără a lăsa urme susceptibile de a fi descifrate într-un laborator. În toate cazurile, mesagerul se va mulţumi să ducă obiectul sau mesajul la destinatar. Dacă destinatarul trebuie să facă să parvină înapoi informaţii sau obiecte, o va face printr-un agent întrerupător şi un alt mesager.

Mesagerii sînt adesea însărcinaţi cu gestionarea apartamentelor conspirative. Agentul însărcinat cu acest lucru le dă o aparenţă de viaţă cotidiană, reglează facturile, ridică

corespondenţa, veghează la aprovizionarea frigiderelor. Apartamentele conspirative au mai multe funcţiuni. Adăpostesc întîlniri discrete, primesc clandestini sau persoane operative venite în timpul unei anumite misiuni sau servesc de ascunzători.

În toate cazurile, aceste locuri trebuie să facă obiectul măsurilor de siguranţă.

- Mai întîi, un apartament conspirativ nu va primi niciodată un material compromiţător.
- Apoi, trebuie să se convină asupra unor semne exterioare care să indice de la distanţă că totul este *curat*. Acest lucru poate fi făcut prin plasarea unui vas cu flori, printr-un aranjament special al perdelelor etc.
- Apartamentul nu va fi marcat printr-un mod prea evident (nume pe uşă etc.).
- Apartamentul trebuie să permită fuga în caz de necesitate (pe acoperiş, pe balcon, prin pivniţă etc.).
- Trebuie să permită supravegherea exteriorului.

Rezidentul poate cunoaşte mai multe apartamente pe care le va utiliza pentru întîlniri, dar unul trebuie să-i rămînă cunoscut numai lui. În cazul în care misiunea este compromisă, acesta îi va servi drept ascunzătoare. Şeful unei reţele clandestine îşi va întîlni rezidenţii în apartamente diferite, pentru ca nici unul dintre ofiţeri să nu ştie de existenţa celorlalte apartamente conspirative.

În aceste apartamente nu se vorbeşte despre lucruri importante, privitoare la misiune. Neocupate mult timp, pot foarte bine să aibă plasate microfoane sau camere clandestine. În interiorul unei ascunzători, trebuie ales un loc unde vor fi ascunse documente de identitate, bani, care îi vor permite, la momentul oportun, agentului să părăsească zona. Pentru cazul unei vizite inoportune, trebuie prevăzută o procedură de

distrugere rapidă a eventualelor documente compromiţătoare. Anumite apartamente sau obiecte sînt pur şi simplu capcane!

Schimburile conspirative

Schimbul conspirativ permite transferul discret al unui pachet sau obiect între curier şi subagent. Metodele descrise aici nu sînt exhaustive, dar vor putea să fie utilizate ca atare în majoritatea cazurilor. Nu e inutil să repetăm că e destul să abordaţi un comportament natural, fără un aer suspect.

Metoda cea mai cunoscută e cu siguranţă cea care constă în schimbarea unui obiect de îmbrăcăminte (palton, mănuşi, pălărie, fular etc.) sau a unui obiect uzual pus alături de contact, ca de exemplu un tichet de la o casă de bagaje cu care apoi se retrage obiectul respectiv. În caz de descoperire, agentul va putea invoca faptul că o eroare e întotdeauna posibilă.

O metodă similară constă în utilizarea unei reviste, bagaj, umbrelă, sau, după împrejurări, un accesoriu de toaletă, calculator etc. Într-o afacere de spionaj importantă, o monedă goală servea pentru ascunderea unui microfon. Moneda era dată la un chioşc în schimbul unei reviste.

Gunther Wilhelm, care devenise prietenul cancelarului german Willy Brandt, îl însoţea pretutindeni în călătoriile sale în străinătate sau pe teritoriul naţional. În numele prieteniei lor, el i-a oferit cancelarului o superbă gentuţă de piele. În fiecare seară, cancelarul îşi dădea în păstrare geanta factotumului său pentru a o trimite serviciului de securitate. Wilhelm îşi luase precauţia de a cumpăra încă o gentuţă identică şi o transmitea pe cea de-a doua ofiţerului de securitate care se grăbea să o pună în cufăr şi să facă procesul-verbal, în timp ce prima, conţinînd documente, lua drumul unui hotel vecin, pentru a fi inventariată.

Cum agentul pleacă întotdeauna de la principiul că e sub supraveghere adversă, schimbul se va face de preferinţă în locuri ascunse şi nefrecventate. Va putea face schimbul într-un imobil cu mai multe ieşiri. Fiecare intră printr-o intrare diferită, apoi, la adăpost de o eventuală supraveghere directă, schimbul conspirativ este realizat. După care fiecare se întoarce la treburile sale, avînd grijă să iasă pe unde a intrat. Dacă locul nu mai trebuie să fie utilizat şi oferă o ieşire ascunsă, aceasta va fi folosită pentru a părăsi zona, pentru a scăpa de o eventuală supraveghere din exterior. Schimbul este adesea plasat sub protecţia membrilor reţelei care vor putea interveni direct sau face o diversiune care să le permită agenţilor să se volatilizeze.

Schimbul poate fi de asemenea făcut cu o maşină care lasă coletul într-un loc convenit, balizat, dintr-o zonă ferită de observatori accidentali. În anumite afaceri, un cîine sau un model radiocomandat va servi drept ştafetă.

Fie că e vorba de un mesager ce duce un mesaj, fie de unul care procedează la un schimb conspirativ, contactul e necesar. E evident că o asemenea întîlnire trebuie pregătită cu grijă şi plasată sub contrasupraveghere.

Cutia de scrisori moartă

Fiecare întîlnire reprezintă un pericol pentru mesager şi contactul lui pe de o parte, şi pentru întreaga reţea, pe de altă parte. Un mijloc mai sigur pentru comunicare constă în înlocuirea mesagerilor printr-un sistem de cutie de scrisori moartă. E un mijloc indirect de comunicare.

Principiul e simplu : un agent se plimbă printr-un oraş şi alege locurile care vor putea primi documentele sau obiectele de transmis. Cutia de scrisori moartă ar putea fi crăpătura

unui zid, o gaură dintr-un copac unde un agent va depune pachetul, pentru ca un alt agent să vină şi să-l ia.

Receptacolul destinat primirii şi ascunderii mesajelor poate diferi, mergînd de la un sac de gunoi obişnuit pînă la o piatră falsă, trecînd prin capsula unui receptor de telefon, coperta unei cărţi împrumutate de la bibliotecă etc. De asemenea, un agent poate închiria o casetă video şi înregistra un mesaj codificat la finalul ei. E suficient ca un alt agent să o împrumute pentru a intra în posesia mesajului, pe care apoi îl va şterge.

❒ *Locul cutiei cu scrisori trebuie ales cu grijă. El trebuie* :

- să permită o depozitare rapidă fără a atrage atenţia,
- să fie situat într-un loc ascuns,
- să fie uşor accesibibil pentru cel care preia mesajul,
- să ofere maximum de siguranţă.

Utilizarea unei cutii de scrisori e asemenea unui balet orchestrat care are gesturile lui codificate. Un semn sau un semnal convenit indică faptul că respectiva cutie e aprovizionată, un contrasemn arată faptul că ea a fost golită.

❒ *Iată un mod de acţiune* :

- un semnal indică faptul că există un mesaj de transmis şi nivelul de prioritate (exemplu, un anunţ într-un cotidian) ;
- un al doilea semnal pentru autentificarea cererii poate fi prevăzut (aceasta se poate face printr-un semn pe un zid) ;
- un contrasemnai serveşte de recepţie ;
- un alt semnal indică faptul că agentul e gata să facă schimbul ;
- alt agent procedează, la fel, cu un contrasemn ;
- agentul merge atunci să aprovizioneze cutia ;
- confirmă printr-un semnal că e aprovizionată, pentru ca scrisorile să nu rămînă acolo decît timpul strict necesar ;
- colectorul merge să o golească ;
- colectorul confirmă printr-un semnal că a golit-o ;

- fiecare părăseşte zona pe rute diferite ;
- fiecare face tot ce e necesar pentru a şterge eventualele urme care ar putea confirma într-un fel prea evident trecerea prin acea zonă.

Cutia nu va mai fi, bineînţeles, niciodată utilizată. Ea nu trebuie folosită decît o dată. Iată motivul pentru care agenţii sînt într-o căutare perpetuă de locuri care să servească drept cutie.

Ridicarea mesajelor are adesea loc în timpul zilelor sau al orelor cînd efectivele de poliţie sînt reduse. Dacă nu e posibil, trebuie să fie mobilizate pe piste false. Cînd toate persoanele suspectate de activităţi de spionaj se activează, e necesară o diversiune vizînd mobilizarea tuturor agenţilor pentru a proteja o întîlnire sau o ridicare deosebit de importantă.

Totodată, este posibil să se recurgă la cutii de scrisori vii. Mesajul (imagine latentă, cerneală simpatică, micropunct etc.) este atunci transmis la adresa unei persoane de legătură care îl va transmite, urmînd acelaşi procedeu, unei alte persoane care nu are la activ nici o activitate clandestină şi nu a intrat niciodată în vizorul serviciilor de poliţie. Această tehnică nu este rezervată în exclusivitate agenţilor clandestini, e utilizată şi de unii traficanţi. Bineînţeles, agentul nu va expedia materialul său dintr-un loc frecventat. El alege cutii foarte îndepărtate, dintr-un alt oraş, pe care nu le va folosi niciodată de două ori. Agentului îi poate fi transmis un aviz de primire ce poate lua diverse forme, prin care i se confirmă că totul e în regulă.

Cîteva precauţii necesare la folosirea telefonului

Utilizarea telefonului ca mijloc de semnalizare nu e recomandabilă decît în cazuri excepţionale cu respectarea unei proceduri speciale şi, în plus, avînd numai un rol neînsemnat.

În tot cazul, e total nerecomandată din străinătate, deoarece toate conversaţiile sînt înregistrate. Aceasta nu înseamnă că toate sînt exploatate, dar riscul e real şi nu trebuie neglijat. Mai ales că dă în vileag un număr care trebuie să rămînă confidenţial (în principiu).

Datorită progreselor electronice, e uşor să reperezi originea unui apel şi pe destinatarul lui. Un semnal ce indică originea apelului e prezent înaintea primului apel al soneriei. Dacă utilizarea telefonului este obligatorie, nu transmiteţi niciodată informaţii importante şi respectaţi recomandările următoare :

- nu telefonaţi niciodată dintr-o ascunzătoare ;
- dacă utilizaţi o cabină publică, schimbaţi-o la fiecare apel ;
- nu utilizaţi o cabină apropiată de vreo instituţie sau de vreo poziţie sensibilă : există mari şanse ca acestea să fie sub ascultare ;
- nu uitaţi că orice cartelă magnetică păstrează în memorie numerele apelate ;
- după apel, apelaţi robotul ce indică ora pentru a bruia memoria tastei „bis" ;
- alegeţi pentru apel un magazin sau o societate ; adesea e destul să ceri permisiunea patronului, utilizînd o stratagemă simplă ;
- treceţi printr-o societate cu baza în străinătate care vă va redirija apelul către corespondentul vostru sau către o altă companie care va dirija din nou apelul ;
- amintiţi-vă că vocea e caracteristică fiecărui individ. Batista pe receptor nu serveşte la nimic. Se pot utiliza mai curînd un palat fals, o bilă în gură, un modulator inelar...
- căutaţi un post într-un loc liniştit, fără zgomot de fond semnificativ ;

- lăsaţi, dacă e necesar, un mesaj pe o mesagerie vocală pe care corespondentul o va accesa cu un anumit cod.

Astăzi este ideal să utilizezi o cartelă cu cod: scrijeliţi spaţiul de pe spatele ei pentru a descifra codul confidenţial atribuit cartelei; e suficient să apelaţi un număr gratuit, apoi, la întrebarea serverului vocal, să comunicaţi numărul confidenţial (cel înscris pe spatele cartelei). În fine, compuneţi numărul dorit. Unele dintre aceste cartele se găsesc în toată lumea. Nimic nu vă împiedică atunci să apelaţi o cabină la Tokio sau la Londra. Dar nu uitaţi, trebuie variate procedurile.

Internetul

Graţie internetului, puteţi intra în legătură cu un corespondent de la celălalt capăt al lumii. Pentru aceasta aveţi la dispoziţie trei posibilităţi:

- *talk*-ul, pentru o conversaţie în doi;
- *internet relay chat*, pentru o conversaţie între mai multe persoane,
- *e-mail*-ul.

Ca şi pentru telefon, în principiu trebuie un abonament la un server, care vă va da o adresă electronică. Puteţi de asemenea, pe lîngă adresa obişnuită, fixă, să vă alegeţi o adresă permanentă (prin serviciul *hotmail*, de exemplu). Veţi fi astfel întotdeauna în măsură să expediaţi sau să primiţi scrisori sau orice alt fel de materiale scrise.

Ca şi în cazul telefonului, folosirea *net*-ului prezintă cîteva pericole. Antetul *e-mail*-ului conţine multe informaţii, care nu aparţin toate utilizatorului. (Dacă dispuneţi de *netscape*, le puteţi vizualiza cu ajutorul „option/show headers/all". Veţi vedea afişate toate serverele prin care a tranzitat mesajul vostru!) Fiecare transmisie e datată, ceea ce vă va permite să

vedeţi dacă există întîrzieri în primirea mesajului. Cerînd să vedeţi integral antetul, veţi descoperi unde a fost blocat mesajul dumneavoastră!

Cu ajutorul tuturor acestor informaţii, serviciile de securitate pot ajunge pînă la destinatarul sau emiţătorul nu importă cărui mesaj. S-a văzut, de altfel, în afacerea de demantelare a reţelei de pedofili pe internet.

Funcţionarea *chatrooms* este mai complexă. Ea permite comunicarea în timp real cu mai mulţi internauţi; prezintă avantajul de a nu lăsa practic nici o urmă pentru că nu există posibilitate de salvare a fişierelor schimbate. Pentru ca o terţă persoană să poată interveni, trebuie bineînţeles ca ea să fie prezentă în timpul discuţiei şi ca să încerce să-i identifice pe internauţi în linie. Agentul va prefera întotdeauna această procedură *e-mail*-ului pentru a dialoga sau schimba informaţii cu o altă persoană.

Dacă trebuie să comunicaţi prin *e-mail*, trimiteţi un *e-mail* anonim trecîndu-l printr-un remailer anonim. Trimiteţi mesajul vostru la adresa acestui remailer specificînd să fie redirijat către destinatar sau destinatari. La primire, remailer-ul şterge antetul înainte de a-l redirecţiona. Destinatarul vede numai că *e-mail*-ul a tranzitat printr-un remailer, fără a putea urca mai departe. Pentru o siguranţă şi mai mare, puteţi cripta *mail*-ul înainte de a-l adresa destinatarului.

Există două categorii de remaileri: anonimi şi pseudo-anonimi. Aceştia din urmă nu sînt decît o escală între dumneavoastră şi corespondent; în caz de nevoie, ei pot fi constrînşi de justiţie să vă dezvăluie identitatea.

Remailerii anonimi trec prin mai mulţi operatori pentru a face să tranziteze mesajul. Primul operator nu cunoaşte adresa destinatarului, iar operatorul următor nu cunoaşte numele emiţătorului.

Pentru a şti mai multe despre remailer şi nivelul lor de fiabilitate, vă puteţi conecta la site-ul următor :

www.es.berkeley.edu/-raph/remailer-list.html

În toate cazurile, alegeţi un *internet-café* pentru a vă conecta.

Întîlnirile

Orice rezident, chiar dacă comunică cu agenţii săi printr-o cutie moartă sau printr-un mijloc electronic, trebuie să se întîlnească din cînd în cînd cu subagenţii săi, pentru a menţine un contact „uman", dar şi pentru a transmite verbal informaţii strict confidenţiale, pentru a-i verifica, a le da documente care vor putea fi studiate sau verificate ori bani.

E inutil să spunem că pentru aceste întîlniri trebuie luate numeroase precauţii. Se poate, dacă exigenţele o cer, ca întîlnirea cu subagenţii să se facă într-un mijloc de transport în comun sau într-un loc public pentru a schimba cîteva propoziţii. Dar pentru afacerile serioase, întîlnirea poate avea loc într-o ţară străină limitrofă sau mai îndepărtată, făcînd astfel obiectul unei contrasupravegheri.

Stabilirea întîlnirii se poate face după o metodă pe care am descris-o deja ; în orice caz, timpul întîlnirilor trebuie să fie cît mai limitat. Anumiţi subagenţi nu-şi întîlnesc rezidentul decît o dată pe an, şi aceasta cu ocazia vacanţelor petrecute la mii de kilometri de zona de operaţie.

Pentru locul întîlnirii, trebuie prevăzut un itinerar de securitate destinat să „spargă" orice filare. Subagentul poate, de exemplu, să-şi rezerve un loc într-un tren care se recompune în mai multe gări. Apoi merge la o altă agenţie unde face o altă rezervare în acelaşi tren pentru un itinerar mergînd de la destinaţia precedentă la altă destinaţie. La prima oprire, coboară din tren, dar urcă în el prin altă parte, pentru a-şi lua în

primire noul loc. Astfel poate evita o eventuală filare. Ajuns la gara de destinaţie, poate închiria o maşină pînă la primul punct vamal, prin care va trece pe jos, pierdut printre cei care trec vama pentru a merge la lucru sau care se întorc de la lucru. O dată vama trecută, va lua un autobuz apoi îşi va stabili un itinerar de securitate care poate face obiectul unei contrasupravegheri a reţelei, pentru a se asigura că agentul nu e urmărit. După unda verde dată de reţea (printr-un semn), se poate urca din nou într-un tren pentru a ajunge la un aeroport, de unde va pleca sub o falsă identitate. Ajuns la destinaţie, apelează la noi măsuri de securitate pentru a se asigura că totul este în ordine. În timpul deplasării lui, agentul va putea locui într-un hotel, mănăstire, camping, vapor, caravană, serviciu de primire pentru SDF (Sans domicile fixe), un apartament conspirativ, cameră de oaspeţi etc. Tot atîtea locuri pasibile a fi supravegheate de poliţie.

Anumite frontiere sînt mai uşor de trecut decît altele pentru că nu pretind paşapoarte (cu deosebire în spaţiul Schengen). Din ţara în care ajunge, agentul recuperează un paşaport şi îşi continuă itinerarul sub un alt nume şi avînd o altă cetăţenie.

Între contacte, sînt prevăzute de asemenea semne de alertă. Dacă există cea mai mică îndoială asupra securităţii întîlnirii, agentul activează semnalul şi nu va fi contactat de corespondentul său. Practica este pusă în aplicare şi pentru schimburile conspirative. Dacă întîlnirea este anulată, agentul trebuie să fie atent să nu-şi intersecteze privirile cu persoana de contact. Acest lucru ar fi mai mult decît suficient pentru a fi băgat în închisoare. Trebuie să rămînă foarte natural şi să se mulţumească să facă lucrul pentru care a venit (turism, studii, afaceri etc.). De unde importanţa de a dispune întotdeauna de o bună acoperire pentru a-şi justifica trecerea prin acel oraş sau ţară.

❒ *Planul întîlnirii stabilit de centrală prevede* :

- datele, mijloacele de transport, identităţi succesive,
- punctele de trecere, itinerarele,
- schimburile de vehicule, îmbrăcăminte, înfăţişare,
- semnele de recunoaştere prevăzute şi de alertă,
- semnele de pe parcurs pentru decelarea filării,
- ascultarea comunicaţiilor locale pentru decelarea tuturor mesajelor care ar putea evidenţia plasarea unui dispozitiv de spionaj advers,
- comportamentul de urmat în cazul unui incident.

Itinerarul şi locurile de întîlnire nu trebuie să fie folosite decît o singură dată. Nu vor fi niciodată utilizate pentru alte întîlniri.

Verificarea

Rezidentul, în timpul unei întîlniri cu unul dintre subagenţi, procedează la verificare.

Subagentul trebuie să detalieze informaţiile esenţiale culese, să explice cum a cules aceste informaţii, fără a uita nici un element care ar putea fi relevant.

Capacitatea sursei de a culege informaţii este în mod clar indispensabilă, dar siguranţa sarcinii şi securitatea reţelei trebuie să prevaleze înainte de toate.

În cursul întîlnirii, rezidentul va fi pus poate în situaţia de a face recomandări şi de a da sfaturi uneori fără legătură cu misiunea. Atunci se implică în viaţa privată a sursei sale, pentru a răspunde unei aşteptări latente.

Rezidentul nu trebuie în fapt să neglijeze nici un aspect care ar putea spori încrederea subagentului ; trebuie să-i ofere sprijinul psihologic necesar întăririi cooperării şi a colaborării cu acesta. El trebuie să ajungă la a-şi motiva, interesa, implica

sursa invocînd o recompensă pentru a-i produce subagentului un climat mental de cooperare şi loialitate.

Ofiţerul e expertul informaţiilor. Va evita orice familiaritate, ca şi condescendenţa faţă de sursă, nu va căuta niciodată să cîştige prietenia subagentului său. Legăturile afective mai degrabă înalţă bariere decît le distrug. Ofiţerul trebuie să fie întotdeuna recunoscut ca un „pro", niciodată în chip de amic.

Ofiţerul nu trebuie să spună niciodată că informaţiile sînt fără valoare sau că sînt contrazise de cele ale altor surse.

Nu trebuie să devină informator, căci el este cel informat. Nu va împărtăşi niciodată subagentului său dificultăţile apărute pentru a nu-l înspăimînta, făcîndu-l să comită erori.

Ofiţerul va evita de asemenea să ia note în prezenţa subagentului. Lucrul ar putea fi interpretat ca o lipsă de încredere şi ar putea atrage atenţia unui observator.

Ofiţerul va evita să pună întrebări care ar putea să dezvăluie subagentului ce anume interesează reţeaua. Trebuie să-l încurajeze pe subagent să raporteze tot, fără o selecţie sau o reţinere de informaţii.

Ofiţerul nu trebuie niciodată să se lase plasat într-o poziţie defensivă de către eventualul comportament dominator al subagentului. Va pierde orice control asupra contactului său. Nu trebuie să mai încerce să-şi amelioreze poziţia, ar fi „ridicol" şi jignitor ; trebuie să-şi reafirme poziţia faţă de subagent.

Rezidentul trebuie să descopere la sursa sa orice răspuns incomplet sau insuficient şi să-l aprofundeze relansînd subiectul.

La nivelul rezidentului sau al subagentului, culegerea de informaţii este adesea o operaţie de observare. Cînd ofiţerul primeşte informaţii, trebuie să fie atent la decupajele făcute de subagent. Anumiţi subagenţi sînt meticuloşi şi comentează pe larg o situaţie care nu pretinde acest lucru. Ofiţerul se poate pierde atunci în detalii. Alţii au o privire sintetică sau globală.

Ofiţerul nu trebuie atunci să acopere „găurile". Trebuie să-l facă pe subagent să le precizeze natura.

- Subagentul prezintă informaţia ca pe un fapt cert, cînd nu e vorba decît de o simplă probabilitate?
- Subagentul a avut acces direct la informaţie sau i-a fost raportată, l-a luat prin surprindere?
- A luat notă rapid de ea sau a lăsat să se scurgă un anumit timp?
- Este imparţial, obiectiv, sincer?
- A procedat la o încrucişare a surselor?
- A atras atenţia cuiva? A fost urmărit, supravegheat?

Tot atîtea întrebări la care ofiţerul trebuie să afle răspuns.

Verificarea (*debriefing*-ul) serveşte la decelarea carenţelor, slăbiciunilor şi problemelor înainte ca ele să explodeze, cu scopul deci de a le remedia cît mai repede posibil.

În caz de probleme, reţeaua e pusă pe *stand-by* pentru cel puţin o lună. Ofiţerul trebuie în acest timp să întărească securitatea ei; dacă are mijloacele logistice, pune un dispozitiv de supraveghere pe urmele subagentului.

E posibil ca subagentul să fi comis o greşeală (sau să creadă că a făcut o greşeală). Poate că nu o va raporta ofiţerului, cu toate riscurile pe care le implică un asemenea fapt pentru securitate. Iată încă un motiv pentru care trebuie să existe între ofiţer şi subagentul său un climat de încredere.

În timpul *debriefing*-ului, ofiţerul va evita, în plus, să se poarte ca un observator distant. Singura cooperare pe care o va avea din partea sursei sale va fi sub formă de „da" sau „nu". Nu va exista, în aceste condiţii, nici iniţiativă, nici spontaneitate din partea sursei, ceea ce va fi deosebit de neprofitabil pentru transmiterea informaţiilor. Valoarea contactului se judecă în funcţie de rezultatele obţinute.

Fals şi reproducere

Agentul are nevoie de o identitate de împrumut. Iată pentru ce toate şcolile de spionaj ţin cursuri speciale despre fals. Agentul în devenire învaţă aici să contrafacă (fabricarea completă a unui document) sau să falsifice (modificare) documentele care îi pot deveni indispensabile în cursul misiunii sale. Agentul nu e cu adevărat un falsificator, chiar dacă foloseşte metode similare, şi nu apelează la această practică decît ocazional, uneori făcînd chiar apel la metode rudimentare.

În general, falsificarea pe care o realizează agentul înseamnă :

- înlocuirea unei fotografii şi păstrarea identităţii de origine (principiul tandemului),
- modificarea unei menţiuni : nume, dată, loc, semnătură etc.

Această practică cere cunoştinţe rudimentare şi ceva grijă, dar şi o observare în detaliu a documentului. Trebuie într-adevăr ca documentul să fie examinat sub toate aspectele :

- natura hîrtiei (de siguranţă, înclinată sau nu, gramaj, culoare, densitate etc.), dacă are azuranţi care absorb ultravioletele etc.,
- natura şi culoarea cernelei,
- semne de siguranţă,
- mod de fabricare (tipo, *offset* etc.),
- dată de eliberare, de validitate etc.

Nu poţi să faci orice, de pildă să lipeşti un timbru fiscal care nu se afla în curs în momentul eliberării documentului !

Examinarea unui document se face deci cu lupa şi cu lampa cu ultraviolete şi, dacă e posibil, cu ajutorul razelor infraroşii. Această din urmă sursă de lumină va revela imediat falsificările grosolane.

• Razele infraroşii (ale căror efecte termice au fost descoperite lui Herschel în 1800) reacţionează asupra pigmenţilor coloraţi ai obiectelor asupra cărora sînt proiectate. În funcţie de puterea lor de transmitere, pigmenţii iluminaţi reacţionează diferit la radiaţii infraroşii, dezvăluind astfel falsificarea.

• Lampa cu ultraviolete are proprietatea de a face să apară obiecte de culori distincte, în timp ce la lumina obişnuită au aceeaşi nuanţă, pentru că au o compoziţie chimică diferită. Sub această lumină, nuanţa corpurilor se schimbă, corpul străin apărînd mai clar sau mai sumbru după legea lui Stokes : „lungimea de undă emisă în timpul fluorescenţei este întotdeauna superioară celei a razelor sursei care o emite". Este posibil să păcăleşti această lege, colorînd anumite produse.

❒ *Fiabilitatea de utilizare a unui document fals se rezumă la* :

- nivelul de protecţie a documentului,
- calitatea falsificării sau a contrafacerii,
- calitatea controlului.

De îndată ce agentul stăpîneşte noţiunile fundamentale în materie de fals şi reproducere, trebuie să rămînă în stare de „veghe tehnologică" pentru a-şi păstra cunoştinţele la nivelul curent (lucrul rămîne valabil pentru toate domeniile). E destul să aibă spirit practic şi să bată din cînd în cînd atelierele pentru activităţi manuale. Cu spirit practic şi bine orientat, cîte nu poate învăţa... chiar tehnica de a lega paşapoarte !

Controlul documentelor, pe care agentul îşi propune să le falsifice sau contrafacă, se efectuează la patru niveluri :

- identificare vizuală: titular şi purtător, natura documentului, originea lui,
- autentificare: autenticitatea documentului prezentat (ultraviolete, control la fişier, reactiv),
- certificare conformă: este de domeniul unui laborator de criminalisticăă,
- expertizare de către Imprimeria Naţională.

Trebuie ştiut că în anumite circumstanţe persoana care cere un act de identitate nu verifică autenticitatea documentului, nici identitatea purtătorului. Dacă vă deschideţi un cont bancar într-o ţară străină, funcţionarul băncii nu telefonează la consulat pentru a verifica validitatea documentului, nici dacă sînteţi deţinătorul legal; ascultă pur şi simplu de un consemn şi ceea ce îl interesează înainte de toate e suma totală adusă de operaţia în cauză! Astfel că nu e nimic mai simplu decît să deschizi un cont sub o identitate de împrumut.

În anumite ţări, deţinerea unui document de identitate nu e obligatorie. În SUA, un simplu permis de conducere poate ţine locul unui act de identitate şi e suficient pentru trecerea frontierelor statelor vecine! Pentru alţi cetăţeni, în funcţie de naţionalitatea lor şi de ţara de destinaţie, o simplă viză timbrată rezolvă problema. Chiar certificatele de emigrare, de boală (escrocherie a asigurărilor) sau de seronegativitate sînt disponibile pe anumite pieţe din Africa...

Şansele de a scăpa de un control fără incidente, deşi nu aceasta e întotdeauna finalitatea unui document falsificat sau contrafăcut, depind de controlul vizual (vedeţi capitolul cu deghizările) şi uneori de verificarea pe computer. Un agent ştie că numeroase posturi de frontieră nu au nici un fel echipament de control, oricît de rudimentar, pentru verificarea documentelor prezentate. Mai mult, anumite controale se efectuează după înfăţişare (după apartenenţa etnică, semne

exterioare de bunăstare materială, mijloc de transport) etc. Cînd v-am spus că anumite paşapoarte (norme OACI 9303 permiţînd lectura prin sistem informatic) emise de state nou-create sînt revîndute mafiei locale şi sînt încă puţin cunoscute de controlorii de frontieră, veţi înţelege că nici o frontieră nu oferă o siguranţă absolută împotriva unei intruziuni nedorite.

Pentru a-şi spori şansele, agentul va face deci o observare prealabilă, care îi va servi la determinarea procedurii pe care trebuie să o urmeze ca să scape de control sau să uşureze trecerea. Bineînţeles, dacă intruziunea se face sub acoperirea unei misiuni hotărîte de stat, el va dispune de documente aproape perfecte (cu condiţia să aibă acces la fişierul-paşaport al ţării în cauză, pentru a face un dublu), deşi nu întotdeauna este cazul.

Ne-am putea gîndi că falsificarea este o artă dificilă... Ca să vedeţi că nu e adevărat, vom cita Organizaţia internaţională de poliţie criminală, mai bine cunoscută sub numele Interpol : „În stadiul în care a ajuns astăzi tehnica, nici un procedeu nu e ferit de contrafacere [...] procedeele şi materialele moderne, de imprimare şi reproducere, oferă contrafăcătorilor facilităţi tehnice din ce în ce mai mari". Să adăugăm că e mult mai uşor să contrafaci un document decît să-l falsifici...

Unii ar putea spune că agentul îşi obţine documentele de pe piaţa neagră, dar, făcînd aceasta, şi-ar compromite iremediabil securitatea. O persoană (adesea un indicator) ar putea cunoaşte natura documentului şi numele de împrumut utilizat. Iată un risc pe care nu-l poate ocoli ; de altfel, un secret nu mai este secret cînd îl cunoaşte şi altcineva !

Categorii de documente scrise

Agentul poate avea de contrafăcut sau de falsificat documente de hîrtie (plastifiate sau nu) de diferite naturi, cum ar fi hîrtie cu antet, facturi de electricitate, chitanţe de închiriere, extrase pentru comercianţi, permis de jurnalist etc. Lista documentelor care pot fi contrafăcute sau falsificate e nelimitată. Totuşi, aceste documente pot fi împărţite în cinci categorii principale :

- Documente fiduciare : „valori fictive bazate pe încrederea acordată celui care le emite". În această categorie intră cecurile, cărţile bancare, timbrele, titlurile, obligaţiile, tichetele de restaurant, cecurile de voiaj, permisul permanent de beneficiere de anumite avantaje (mari magazine, societăţi de credit).
- Documente de identitate : cărţi de identitate, paşapoarte, certificate de rezidenţă, paşapoarte de serviciu, hîrtii diplomatice, vize etc.
- Documente de legitimare : permis de conducere, de vînătoare, certificate de înmatriculare, cărţi de securitate socială, livrete de familie, fişe de stare civilă, cărţi de poliţie etc.
- Documente parafiduciare : bilete de intrare la un concert, meci de fotbal, disc de cazino, cecuri-cadou, titluri de transport, bilete de loto etc.
- Documente uzuale : contracte, atestări, chitanţe, testamente etc.

❒ *Lanţul de probare a documentelor comportă cinci etape principale* :

- hîrtia,
- imprimarea,
- cernelurile,

- elementele de securitate,
- punerea la loc (risc de interceptare, de deturnare).

Protecţii şi falsificări

Elementele de securitate (filigrane, timbre uscate sau umede etc.) vizează protejarea de contrafacere sau falsificare, dar nici un document sau procedeu nu e ferit de acest risc... Rezultate destul de acceptabile sînt astfel la îndemîna falsificatorului mediu şi adesea vor fi suficiente pentru a da unui document aparenţa de valid.

În fapt, falsificarea cere doar cîteva cunoştinţe şi multă pricepere. De altfel, o dată cu perfecţionarea tehnologică, munca falsificatorului este uşurată, pentru că el poate avea fără dificultăţi acces la cunoştinţe şi secrete de fabricaţie.

Protejarea unui document nu ţine cont deloc de interesul acestuia : adesea e mai bine protejat unul care comportă riscul de a fi contrafăcut pe scară largă, decît altul, sensibil! Nu trebuie să ne mire că, în anumite ţări, e mai uşor de contrafăcut o legitimaţie de poliţist decît un simplu act de identitate...

❒ *Mijloacele de protecţie cunoscute sînt următoarele* :

- imprimarea pe o hîrtie groasă, cu o culoare normală, şi acoperită cu un strat care nu rezistă la ştergerea cu guma sau la spălare ; cerneala nefiind stabilă, va rămîne o pată în locul în care s-a încercat ştergerea...
- filigrane umbrite,
- grafism fin şi cu motive întreţesute,
- autentificare cu timbru uscat sau umed,
- ochiuri gravate,
- protecţie printr-un strat plastifiat,
- microimpresiune care antrenează nişte reflexe în timpul utilizării unor fotocopiatoare,

- kinegrame (sînt imagini care dau impresia că se mişcă, holograme),
- fire metalice şi/sau plastice introduse în pastă, care ies în relief,
- numerotare (relaţie între număr şi serie),
- fonduri de protecţie,
- cerneală neagră conţinînd oxid magnetizat.

Nu intenţionăm să vă dezvăluim toate trucurile pentru realizarea unei legende fictive şi „perfecte", totuşi să vedem cum poate proceda agentul ca să falsifice un document în funcţie de împrejurări în trei moduri diferite :

- escamotare,
- adiţiune,
- substituţie.

Pentru escamotarea, eliminarea unei părţi nedorite, falsificatorul poate proceda astfel :

- ştergere cu ajutorul unui abraziv delicat care elimină partea nedorită, ceea ce alterează, de asemenea, şi suportul, mărindu-i transparenţa. Guma electrică care permite o lucrătură mai precisă este de preferat,
- răzuire, pentru care se utilizează un obiect de tăiat foarte ascuţit (scalpel) cu care se subţiază hîrtia, şi, o dată cu aceasta, dispare şi inscripţia,
- spălare cu un solvent (clor permanganat), prin care se suprimă o inscripţie care este înlocuită apoi cu cea dorită. Lavajul poate fi punctual (o cifră, o literă), parţial (o menţiune), sau total (pe toată suprafaţa documentului).

Eficacitatea unora dintre aceste operaţii, cu deosebire răzuirea şi gomajul, poate fi mărită prin folosirea unui spray care favorizează intervenţia. În aceste două cazuri, stratul superior este afectat şi, cînd agentul va încerca să scrie altceva, cerneala

se „lăţeşte" şi se infiltrează în fibrele scămoşate. Trebuie deci „domolită" întîi hîrtia cu un polizor improvizat şi, la nevoie, dat cu un apret pe bază de latex, de cazeină, de amidon, de parafină, pentru a reface stratul superior. Anumite documente sînt protejate în colţul prevăzut a primi o menţiune, printr-o impresiune numită „fond de protecţie". Cerneala alunecă aici şi cea mai mică încercare de spălare face să apară o aureolă. Agentul va reface acest fond în cel mai simplu mod din lume, utilizînd un aerograf sau, dacă e nevoie, printr-o operaţie extrem de delicată prin care se refac desenele stricate.

Operaţia inversă, adiţiunea, urmăreşte să acopere o parte sau totalitatea unei piese autentice. Se disting :

- supraimprimarea care vizează acoperirea părţii indezirabile,
- adăugarea unui text lîngă textul deja existent. Exemplu : punerea de zerouri pe un cec, adăugarea unei linii (interliniere) etc.,
- transferul : este trucul cartofului... (tampon) sau al pîinii de săpunariţă (disponibilă la plafare), aplicat pe un timbru umed pentru a-l transfera apoi pe un alt document. Sau : o semnătură care se „copie" apăsînd puternic pe ea şi apoi o rescriem. Sau : interpunerea unei bucăţi de grafit între adevărata semnătură şi documentul de semnat.

Dacă vreţi să experimentaţi transferul, puteţi încerca formula următoare :

o linguriţă de cafea cu detergent de veselă
+ o linguriţă de cafea cu terebentină
+ 2 linguri de apă.

Impregnaţi apoi partea pe care vreţi să o reproduceţi şi acoperiţi-o cu o foaie, pe spatele căreia frecaţi cu un obiect dur. Nu vă rămîne decît să ridicaţi foaia pentru a avea un transfer inversat care va trebui apoi retransferat.

După principiul escamotării şi al adiţiunii, zona redevenită „virgină" face obiectul unei substituţii, adică este completată :

- informaţiile sînt adăugate cu ajutorul maşinii de scris, cu o imprimantă sau de mînă (semnătura) ;
- timbrul uscat este contrafăcut prin galvanoplastie sau aplicat cu ajutorul unei medalii oarecare, avînd o anumită asemănare ;
- timbrul umed este reprodus prin fototipie. Se amestecă gelatină cu bicromat de potasiu (gelatină bicromată), care o face sensibilă la ultraviolete. Părţile izolate sînt insolubile, în timp ce părţile menajate pot fi suprimate printr-o clătire şi periere sub jet de apă caldă. E suficient deci unui falfisicator să facă un clişeu în negativ al timbrului de reprodus şi de a izola gelatina fotosensibilă. După expunere, va obţine reproducerea în relief a peceţii. Alte procedee fotosensibile fac apel la un strat mineral (feric etc.), organic (diazoic) sau macromolecular (fotopolimeri) ;
- fotografia după scanare (numerizare) este aplicată pe document cu ajutorul unei imprimante laser ;
- în cursul lucrului, fondul de protecţie al documentului poate dispărea. În acest caz, e bine să utilizăm un program de retuşare a imaginii pentru a-l face să reapară.

❒ *Există, de asemenea, trucaje posibile, făcute prin* :

- reconstrucţie : agentul poate, cu bucăţi identice provenite din altă piesă, să astupe perforaţiile, apoi să le netezească cu un fier de călcat. Culoarea poate fi retuşată cu aerograful pentru a i se da documentului nuanţa dorită ;
- reprografia : se pot decupa fîşii de hîrtie şi se pot plasa pe zona pe care vrem să o acoperim, trăgîndu-se apoi o nouă copie. Rămîne ca apoi să scrieţi pe aceasta din

urmă menţiunile dorite (procedeu prin escamotare şi adiţiune). E posibil să faci montaje şi să construieşti un document din bucăţi.

Imprimarea

Mai întîi, cîteva cuvinte despre fotogravură, care nu e defel complicată. Ea constă în fotografierea documentului pentru realizarea unui negativ (sau un pozitiv). Apoi acesta e transferat pe o placă de cupru prin izolare sub raze ultraviolete. Zonele neprotejate de stratul dur, adică cele pe care nu dorim să le imprimăm, vor fi arse de acid, în timp ce zonele în relief vor permite imprimarea, după ungerea plăcii.

❒ *Există trei metode de imprimare*:

- Tipografie: caracterul este în relief, ca acela al unei maşini de scris. Ungerea şi aplicarea pe hîrtie lasă un fulaj (relief pe spatele paginii), sub apăsarea presei.
- Stampă: e ansamblul procedeelor de gravură pe metal (daltă, apă tare).
- Offset, un procedeu de imprimare ca şi litografia (principiu care constă în desenarea cu un creion moale sau cerneală pe o piatră de calcar, perfect netedă, apoi udarea cu apă). Cerneala, care e hidrofobă, împrăştie apa, astfel că numai părţile acoperite de cerneală apar pe hîrtie. Offsetul e procedeul cel mai răspîndit, pentru că permite o imprimare mai simplă şi mai rapidă. Hîrtia nu vine în contact direct cu clişeul; un rulou, numit aşternut, e uns cu cerneală, iar la rîndul lui va transfera imaginea pe hîrtie. Placa este deci un pozitiv (ca o fotografie pe hîrtie), care devine un negativ (pe invers) pe aşternut care o transferă în pozitiv pe hîrtie.

Ca şi pentru stampă, trebuie făcute mai multe plăci, una pentru fiecare culoare. Dar cum nu se poate acţiona local pe cantitatea de cerneală depusă (striaţii mai mult sau mai puţin profunde ale stampei), se vor obţine variaţii de culoare şi de densitate printr-un raster. Apoi se poate alege imprimarea în bicromie (2 culori), tricromie (3 culori) sau cvadricromie (4 culori), adăugîndu-se în final un strat de vernis sau o peliculă.

Această rapidă trecere în revistă a cîtorva tehnici nu-l dispensează pe agent să studieze alte tehnici ca linegravura (fals timbru umed), serigrafia, tampografia etc.

Nu am considerat necesar să detaliem modurile de imprimare, pentru că o dată cu progresul informaticii – scanner-ul capabil să analizeze sursele luminoase roşii, verzi, albastre (selecţie tricromă) şi de a număra toate informaţiile, programele de retuşare a imaginii ca *Fotoshop* sau *Illustrator*, imprimanta în culori şi fotocopia – oricare falsificator e tare...

Deoarece falsificarea prin fotocopiere a făcut deja victime, fabricanţii au recurs la mijloace de protecţie pe copiatoarele lor în culori... anumite aparate imprimă numărul lor: e deci uşor să vezi cui ai livrat unul, apoi să mergi pe fir mai departe pînă la utilizator.

Dar trebuie totuşi să subliniem că aceste procedee de reproducere nu exclud problema hîrtiei şi a anumitor elemente de securitate.

Cum să rezolvi problema elementelor de securitate

Cartonul folosit la fabricarea unor documente de identitate are o grosime specifică: e vorba de a folosi un carton de grosime medie care apoi e impregnat cu clei. E suficient pentru a ajunge la gramajul (g/m^2) corect. Dacă documentul trebuie să aibă un filigran, se imprimă înainte de impregnare şi cu cerneală albă pe o faţă a hîrtiei.

Filigranul

E un desen care se vede în transparenţă. A apărut încă din secolul al XII-lea şi din 1538 o decizie protejează această marcă distinctivă a fabricanţilor de hîrtie. Grila metalică a formei care serveşte la prelevarea pastei de hîrtie din cuvă este ornată cu un motiv în relief, realizat din fir metalic. Conturul acestei forme se imprimă atunci în pasta de hîrtie : e vorba de filigranul distinct, folosit şi azi în hîrtiile obişnuite ale administraţiilor (în antete, de exemplu).

Prin secolul al XIX-lea, figura era gravată în ceară, care se transfera prin procedee electrolitice pe două matriţe ce serveau la ştampilarea pînzei metalice a formei. Transparenţa era mai mare în anumite locuri (în funcţie de densitatea firelor) şi filigranul nu se simţea decît la pipăit. În acest caz, avem de-a face cu filigran umbrit, pentru că prezintă nuanţe şi un anume model.

Există şi pseudo-filigranul, care constă în trecerea pe hîrtia încă umedă (înainte de uscare) un rulou filigranor cu desenul în relief necesar pentru imprimare.

Cît despre procedeul numit „calandrare", acesta se realizează prin introducerea hîrtiei între două plăci sau rulouri cu marca în relief şi în scobitură, apoi aplicarea unei prese pentru transferarea amprentei.

Fiind vorba de cea mai obişnuită securizare a documentelor, vom arăta cum procedează falsificatorii pentru a o reproduce într-un mod mai mult sau mai puţin eficace. Exemplele menţionate au valoare didactică şi evident nu presupun o încurajare la a le reproduce...

Contrar unei idei foarte răspîndite, nu e dificil de reprodus un desen în transparenţă, rezultatul obţinut amintind destul de vag de adevăratul filigran :

➢ *cu şablonul*
- falsificatorul freacă locul respectiv pentru subţierea hîrtiei (tehnică numită „moale"),
- o impregnează cu un corp gras (ulei, parafină),
- imprimă cu o cerneală albă,
- apoi utilizează un acid slab coroziv pentru uşoara atacare a hîrtiei.

➢ *prin economie*
- falsificatorul optează pentru o hîrtie transparentă corespunzînd transluciditãţii filigranului,
- restul suprafeţei e acoperit cu un produs opac adăugat cernelei.

➢ *procedeu fotomecanic*
- filigranul autentic este fotografiat şi izolat (reprodus prin efect de lumină) pe o coală de cupru sensibilizată în prealabil,
- apoi falsificatorul cufundă într-o baie de acid placa neprotejată de stratul sensibil întărit, ceea ce dă un contratip *,
- apoi nu-i rămîne decît să umezească hîrtia în locul unde trebuie să se afle filigranul şi să apese contratipul.

Dacă nişte documente false pot trece drept autentice, lucrul e posibil datorită lipsei de cunoştinţe a unor persoane care le verifică, pentru că e rar cazul cînd un falsificator reuşeşte o contrafacere perfectă...

Semnătura

Un agent care a reuşit să sustragă sau să-şi procure în alt mod un document cu fotografie trebuie numai să schimbe

---

* contratip – facsimilul fototip, adică imaginea obţinută după expunerea şi tratamentul suprafeţei sensibile

fotografia. Cu un cutter, decupează fotografia existentă tăind găuri de jur-împrejurul capselor care o reţin, apoi decupează găuri similare pe fotografia dorită. Nu-i rămîne decît să o strecoare în locul celeilate, să lipească o imitaţie de timbru şi semnătura de pe actul de identitate... şi gata!

Imitaţia semnăturii poate fi făcută pe calc sau reprodusă de mînă. Ştiind că cel care se semnează o face cu un gest rapid şi fără ezitare, toată arta constă în antrenamentul pentru reproducerea semnăturii cu multă spontaneitate.

Cărţile de plastic (badge)

❒ *Tehnicile utilizate de falsificator sînt diverse*:

- Dacă e vorba de un document de hîrtie laminată (ca să reziste la uzură şi la încercările de falsificare), falsificatorul va face un document contrafăcut pe hîrtie pe care apoi îl va insera între două foi de plastic (format normal ID1, ID2 sau ID3).
- Dacă documentul are inscripţiile în relief, poate proceda prin aplicarea unui simplu mulaj (gofrajul va fi şi el reprodus la cald).
- Agentul poate de asemenea realiza o „clonă" care reproduce atît actul, cît şi banda magnetică cu conţinutul ei. Nimic surprinzător, ţinînd cont că un simplu cap de magnetofon permite citirea şi scrierea pe o bandă... O societate (KF) distribuie un produs care, vaporizat pe o bandă, desenează semnalul.

Cartelele telefonice ce dispun de memorie nu pot fi imitate de orice agent, prin comparaţie cu imaginea holografică inventată în 1948 de către fizicianul britanic Dennis Gabor. Dar nu e foarte complicat să realizezi o hologramă cu ajutorul unui echipament sofisticat (laser) ce poate fi găsit pe piaţă. Agentul poate deci să depăşească lipsa de mijloace apelînd la sistemul „D". Îşi procură o hologramă recuperată de pe un ambalaj,

decupează forma şi nu-i rămîne decît să procedeze la peliculaj (termic, mecanic, chimic), operaţie care constă în separarea stratului de aluminiu de pe suportul lui. Apoi, îl lipeşte în locul dorit. Dacă procedeul e departe de-a fi perfect, e în general suficient pentru a te ajuta să treci de un control vizual rapid.

Acum, ceva despre documentele cu fotografie. Aceasta poate fi contrafăcută prin pelicularea unei fotografii polaroid sau prin depozitarea pe document (pe locul destinat să primească fotografia) a unui strat fotosensibil care va fi apoi izolat pe *badge*. E de asemenea posibil să refaci orice document cu un fotocopiator sau o imprimantă laser pentru a imprima menţiunile dorite şi apoi să sensibilizezi locul destinat fotografiei. Uneori e indispensabil „să economiseşti" o zonă de securitate, care are drept scop să se opună unei reprografii. Apoi, se izolează sub o lampă cu raze ultraviolete şi fotografia pare a se adînci în document. Dacă documentul este apoi acoperit cu o folie de plastic, contrafacerea sau falsificarea e şi mai bună. În timpul unor controale, deseori poţi constata că unii agenţi făcînd o asemenea operaţi neglijează documentele numite „securizate"...

Alt caz e cel al documentului acoperit cu o foaie fină de plastic, care poate fi exfoliat cu un solvent sau printr-o metodă termică, pentru ca apoi să se modifice menţiunea dorită şi să se aplice din nou folia de protecţie. Trebuie, de asemenea, să menţionăm că e suficient puţin polistiren amestecat cu un solvent pentru a obţine un lichid, care, aplicat pe locul deteriorat, se solidifică prin uscare şi repară deteriorările.

Semnele şi mărcile metalice

Dacă se doreşte realizarea unei false „medalii", o placă cu un anumit însemn, un timbru uscat, un sigiliu, chiar o cheie, agentul va utiliza tehnici identice cu cele utilizate pentru a falsifica o monedă. De reţinut :

- mulajul,
- metalizarea, galvanoplastia,
- baterea.

Mulajul

Există mai multe feluri de forme, dar cea mai uşor de realizat este forma tip vapor. Se pune modelul cu una din feţe în pasta de modelat, aşa încît să formeze planul de unire, la suprafaţa căruia se fac nişte ancoşe care vor servi drept reper pentru cealaltă faţă a formei. Apoi, se toarnă gipsul la vedere pe faţa rămasă liberă, apa, la temperatura ambiantă, se varsă peste el fără a se agita, pînă ce suprafaţa se netezeşte. Se lasă 1-2 minute, apoi se amestecă, după care gipsul e bun de folosit...

Pentru a obţine o formă mai rezistentă, unii o întăresc cu fibră sau încorporează în apă gumă arabică sau borax de sodiu. De notat că există gips refractar.

Gipsul fiind întărit, se scoate partea ferită (scutită, economisită) de pasta de modelat (care a lăsat ancoşe în relief la suprafaţa acestuia) şi se obţine un tiraj plin şi masiv. După ce se trece un strat de lubrifiant pe suprafaţa gipsului, pentru ca el să nu adere la altă parte a formei, se procedează la turnarea lui în acelaşi mod, pentru a lua şi mulajul celeilalte feţe. Nu mai rămîne decît să se păstreze o tijă de turnare care va permite turnarea materialelor (în fuziune sau nu), prevăzînd o deschizătură în partea cea mai înaltă, care va lăsa gazul şi aerul refulat să iasă.

S-a realizat o formă de gips cu două feţe, fiecare formă reprezentînd o faţă a piesei. Cele două feţe se suprapun exact una peste cealaltă şi, prin tija de scurgere, se varsă în interior un aliaj cu temperatură joasă de fuziune (plumb, antimoniu). Deschizătura permite ieşirea gazului, evitîndu-se astfel bulele. Aceste deschizături lasă pe piesă două bavuri : cea de turnare

şi cea a deschizăturii ; falsificatorul trebuie deci să retuşeze manual muchia piesei.

Dacă forma nu este încălzită anterior, aliajul turnat formează o crustă care împiedică reproducerea exactă a detaliilor. Dacă o încălzim înainte, se ameliorează reproducerea, dar în acelaşi timp i se reduce durata de utilizare. Dar aceasta nu are nici o importanţă pentru agent, pentru că el doreşte o piesă într-un singur exemplar şi vrea să şteargă rapid orice urmă a operaţiei.

Această practică este inaplicabilă pentru o piesă ce prezintă reliefuri pe muchie, capabile să reţină ghipsul. E practic imposibil să faci un mulaj al unei astfel de piese fără a reţine aceste detalii. Soluţia e dată de utilizarea unui silicon, un elastomer care prin supleţea lui va permite luarea unui mulaj fără nici o problemă. Se poate utiliza depunînd un strat subţire care va forma un insert suplu ; acesta, consolidat apoi cu un strat superficial de gips, va asigura luarea amprentei fără deformarea piesei.

Acest material permite realizarea unui mulaj, în care turnarea se va face printr-o singură operaţie. Se înmoaie întreaga piesă de reprodus în elastomer şi, după catalizare, se practică o incizie în formă (urmînd o linie în zigzag) pentru extragerea piesei. Linia de deschidere în zigzag asigură reperele planului de unire.

S-a vorbit despre turnarea metalului cu fuziune la temperatură joasă, dar e posibil să se toarne răşină amestecată cu praf metalic : pentru a compensa eventuala diferenţă de masă, există microsfere de sticlă cu diametru de 0,3 mm, care se includ în materialul de turnat. Răşina întărită va prezenta aspectul şi greutatea metalului de origine (bronz, aluminiu, aramă) şi nu mai rămîne decît să fie polisată sau patinată.

Metalizarea

Acest procedeu are drept scop realizarea unei monede metalice sau acoperirea cu un strat metalic a unei piese făcute dintr-un material mai puţin nobil. Astfel se va realiza un fals cu un aspect final în stare să păcălească pe mulţi.

❒ *Există mai multe tehnici* :

- cu foaie : se aplică pe obiect o foiţă de aur sau argint. Acest procedeu se numeşte „aurire" şi „argintare" cu foiţă ;
- aplicarea unui strat de solvent care conţine în dispersie metalul dorit. După uscare şi polisare, acest vernis are aparenţa dorită ;
- galvanoplastia.

Acest din urmă procedeu are numeroase aplicaţii practice. Iată despre ce este vorba. Ca şi în cazul mulajului, se realizează două amprente în ceară sau în elastomer ale piesei de contrafăcut. Pentru că nu se pune problema turnării directe a metalului în acest tipar, se va acoperi cu un strat metalic.

Înainte de a se trece la galvanoplastie, feţele formei sînt acoperite cu grafit, fapt care va permite trecerea curentului electric pentru realizarea celor două cochilii metalice.

Efectul electrolitic, prin trecerea curentului continuu printr-o soluţie electrolitică lichidă, poate transforma chimic suprafaţa formei devenite conductor. Iată de ce forma este legată la o bornă a unui generator de curent (0-30 V,2 A), formînd catodul, iar cealaltă bornă la un electrod care formează anodul (acumulatorul unei baterii de maşină poate fi suficient pentru cei mai descurcăreţi). Alegerea materialului pentru anod depinde de aparenţa finală dorită. Cînd cei doi electrozi sînt introduşi într-o soluţie electrolitică, curentul electric format antrenează deplasarea metalului de la anodul dizolvat în soluţie către

catod care este, reamintim, amprenta, forma transformată în conductor. După o anumită perioadă de timp, care depinde de grosimea dorită pentru metal, se obţine o cochilie metalică care poate avea mai mulţi centimetri grosime şi în care se poate turna metalul cu o temperatură de fuziune inferioară celei a formei.

În acest fel este posibil să acoperi cu aur, argint, aramă, nichel sau crom o piesă dintr-un metal mai puţin nobil, înşelîndu-l astfel pe cel care o primeşte.

Această tehnică permite şi contrafacerea timbrelor uscate, care sînt amprenta în relief a unei piese de metal utilizate pentru marcarea unui document de identitate, în general fotografia titularului. E destul să iei amprenta timbrului de pe un document, apoi să o acoperi cu un strat dens de metal, care va deveni un timbru uscat aproape perfect.

Baterea monedei

Iată metoda utilizată de stat pentru a-şi bate monedele. Cu o presă hidraulică de mai multe sute de tone, se transferă contratipul unei matriţe pe rondela de metal prin ştanţare.

Această matriţă poate fi făcută de un gravor sau copiată: se încălzeşte un bloc de oţel la roşu şi se bate puternic o piesă autentică pentru a-i transfera relieful în blocul de oţel, care apoi e scufundat în apă pentru a i se îmbunătăţi rezistenţa. Falsificatorul obţine astfel două „peceţi" destul de rezistente pentru reproducerea modelului prin procedeul baterii.

Dacă presa nu e destul de puternică, falsificatorul trebuie să încălzească rondela de metal pentru a o „înmuia" şi apoi să o bată între cele două „peceţi".

Bineînţeles, dacă „sigiliul" este emailat, agentul îl va emaila şi el, dar la rece, o metodă mai uşoară de a obţine culoarea dorită.

Delictele de fals sînt sancţionate de către Noul Cod penal :

- Art. 441-1 : „Constituie un fals orice alterare frauduloasă a adevărului, de natură să cauzeze un prejudiciu şi îndeplinită pe orice cale, pe un înscris sau pe orice suport al gîndirii care are drept obiect sau care poate avea consecinţe juridice (aici intră filmele, suporturile magnetice etc.). Falsul şi uzul de fals sînt pedepsite cu 3 ani de închisoare şi 300 000 franci amendă".
- Art. 441-2 : „Cînd falsul e comis într-un document eliberat de o administraţie publică cu scopul de a constata un drept, o identitate sau o calitate, sau acordă o autorizaţie, pedeapsa e de 5 ani de închisoare şi 500 000 franci amendă".

Utilizarea unui document administrativ ale cărui menţiuni au devenit incomplete sau inexacte este pedepsită cu o amendă de a cinci categorie.

Dacă falsificarea unui document administrativ este comisă într-una dintre circumstanţele următoare :

- infracţiune comisă într-un mod obişnuit (delincvent profesional),
- şi cu intenţia de a facilita comiterea unei crime sau de a procura impunitatea pentru autorul ei,

pedeapsa se ridică la 7 ani de închisoare şi la 700 000 franci amendă.

- Art. 441-3 : „Deţinerea frauduloasă a unui act administrativ fals se pedepseşte cu 2 ani de închisoare şi 200 000 franci amendă. În caz de deţinere a mai multor acte, pedeapsa se ridică la 5 ani şi 500 000 franci".
- Art. 441-5 : „Procurarea frauduloasă pentru altcineva a unui document administrativ este pedepsită conform art. 441-2".

- Art. 441-6 : „Faptul de a obţine pe nedrept un document administrativ sau de a furniza o declaraţie mincinoasă pentru a obţine de la o administraţie o alocaţie, o plată sau un avantaj nemeritat este pedepsit cu 2 ani de închisoare şi 200 000 franci amendă".
- Art. 444-1 – 444-5 : „Protejează sigiliile de stat : timbrele naţionale, mărcile servind pentru marcarea metalelor preţioase, hîrtiile cu antet şi imprimatele oficiale. Falsificarea acestor mărci sau folosirea lor este pedepsită cu 10 ani de închisoare".

Deghizarea

Practica deghizării este cunoscută de secole, în acest scop folosindu-se cu deosebire bărbile false. De exemplu, Olivier Necker, fost bărbier genevez care îl asista pe Ludovic al XI-lea în politica lui externă, nu ezita să pătrundă în taberele duşmanilor, ajutîndu-se de o barbă falsă şi vopsindu-şi părul.

Multe sînt persoanele interesate de deghizare şi de postişe în general: membrii comitetului pentru realegerea lui Nixon au făcut apel din plin la ele; unii agenţi ai CIA au trusa prevăzută cu aceste efecte, poliţiştii sub acoperire, soldaţii care vor să scape de luptă... tot atîtea cazuri în care se recurge la tehnicile deghizării... în afara carnavalului!

Pe noi nu ne interesează nici travestiul utilizat în cinema sau teatru, nici camuflajul militar, ci mai curînd „deghizarea-*relookage*". În fapt, un agent de informaţii recurge la această practică în cazuri precise:

- pentru a se infiltra într-un mediu necunoscut lui, unde trebuie să joace un rol ca să nu bată la ochi printre cei care-l frecventează...;
- pentru trecerea unei frontiere sub o altă identitate. (Gîndiţi-vă la faptul că deghizarea dumneavoastră trebuie să corespundă cu imaginea de pe fotografia prezentată pe actul de identitate sau pe paşaport.);
- pentru a ieşi dintr-un loc sub o aparenţă diferită de cea sub care a intrat... În acest caz, schimbarea trebuie

făcută rapid şi radical, pentru că agentul acţionează astfel cînd se simte reperat sau filat... ;

- pentru constituirea unui fals alibi : se deghizează şi se machiază cineva în aşa fel încît să devină o sosie a agentului, care va merge în altă regiune, chiar în altă ţară, la teatru, la restaurant, la o întîlnire (pe scurt, pentru a fi văzut sau pentru a lăsa urme ale trecerii sale) etc., timp în care agentul îndeplineşte o misiune ;

În toate cazurile, agentul nu trebuie să poată fi identificat şi trebuie să facă în aşa fel încît să lase impresia că e obez (deşi e slab), de origine asiatică (dacă e mai degrabă de tip occidental), cu un tatuaj sau o cicatrice etc. Favorizînd falşii martori, aceştia vor face pista dumneavoastră imposibil de decoperit... Toţi poliţiştii şi judecătorii ştiu că martorii au mari dificultăţi în a cădea de acord asupra semnalmentelor unei persoane, căci numeroşi parametri (sociali, fizici, psihologici) fac imposibilă reconstituirea exactă a unui semnalment...

Starea de spirit

Înainte de a discuta despre cum trebuie să-ţi schimbi înfăţişarea, există un punct important care nu trebuie niciodată uitat : cum să te faci nevăzut cînd e nevoie. Este vorba despre o tehnică pe care am experimentat-o cu toţii, ca să nu spunem că am practicat-o, cînd voiam să scăpăm de întrebarea unui profesor... Mintea se golea, activitatea fizică înceta. Totul în comportamentul nostru era menit să evite a atrage atenţia profesorului. Dacă tehnica nu ţinea întotdeauna, se datora pe de o parte faptului că profesorul îşi cunoştea bine elevii, iar pe de altă parte că îndelungata lui experienţă îl învăţase să-şi pună în valoare flerul.

Astfel nu trebuie să adoptăm un comportament sau o atitudine suspecte. Trebuie să facem totul pentru a nu atrage atenţia asupra noastră: să nu fim zgomotoşi, să nu ocupăm prea mult loc, să ne deplasăm într-un mod conform fluxului general de circulaţie, să nu stabilim un contact vizual etc. Agentul, observînd aceste reguli în viaţa de zi cu zi, îşi va da seama imediat că oamenii din jur nu-i vor mai acorda prea multă atenţie. Va deveni o „non-persoană", un anonim topindu-se în decor... Deci nimeni nu va păstra o amintire precisă a semnalmentelor sale. Din contră, din momentul în care se „decupează" din mediul ambiant, se păstrează amintirea lui, ca a celui îmbrăcat pentru jogging în mijlocul unui consiliu de administraţie!

Stă – din nefericire, s-ar putea spune – în firea omului să-şi identifice semenii prin stereotipii. Această lene de spirit ne face să clasăm persoanele în categorii potrivit caracteristicilor lor individuale. Nu e nevoie de mai mult ca o persoană să fie catalogată, fapt suficient pentru a face uitate detaliile fizice sau particularităţile individului observat. Această lene mentală face memoria observatorului inoperantă. Iată un comportament pe care trebuie să ştii să-l utilizezi pentru a trece neobservat. Se poate spune astfel, fără a ne înşela, că, dacă revedem o persoană într-o atitudine sau într-un context diferit de cele de la prima întîlnire, vom avea dificultăţi să ne-o reamintim.

Îmbrăcîndu-vă cu anumite haine şi adoptînd o atitudine corespunzătoare unui stereotip, creaţi observatorului o imagine puternică, care ar putea să-l facă să nu vă recunoască în afara contextului în care v-a văzut prima dată. Deghizarea va funcţiona cu atît mai bine, cu cît vă veţi îndepărta mai mult de stilul şi moda de fiecare zi. Dar, atenţie, nu exageraţi...

Adoptarea comportamentului şi aiurii unui vagabond poate fi recomandată în anumite situaţii, pentru că, după cum se ştie, un vagabond inspiră dezgust şi-i stînjeneşte pe cei din jur.

Prezenţa lui deranjează, oamenii îi evită privirea şi întorc capul... şi acest lucru v-ar putea fi util!

Aspectul

Faţa şi transformările ei

Un simplu detaliu e suficient pentru a modifica radical expresia şi semnalmentele unei persoane. Astfel, modificări la nivelul ochilor, sprîncenelor, falsele riduri sau o barbă sînt adesea mai importante decît modificările generale la nivelul feţei. Specialiştii în fizionomii desemnează, de altfel, cu numele „mica faţă" părţile semnificative care sînt ochii, nasul şi gura. Sîntem diferiţi între noi şi fiecare e unic prin gura, urechile, fruntea lui, sau forma generală a feţei, care poate fi pătrată, rondă, ovală, triunghiulară...

Ce mai poate fi spus, de exemplu, despre vîrstă care, o dată cu apariţia ridurilor, modifică expresia feţei? Vîrsta care albeşte părul sau îl răreşte? Ridurile încep să apară în jurul gurii, nasului, ochilor, maxilarul devine mai proeminent, bărbia se alungeşte... Nu mai lipseşte decît o pieptănătură mai „căzută" şi nişte haine demodate şi impresia de vîrstă înaintată e şi mai puternică. Unii modifică sau îşi accentuează ridurile cu ajutorul unui clei lichid. La celălalt pol, nu e prea complicat să-ţi faci un „semi-lifting". Două capete de fire de nylon sînt legate la mijloc printr-un elastic şi fiecare extremitate liberă e fixată pe o fîşie mică de muselină. E destul să ungi cu clei aceste bucăţi, să le plasezi sub laba de gîscă şi să ascunzi firul în păr. Trăsăturile vor fi netezite de parcă aţi fi făcut un lifting...

În timpul deplasărilor, observaţi cu grijă persoanele pe care le întîlniţi şi încercaţi pe cît se poate să le reţineţi particularităţile. Acesta e un exerciţiu foarte util pentru a vă antrena să „vedeţi",

şi nu doar să priviţi, şi vă va ajuta să vă faceţi deghizările mai realiste.

Nu e uşor să avem o idee exactă a expresiilor noastre faciale, a gesturilor, ca şi a atitudinilor noastre. E totuşi esenţial, pentru realizarea unei schimbări veritabile, să ni le conştientizăm. Orice figură exprimă în fapt o stare de spirit particulară şi numai modificarea trăsăturilor ansamblului feţei poate exprima o infinitate în plus de lucruri: în orice ocazie e important să te stăpîneşti pentru a te adapta mai bine la situaţie.

La femeie, folosirea cosmeticelor vizează un obiectiv estetic, iar machiajul, în teatru sau cinema, răspunde unor exigenţe tehnice legate cu deosebire de ecleraj. Machiajul corector atenuează deci „defectele" sau particularităţile pielii şi umbrele feţei (care accentuează cearcănele de sub ochi). Atenţie la aplicarea unui machiaj la o lumină diferită de cea în care o să lucraţi (lumină incandescentă, *flood*, lumina zilei etc.), principiu bine cunoscut fotografilor care, atunci cînd lucrează cu un film cu lumină de zi în lumină *flood*, intercalează un filtru pentru redarea corectă a culorilor.

Înainte de a aborda tehnicile de machiaj, e important de reţinut că oasele capului determină forma şi dimensiunea elementelor care compun faţa: cartilagii, ţesuturi adipoase. Se întîlnesc, în principal, două tipuri de craniu: dolicocefal (mai lung decît lat) şi brahicefal (la fel de lat şi lung). De exemplu, caucazienii sînt mai degrabă dolicocefali, în timp ce mongolii sînt mai curînd brahicefali. Cu vîrsta, structura osoasă „iese în relief", lucru cauzat de destinderea pielii care face posibilă şi apariţia ridurilor.

Modificările pe care le va produce agentul vor avea în vedere în principal forma feţei, volumul şi desenul buzelor, forma nasului, a ochilor şi a maxilarului, ca şi desenul sprîn-

cenelor. Unii îşi pun clei pe partea superioară a pleoapelor, pentru a-şi modifica forma ochilor. Alţii acoperă un spaţiu dintre dinţi cu ceară albă sau cu o răşină special realizată pentru acest scop în douăsprezece nuanţe! Cît despre realizarea unei echimoze, albastrul RCMA S-2 este perfect. Pentru imitarea unei arsuri, un ruj de buze CP5 trecut cu un burete pe locul ales îşi va face treaba. Sistemul „D" este suficient pentru modificările curente. Bineînţeles, alegerea culorii părului şi a naturii lui (lipit de cap, ondulat etc.) va trebui întotdeauna făcută cu grijă şi în armonie cu restul feţei (a se evita combinaţia ochi şi piele deschisă la culoare cu părul des şi creţ...).

Principiul de bază pentru modificarea unei feţe constă mai întîi în a ţine cont de forma sa (pătrată, rondă, ovală, trapezoidală, triunghiulară) şi de proporţiile acesteia la trei niveluri, adică la bază, la mijloc şi la partea superioară. Dacă partea de jos a feţei este îngustă şi vrem să o reechilibrăm, o barbă va rezolva acest lucru. Unii îşi pun între gingii şi obraji vată sau silicon pentru a-şi rotunji faţa. Puteţi, de asemenea, să vă puneţi cîte un inel de plastic în fiecare nară – veţi avea un nas mai larg. Din contră, o parte superioară mai îngustă poate fi şi mai îngustată prin tăierea părului, dezechilibrîndu-se astfel ansamblul feţei. Dacă vrem să stabilim o proporţie corectă la acest nivel, trebuie să dăm amploare coafurii. Pe scurt, trebuie să ştim dinainte ce vrem, dacă dorim să echilibrăm sau să camuflăm...

Trebuie să recunoaştem că femeile sînt mult mai favorizate decît bărbaţii în ceea ce priveşte evantaiul modificărilor posibile. La o femeie, machiajul e „normal"... Imaginaţi-vă impresia pe care o lasă un bărbat cu fond de ten pe faţă! Deci e mai bine să se prefere o loţiune care dă un uşor bronzaj, dar nici atunci să nu vă încredeţi în nuanţa obţinută. Scenariul dumneavoastră trebuie studiat în cele mai mici amănunte; cum nuanţa obţinută variază după mărci, e posibil să le ames-

teci între ele (faceţi mai întîi o încercare pentru a preîntîmpina alergiile). Avantajul de a recurge la loţiuni e că ai un „machiaj" care rezistă la ploaie, care durează mai multe zile şi că nu e la fel de vizibil ca fardurile.

Prin machiaj şi grimaj, se pot modifica trăsăturile unei persoane (gropiţe, riduri, culoarea pielii, cuperoză, ten de beţiv, gene, sprîncene etc.) şi sublinia „trăsătura de caracter" dorită. Se pot, de asemenea, utiliza umbrele gri-roz pentru accentuarea unui relief, îmbătrînirea artificială a unei persoane, totul fiind apoi acoperit cu o pudră neutră. Nuanţele închise slăbesc şi disimulează, cele deschise luminează, îngraşă sau evidenţiază : amintiţi-vă această regulă în fiecare moment !

Încă o dată, vă atragem atenţia asupra importanţei luminii : o lumină intensă atenuează strălucirea tonurilor, iar o umbră estompează culorile pînă la a nu le mai distinge unele de altele. Machiaţi-vă la o lumină electrică (uz interior) sau la lumină de zi (uz exterior) şi fiţi atenţi să nu accentuaţi prea tare contrastele...

Expresia privirii e dată de sprîncene (gîndiţi-vă să le redesenaţi cu lama de ras), de distanţa dintre ele (spaţiul dintre ochi) ca şi de forma arcadelor. E suficient să umbriţi spaţiul dintre sprîncene pentru a atenua relieful osului frontal ; aşa se modifică şi puntea nazală. Cum am mai spus-o deja, o tentă luminoasă accentuează zona, o tentă mai sumbră reduce proeminenţele osoase. Pentru vizualizarea importanţei culorilor, utilizaţi creioanele Camo, care pun în valoare albul ochilor cînd negrul din jurul lor e prea puternic...

Cu ajutorul fardurilor (nici uscate, nici prea uleioase), se poate, printre altele, să corijăm o faţă considerată prea lată sau prea îngustă, să alungim sau să îngustăm, să disimulăm un defect al buzelor etc. Se vînd nasuri de latex care se folosesc cu un fond de ten special pentru lipire. Nu le utilizaţi decît dacă staţi la distanţă de oameni ; ...de aproape, vă daţi de gol !

Machiajul corectiv, cel care vă interesează, vizează doar să atenueze părţile scobite sau proeminente ale feţei. Locurile de predilecţie sînt maxilarele, bărbia, obrajii, fruntea. Optaţi pentru un evantai de tonuri de o valoare sau două. Peste, modificarea va fi prea vizibilă.

Dacă aveţi pielea deschisă, trebuie să adoptaţi un ten care va parea natural tipului vostru. Puteţi, de exemplu, să adăugaţi un pic de tinctură de iod pentru a imita culoarea pielii unui berber şi un pic mai multă pentru cea a unui asiatic. Dacă nu aveţi pometii proeminenţi şi vreţi să semănaţi cu un japonez sau un chinez, e de preferat să-i accentuaţi cu un ten uşor mai sumbru. Pentru ochi migdalaţi, completaţi şedinţa de machiaj prin epilarea sprîncenelor (pe care asiaticii nu le au dese), urcîndu-le uşor către tîmple şi încheiaţi cu o vopsea neagră pentru părul netezit...

Pentru a obţine un ten deschis, o pudră albă uşoară (talc oficinal, care e mat, nu şi talcul veneţian care e strălucitor), depusă cu un penson fin pentru detalii (surplusul pudrei va fi îndepărtat cu un penson dens), va permite obţinerea efectului dorit.

Cînd utilizaţi produse de machiaj, aveţi grijă să nu lăsaţi urme compromiţătoare (pe masă, pe jos) care pot fi analizate în laboratoarele de poliţie.

Pentru selectarea tonurilor, trebuie de asemenea să ţineţi cont de culoarea hainelor, deoarece ea poate anula efectul tenului sau al unui produs bronzant. Un guler alb va reflecta 90% din lumină şi astfel va contribui la luminarea părţii de sub bărbie. Invers, un guler de catifea, pentru că nu reflectă decît 2% lumină, o va întuneca.

Cînd mergeţi la fotograf pentru a vă face fotografii pentru documentele false (evitaţi fotografiile în culori), amintiţi-vă toate aceste sfaturi. Utilizaţi cosmeticele pentru a modifica,

atenua sau accentua anumite părţi ale feţei. Puneţi-vă următoarele întrebări : la ce distanţă veţi fi observat ? sub ce tip de ecleraj ?

În ce priveşte hainele, alegînd culori complementare nu veţi avea armonie, scoţînd astfel în evidenţă anumite detalii vestimentare care vor atrage atenţia. Dacă sînteţi slab, puteţi să purtaţi haine dublate cu lînă sau cîlţi, special confecţionate în acest scop. Dublajul e suplu, mobil, respectînd aparenţele moi ale anumitor părţi ale corpului (burtă, braţe, coapse). Invers, din păcate, e imposibil : persoana grasă nu are decît să aleagă haine potrivite (cu dungi care alungesc), care să nu stranguleze nici una din părţile anatomice.

E uşor să simulezi prezenţa unei cicatrice. Cu un penson fin, aplicaţi pe o parte cărnoasă a feţei un strat de Collodion neflexibil (se vinde la farmacie ; permite repararea arcadei sparte a unui boxer). După uscarea completă a primului strat, aplicaţi un altul şi lăsaţi-l să se usuce. Aplicaţi în „pliul" cicatricei un pic de fard roz închis, iar pe margini un roz mai deschis, fapt care îi va accentua relieful. Nu mai trebuie decît să pudraţi uşor totul şi să folosiţi un al treilea strat de Collodion pentru fixare.

Dacă aveţi tatuaje, cel mai bine e să le faceţi să dispară cu ajutorul laserului. Apoi, puteţi să vă faceţi pe acelaşi loc altele, dar efemere. Aceste tatuaje pot fi considerate ca un semn particular de către un martor ocular !

Pentru a vă completa deghizarea, vă puteţi cumpăra bărbi, sprîncene sau peruci false de la peruchierii din lumea spectacolului.

❒ *Pentru aplicarea lor trebuie* :

- să le ungeţi cu clei special (soluţie de răşină în alcool de 90%),
- să ungeţi şi pielea,

- să apăsaţi puternic postişa pe locul cu pricina pînă la o lipire perfectă,
- să le fasonaţi dacă e necesar.

Dacă purtaţi barbă sau mustaţă şi le radeţi, amintiţi-vă că pielea rămîne albă pe locul ras, trădînd astfel dispariţia lor recentă...

❒ *Pentru demachiaj trebuie să folosiţi* :

- apă caldă şi săpun pentru eliminarea fardului pe bază de apă (demachiant pentru farduri grase),
- şampon pentru părul vopsit,
- alcool de 90%, dizolvant, apă de colonie pentru postişe,
- tonic pentru curăţarea completă a pielii de orice impuritate.

Să vorbim în cîteva cuvinte şi despre ochelarii de soare. Sînt nerecomandabili în majoritatea situaţiilor, pentru că dau un aer care-i nelinişteşte pe ceilalţi. Gîndiţi-vă la Yasser Arafat şi la veşnici lui ochelari negri... După ce consilierii lui i-au spus că fac o impresie proastă, a renunţat la ei definitiv ! Faptul că nu vi se văd ochii face din dumneavoastră o persoană în care nu se poate avea încredere. În schimb, puteţi purta ochelari de vedere. Demn de reţinut că ochelarii mici şi rotunzi nu fac aceeaşi impresie ca ochelarii cu lentile groase în montură de baga. Aveţi grijă la observatorii avizaţi : aceştia pot sesiza imediat că nu sînteţi nici miop, nici presbit şi că vedeţi foarte bine...

Nu uitaţi niciodată că multe emoţii şi sentimente se reflectă în ochi. Nu se spune „se uită chiorîş" sau „cu o privire rea" ? Trebuie să ştii să ai strălucire în ochi cînd e necesar şi adesea să adopţi o privire blîndă. Cu lentile de anumite nuanţe, puteţi avea culoarea ochilor pe care o doriţi.

Părul

Fie că e lung, mediu sau scurt, părul completează forma feţei sau a gîtului. Poate reprezenta un echilibru cînd coafura e proporţionată în raport cu forma feţei, sau să dezechilibreze faţa cînd nu e adaptată formei acesteia.

Tunsoarea, lungimea sau culoarea părului sînt elemente uşor de modificat care pot avea o anumită influenţă asupra modului în care ne percep ceilalţi.

E mai raţional să modificăm forma părului decît să apelăm la o postişă sau la o perucă... Cel mai simplu e să creăm o tunsoare cu o cărare la dreapta sau la stînga, să dăm părul pe spate sau într-o parte.

Dacă anumite tunsori nu au nevoie decît de o simplă pieptănare şi puţin gel, în anumite cazuri trebuie să se improvizeze o pieptănătură nouă. Sînt suficiente foarfecele, maşina de tuns şi un pieptene. Pentru conturul urechilor şi al mustăţii, lucraţi, pentru mai multă precizie, doar cu vîrful foarfecelor.... Pentru a evita scările şi, deci, pentru a tăia în mod convenabil părul, trebuie să luaţi între degete şuviţe mici de păr şi să tăiaţi începînd de la frunte spre vîrful capului, apoi spre tîmple. Operaţia este repetată la spate. Se filează părul aproape de vîrf pentru ca tăietura să se facă uşor. Tunsoarea-perie se face folosind maşina de tuns şi în direcţia opusă celei de creştere a părului. Pentru realizarea scărilor, e destul să ridicaţi puţin partea din faţă a maşinii, în timp ce partea din spate rămîne în contact cu părul.

Se poate completa tunsoarea cu o ondulare, realizarea unor şuviţe (mai puţin marcate la bărbaţi), o tapare (pentru a crea o meşă rebelă într-o tunsoare scurtă), o vopsea pentru părul alb sau pentru schimbarea culorii. Atenţie, nu uitaţi să vopsiţi şi sprîncenele. Decolorarea e utilizată pentru a deschide culoarea părului ; cît despre permanent (care există şi pentru bărbaţi), facilitează aspectul rebel al părului mult mai durabil.

Gelul de coafură „sculptează" părul, îi dă volum, îl lipeşte de craniu, permite realizarea unor onduleuri sau izolarea unei meşe. O dată părul tuns şi uscat, daţi cu peria spre spate şi restabiliţi mişcarea lui iniţială. Tunsoarea va părea mai naturală.

În anumite cazuri, puteţi recurge la o postişă de spectacol. Aveţi grijă să fie din păr natural, fixat pe un tul fin, aproape invizibil (ceea ce nu e cazul pentru perucile pentru farse).

Hainele

Puneţi-vă o bluză albă, un stetoscop în jurul gîtului şi în orice spital o să fiţi luat drept medic! Regula numărul unu: îmbrăcaţi-vă în funcţie de împrejurări, fără să păreţi vreodată deghizat. Pentru a trece neobservat, trebuie să păstrezi anonimatul, idealul fiind să ştii ce e convenabil să porţi în funcţie de situaţie, pentru a fi credibil în „rolul" jucat.

Hainele sînt un simbol. Ele permit să-ţi subliniezi genul, apartenenţa sau neapartenenţa la un grup şi să exprime propria personalitate... Societatea e astfel condiţionată, încît îşi obişnuieşte ochiul să recunoască din prima un personaj care are autoritate socială (poliţist, medic etc.). Orice veşmînt este o uniformă care permite „semnificarea insignifiantului". Trebuie numai să ştiţi să-l exploataţi.

Ţinuta vestimentară poate fi utilizată pentru a atrage privirile persoanelor întîlnite asupra unei anumite părţi a corpului, ocultînd amintirea feţei. Astfel, cînd o femeie agent îşi pune în evidenţă sînii şi subţirimea taliei, putem paria că privirile bărbaţilor se vor îndrepta asupra acestor părţi ale corpului. Degeaba le mai ceri apoi să-i facă portretul: stratagema a reuşit! Această capcană i-a costat deja viaţa pe mulţi poliţişti!

Ţinuta vestimentară e deci capabilă să răspundă mai multor imperative:

- îndepărtarea privirilor de la faţă pentru a îngreuna reţinerea semnalmentelor,
- să vă claseze într-o categorie socială îndepărtată de cea de care aparţii pentru înşelarea urmăritorilor,
- pătrunderea, neobsevat, într-un anumit mediu.

Evitaţi să fiţi prea seducători, pentru că veţi atrage atenţia. Din aceleaşi cauze, dar cumva invers, evitaţi să vă îmbrăcaţi prea neglijent.

E clar că unei femei îi va reuşi mai bine transformarea decît unui bărbat, pentru că are o pricepere mai mare în alegerea hainelor. Ea poate trece chiar bărbat, ascunzîndu-şi relieful sinilor şi îmbrăcînd un costum bărbătesc. Invers, este mult mai dificil pentru un bărbat, pentru care sutienele nu sînt deloc practice... În plus, natura itinerantă a profesiei nu permite decît o garderobă limitată în bagaje, ceea ce împiedică uneori o activitate pe orice teren.

Bineînţeles, este esenţial să ştii să-ţi modifici mersul, alura, tot atîtea atuuri pe care talentul actoricesc vi le poate pune la dispoziţie.

A urma cursuri de teatru e întotdeauna util, nu doar pentru activitatea profesională, ci şi pentru viaţa personală : aceasta o să vă permită să vă simţiţi peste tot în largul dumneavoastră, să faceţi uşor cunoştinţă cu multe persoane, să vi se deschidă multe uşi ! A vă stăpîni în exterior este într-adevăr un lucru cît se poate de important...

În funcţie de natura textilelor, de culoare, motive, forma hainei, tăietura ei se pot scoate în evidenţă sau estompa anumite părţi ale corpului. Astfel, e posibil să modificaţi aspectul siluetei.

❒ *Se poate opta pentru* :

- triunghiul cu vîrful în sus pentru a părea mai slab,
- sau triunghiul cu vîrful în jos vizînd punerea în valoare a lărgimii umerilor.

Pe scurt, e important să ştii ce haine convin mai bine pentru a nu părea deplasat în context, dar şi pentru a fi adecvat rolului pe care vreţi să-l jucaţi.

Accesoriile sînt şi ele foarte importante: bagaje, ceas, bijuterii etc. trebuie să facă credibil rolul în care vreţi să intraţi. Dacă sînt înotător, voi avea un ceas antiacvatic cu brăţară de inox. Dacă, dimpotrivă, sînt un om de afaceri, ar fi mai bine să mă decid pentru un ceas cu o brăţară de piele. Cea mai mică scăpare poate fi, vai!, semnificativă. Trebuie să ştiţi, de pildă, că în anumite medii nu se poartă umbrele care se strîng, ci doar umbrelele clasice.

La un moment dat, toţi agenţii CIA purtau ceas Rolex de aur. Ştiţi de ce? Pentru a le putea vinde şi a face rost de bani lichizi ca să poată părăsi în grabă ţara unde operau în cazul în care apăreau probleme. Devenise, alături de un alt accesoriu, un adevărat semn distinctiv al apartenenţei lor la mediul secret al Informaţiilor!

Sfaturi pentru deghizare

Circumstanţele şi exigenţele misiunii sînt tot atîtea elemente de care trebuie să ţineţi cont pentru transformarea dumneavoastră.

Înregistrările video vă pot ajuta să vă antrenaţi. Ce persoană păreţi a fi? Ce impresie daţi? Ce ţinută aveţi? Cum mergeţi? Vă balansaţi braţele? Vă mişcaţi umerii? Aveţi un mers ţeapăn, legănat, o alură nonşalantă, înfiptă? Comparaţi-l pe soldatul din Legiunea Străină care merge cu un pas foarte lent cu vînătorul de munte cu pas rapid: nici unul nu vehiculează aceeaşi imagine! Viaţa modernă impune un tempo caracteristic şi tot ce tinde să ignore acest lucru atrage atenţia. Tot atîtea detalii pe care imaginea vi le va releva necondiţionat, în

timp ce sunetul vă va permite să vă auziţi vocea, care e diferită de cea pe care o auziţi cu urechea internă. Accentul, debitul, intonaţia, pronunţia, ticurile de limbaj care vă trădează originea şi educaţia vor ieşi la iveală într-un mod foarte clar. Veţi fi atunci în măsură să modificaţi cîte ceva, ca să daţi impresia celui care vreţi să fiţi.

Vă puteţi, de exemplu, modifica mersul, forţîndu-vă să păşiţi cu vîrfurile tălpilor în exterior sau în interior, purtînd pantofi foarte mici sau folosind talonete într-un pantof, ca să daţi impresia că sînteţi şchiop.

Întregul nostru comportament este dirijat spre a oferi celorlalţi o anumită imagine, dar trebuie să distingem :

- imaginea pe care credem că o oferim,
- imaginea pe care vrem să o oferim,
- imaginea pe care o oferim cu adevărat,
- imaginea pe care o aşteaptă ceilalţi de la noi.

În ce nu trebuie să aveţi încredere...

Va trebui să vă mascaţi toate caracteristicile care sînt la fel de semnificative (chiar mai mult) ca şi faţa. Cineva care în timpul unui jaf armat îşi pune un ciorap pe cap îşi ascunde faţa, dar va putea fi identificat după alte caracteristici fizice sau după modul de a vorbi. Cu experienţa ascultării active şi cu un efort de atenţie, e inimagiabil cît de multe particularităţi de limbaj se pot distinge...

Anumite accesorii ar putea părea ciudate în bagajele unui bărbat (găsite într-o cameră de hotel sau la un control vamal)... Fără nici o îndoială, un observator avertizat va sesiza imediat incoerenţa situaţiei... Nu faceţi ca O.J. Simpson care şi-a comandat travestiul (barba falsă şi mustaţa) prin telefon la o societate specializată în podoabe actoriceşti... De la aceasta, a

fost uşor să se depisteze firul pînă la el. Nu uitaţi că un simplu fir de păr cuprinde o secvenţă ADN care permite identificarea persoanei căruia îi aparţine.

Dacă trebuie să vă modificaţi într-un timp foarte scurt înfăţişarea, îmbrăcaţi mai multe rînduri de haine. E suficient să-l scoateţi pe primul pentru a nu mai corespunde semnalmentelor vestimentare. Această tehnică este utilizată mai ales cînd trebuie să intrăm undeva şi să părem altă persoană la ieşire. Există, bineînţeles, vicleşugul vestei cu două feţe, dar un anchetator experimentat nu se lasă înşelat. Dar această transformare este în general folosită în cazul unui parcus asigurat.

Multe persoane se înşală asupra importanţei schimbării operate cu ajutorul accesoriilor: nu trebuie să credeţi că simpla schimbare a vestei, adăugarea unei mustăţi sau chiar faptul de a înnegri un dinte constituie o schimbare radicală. Eroarea inversă este la fel de curentă. Într-adevăr, un agent secret nou angajat poate fi tentat să facă eforturi prea mari pentru a convinge anturajul că el este chiar cel care pretinde că este. Ne aflăm în prezenţa unui „joc" inutil, chiar periculos. În loc să-şi întărească acoperirea, el o subminează şi aceasta va duce la contradicţii. Cînd vrei să te infiltrezi undeva, trebuie să atragi atenţia asupra altcuiva, nu asupra ta. E o problemă de securitate...

Nu aveţi încredere în alcool şi în drog, care dezleagă limbile... Riscaţi să vă trădaţi, să spuneţi mai mult decît e necesar, chiar să uitaţi ce aţi afirmat! Sînteţi un profesionist al culegerii de informaţii, nu un amator. Deci, dacă vi se propune să beţi, pretextaţi un diabet pentru a refuza o bere bună, chiar dacă muriţi de poftă! Atenţie! Nu puneţi zahăr în cafea, observatorul avertizat va înţelege imediat că nu sînteţi decît un diabetic prefăcut. Amintiţi-vă că totul, absolut totul, trebuie să acrediteze că sînteţi cel care pretindeţi că sînteţi. Munca aceasta e mai dificilă decît gîndiţi, şi dacă puteţi să-i

învăţaţi elemetele de bază în cîteva seminarii, aveţi nevoie de luni de experienţă pentru a deprinde învăţămintele indispensabile.

Dacă se doreşte să vă asumaţi o anumită personalitate pe termen lung, trebuie să degajaţi o personalitate diferită de a voastră. Schimbaţi-vă comportamentul, modul de viaţă etc. Cei care eventual v-ar urmări vor merge în primul rînd la persoanele, locurile pe care aveţi obiceiul să le frecventaţi, în funcţie de activităţile pe care le-aţi practicat şi exercitat anterior. Chiar şi un fel de mîncare pe care l-aţi apreciat va trebui înlocuit. Fără a mai vorbi de gusturile în materie de muzică, sport etc. Trebuie să deveniţi un altul ; astfel dacă sînteţi un mare fumător... profitaţi de această ocazie şi lăsaţi-vă de fumat !

Nu încercaţi totuşi să vă daţi drept membru al unei comunităţi (sociale, rasiale, politice, religioase) prea îndepărtate de „talentele" voastre de actor. Fiecare grup social generează un „focar centrifug" care are tendinţa de a respinge tot ceea ce nu-i aparţine. Există o mie de detalii pe care nu le-aţi observat dar care nu vor scăpa unui veritabil membru al acestei comunităţi.

Puteţi dispune de posibilităţi enorme fără alte resurse decît cele pe care le aveţi la îndemînă... Fiţi imaginativi ! Observaţi-i şi pe mimi, care, fără nici un accesoriu, doar adoptînd o atitudine şi gesturile unui personaj public, îşi transformă aproape total personalitatea. Aceasta se numeşte „muncă de actor".

Gîndiţi-vă la aceşti actori care îşi lucrează rolul intrînd zi şi noapte în pielea personajului pînă ce devin alţii ; mergeţi la teatru pentru a observa jocul de scenă al actorilor. Trebuie să deveniţi o persoană diferită de cea care eraţi în viaţa „de dinainte" şi nu operaţi doar o simplă variaţie pe o temă minoră...

Deschiderea unui lacăt cu un şperaclu

Nu e nevoie să precizăm de ce e important să ştii să deschizi în linişte un lacăt cu ajutorul unui şperaclu. Dacă manevra se realizează în timpul unei operaţii clandestine, e de neconceput să lăsaţi urme ale trecerii dumneavoastră, cum fac agenţii de securitate. Iată de ce toate serviciile de informaţii numără în rîndurile lor „aşi ai spărgătorilor".

E bine ca, înainte de a începe treaba, să controlaţi cu minuţie locul pentru a descoperi eventualele capcane sau alarme, să reperaţi vecinii sau alte eventuale obstacole etc. Abia după acest control preliminar, puteţi să vă decideţi asupra mijloacelor tehnice pe care le puteţi folosi.

Maniera cea mai simplă de a proceda este de a vă prezenta la domiciliul persoanei despre care vreţi să aflaţi informaţii şi să intraţi sub un pretext oarecare. Unii taie lumina sau opresc apa şi bat la uşă pretextînd că sînt în căutarea originii defecţiunii. Puteţi, de asemenea, să alegeţi varianta de a lăsa să scape mercaptan şi, cum toată lumea se teme de o explozie din cauza gazului, riscaţi mai puţin să trebuiască să răspundeţi la prea multe întrebări. Există nenumărate astfel de scenarii...

Această primă vizită are drept scop culegerea unui număr cît mai mare de informaţii despre uşă şi sistemul ei de închidere: din ce materiale e făcută, tipul de închizători, numărul lor, amplasamentul, sînt puse corect sau, dimpotrivă, puteţi

conta pe o stîngăcie a instalatorului? Unde se află punctul slab al uşii, care e marca broaştei (e suficient să priveşti profilul canonului pentru a determina marca) etc.?

Există şi alte puncte delicate: are un sistem de alarmă, care sînt tipurile de senzori, care e pasajul cel mai puţin protejat şi pe care îl putem aborda? Vizita are drept scop şi culegerea de informaţii asupra vecinilor şi a ocupaţiilor lor obişnuite. E pe acolo vreun gardian şi, dacă da, ce program are? Există vreun cîine şi, dacă da, cum să-l evităm? Putem face puţin zgomot sau trebuie să fim cît se poate de silenţioşi? De cît timp are nevoie echipajul de poliţie pentru a ajunge în acest loc? Unde vor sta paznicii? Care sînt căile cele mai bune de acces şi de repliere? Unde există vreun loc care să folosească drept adăpost temporar? Pregătiţi-vă conştiincios planul de inspecţie pentru a nu uita nimic şi, la faţa locului, fiţi atent la fiecare detaliu. Ca orice delict, intrarea clandestină trece prin fazele de concepere, premeditare, deliberare, rezoluţie şi execuţie.

Descuierea cu ajutorul şperaclului poate fi definită ca metoda de deschidere a unor încuietori cu ajutorul unor instrumente ce înlocuiesc cheia.

Înainte de orice, trebuie cunoscut principiul încuietorii şi studiat mecanismul ei. Din acest moment, dacă vă şi place, e uşor să găsiţi punctul slab al unei broaşte, sporindu-vă astfel şansele de dejucare a mecanismului ei. Nu preţul încuietorii îi garantează inviolabilitatea: fiecare încuietoare are un punct slab, şi este suficient să-l descoperiţi...

Pentru ca o broască să fie slabă, trebuie să aibă o toleranţă de peste 1/100 mm. Inutil să vă spunem că o broască nu e niciodată ajustată foarte precis. Jocul slab existent vă va permite să-i descoperiţi punctele care blochează şi să le activaţi, în ordinea lor de prezentare, pentru a permite mecanismului

să se elibereze. Dar, dacă numeroase încuietori sînt uşor de deschis într-un atelier, rareori se întîmplă acelaşi lucru pe teren...

Funcţionarea şi deschiderea încuietorilor

În contextul sensibilizării la această tehnică, vom fi succinţi : dumneavoastră sînteţi cei care trebuie să aprofundaţi subiectul.

Înaintea oricărei operaţii, care e interzisă de Codul penal şi deci aspru pedepsită, trebuie întotdeauna să verificaţi dacă nu există mica lucarnă care se găseşte deasupra unor uşi. Dacă nu e închisă, poate să devină o cale de acces sau chiar să permită deschiderea încuietorii uşii din interior, din partea unde o încuietoare nu e concepută să reziste la o efracţie. Dacă încuietoarea e apărată printr-un mîner pe care trebuie să-l învîrtiţi, coborîţi o sfoară pe care o ţineţi de ambele capete, în aşa fel încît să facă un V, şi treceţi-o pe sub el. Apoi, treceţi de două ori extremităţile sforii dintr-o mînă în alta, efectuînd astfel două tururi moarte. Nu vă rămîne decît să trageţi cu o mînă (fără a lăsa sfoara din cealaltă) pentru activarea minerului sau a „butonului" uşii.

În toate cazurile, lucarna este mai puţin bine apărată decît uşa însăşi. Mecanismul ei nefiind adesea decît un simplu zăvor, e posibil să-l manevrezi ca pe o închizătoare de maşină (vedeţi pasajul care tratează acest subiect). Utilizaţi acelaşi principiu pentru deschiderea obloanelor.

Încuietorile cu nişe şi cu şanţuri

Încuietorile cu nişe (sau profilul unei chei) au fost utilizate o dată cu apariţia primelor chei. Corpul încuietorii este aplicat pe partea interioară a uşii apartamentului, închizătoarea fiind

asigurată cu o limbă care se manevrează cu cheia şi care intră în zăvor (partea metalică pusă pe uşorul uşii) pentru închiderea uşii.

Pentru ca zăvorul să nu poată fi manevrat cu un capăt de fier curbat numit „croşetă", forma găurii încuietorii, ca şi proptelele (garnitura) din încuietoare opun rezistenţă unui obiect care nu are decupaje (siguranţe, şanţuri) identice. Adesea, canonul încuietorii are o tijă de metal plasată vertical pe axul ei, căreia doar o cheie goală în interior poate să i se potrivească. Spaţiul rezidual dintre gaura încuietorii şi cheie e atunci e extrem de redus.

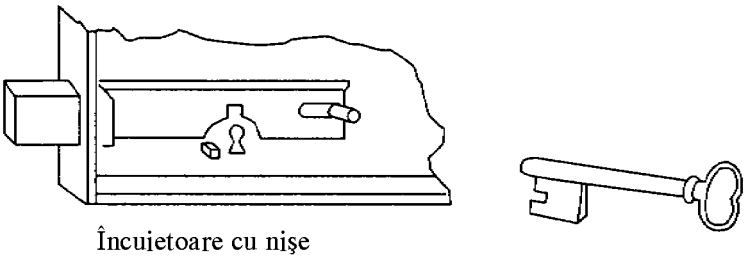

Încuietoare cu nişe

Pentru duplicarea unei chei capabile să deschidă acest tip de încuietoare, e suficient să iei o cheie brută şi să o înnegreşti cu fum. Apoi o introduci în deschizătura broaştei şi o manevrezi ca pe o cheie normală. După care e destul să o scoţi, să observi unde au dispărut urmele de fum şi să dai, cu o pilă, forma cheii necesare. Dacă nu, în ciuda protecţiei prevăzute, o croşetă poate fi băgată în gaura cheii ca să învîrţi zăvorul.

Încuietoarea cu şanţuri este o variantă a celei dintîi, introdusă în secolul al XVIII-lea. Cînd cheia a intrat, şanţurile frezate în partea sa activă vin în contact cu piesele mobile numite „dinţi". Dacă profilurile se potrivesc, dinţii reculează, ceea ce permite stîlpului (piesă de metal verticală pe limba

broaştei) să culiseze într-un sens sau altul. Dacă un şanţ al cheii nu se potriveşte, stîlpul rămîne în spatele părţii decupate centrale a dintelui, opunîndu-se mişcării limbii.

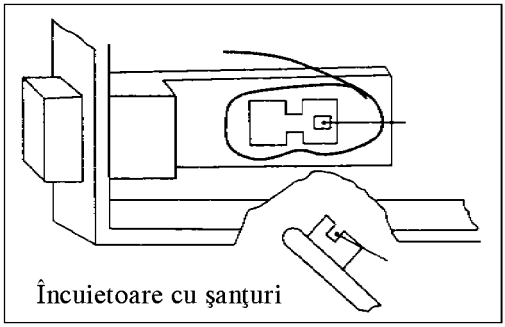

Încuietoare cu şanţuri

Pentru deschiderea unei astfel de încuietori, cel mai simplu e să cumperi sau să confecţionezi decroşetoare. În principiu, dar şi în funcţie de marca broaştei, o duzină de profiluri sînt suficiente pentru deschiderea uşii. Dar, dacă uşa nu e blocată, un şperaclu obişnuit sau o carte de credit introdusă între canat şi uşă va rezolva problema.

Dacă nu, se introduce în locul cheii un şperaclu telescopic şi se realizează o rotaţie pentru a bloca pilierul în deschizăturile practicate în dinţi şi cu palpatorul plasat în centru se palpează dinţii, lucru care îngăduie să-l descoperi pe cel care se spriijină pe pilier (la acest nivel e esenţială toleranţa unei broaşte). O dată rezolvată această problemă, e suficient să-l împingi pentru ca pilierul să intre puţin cîte puţin în dintele solicitat şi care l-a eliberat, ducînd la eliberarea limbii broaştei. Operaţia se reia apoi pentru fiecare din dinţii rămaşi. Dar metoda cu decroşetorul e mult mai rapidă...

Un cuvînt despre cheia rămasă în broască, pe dinăuntru. Dacă există un spaţiu între partea de jos a uşii şi sol, se bagă un ziar sub uşă şi se împinge cheia din exterior astfel încît să cadă pe ziar. Nu mai rămîne decît s-o recuperezi trăgînd ziarul afară.

Dacă lucrul e imposibil, trebuie să ştiţi că diametrul tijei unei chei cu şanţuri este de circa 5-6 mm, de unde un anume joc între tijă şi gaura cheii. Există deci soluţia ţevii cu pereţi subţiri şi diametru adecvat, care poate intra în gaura exterioară a încuietorii, înconjurînd astfel tija cheii. Cum extremitatea ei e despicată, ţeava cuprinde tija cheii, fanta blochează corpul cheii şi astfel putem s-o manevrăm din exterior... ca şi cum am avea cheia!

Să nu credeţi că lanţul de siguranţă al uşii este o piedică, vă înşelaţi: există mai multe tehnici pentru a-i veni de hac.

Dacă uşa e de lemn, se face o gaură cu un sfredel (silenţios), apoi se trece o sfoară care se fixează pe piesa mobilă prin deschizătura rămasă. Se închide uşa, apoi se trage sfoara şi treaba e rezolvată! Dacă nu vreţi să faceţi o gaură, trebuie să încercaţi să strecuraţi sfoara prin interstiţiul uşii, dar pe partea balamalei.

Este, de asemenea, posibil, pentru unele piedici ale uşii, de a scoate ştiftul care serveşte drept pivot între partea fixată pe uşor şi partea mobilă fixată pe uşă. Dacă nu-l puteţi scoate, tăiaţi-l. Iar dacă nici aşa nu merge, folosiţi un elastic... dar, aveţi grijă! Tehnica asta e de temut...

Zăvoarele paracentrice

Dacă aţi urmărit explicaţiile precedente, înţelegerea a ceea ce urmează n-o să vă creeze probleme. Sub numele de „paracentric" sînt desemnate zăvoarele puse în aplică şi care funcţionează cu o cheie plată. Se introduce cheia în cilindrul (rotor) al canonului şi ştifturile se potrivesc în decupajul cheii. Din acest moment, ştifturile sau pistoanele sînt aliniate cu linia de ruptură, şi e posibil să roteşti cheia în stator (parte care rămîne fixată de canon). Cum rotorul este dotat la extremitatea sa cu un „deget" excentrat, limba este solicitată în sensul deschiderii (sau închiderii).

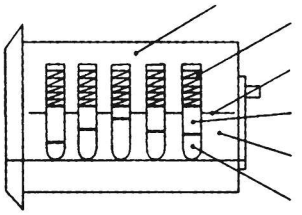

Principiul zăvorului paracentric

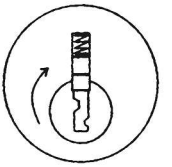

În lipsa cheii, contra-pistonul, sub presiunea resortului se opune rotaţiei rotorului

După cum se poate vedea din desen, pistoanele de diferite lungimi (corespunzînd adîncimii lăcaşelor cheii) au la partea superioară un contra-piston, astfel încît să formeze o dimensiune totală mereu identică, ceea ce permite să se stabilească linia de ruptură între rotor şi stator, în acord cu profilul cheii. În stare de repaus, un resort comprimă ansamblul în jos.

Pentru deschiderea cu ajutorul şperaclului, e suficient (cu un pic de practică) să introduceţi o tijă îndoită care serveşte drept bară de torsiune şi care va reproduce mişcarea efectuată de rotirea unei chei. Apoi se introduce palpatorul şi, la fel, se caută pistonul care blochează şi se opune rotirii rotorului. O dată acest piston depistat, se împinge în sus pînă cînd nu mai întîmpină rezistenţă. Tot prin rotirea barei se caută celălalt piston care, la rîndul său, blochează mecanismul. Cu un pic de experienţă, cîteva minute (uneori chiar mai puţin) sînt suficiente pentru unirea limbii broaştei...

Vă voi dezvălui un truc pentru a vă antrena. Luaţi un cilindru, ridicaţi-i trei pistoane, lăsînd două la locul lor. Antrenaţi-vă să stăpîniţi senzaţia palpatorului pînă la atingerea liniei de ruptură. Cînd stăpîniţi două pistoane, îl adăugaţi pe al treilea, apoi pe al patrulea şi, în fine, pe ultimul. Prin exerciţiu, oricine poate deveni capabil să deschidă broaştele obişnuite, dar trebuie să exersaţi mereu pentru a nu vă pierde dexteritatea.

Există o lamă numită „şarpe" sau „val" pe care e destul uneori să o frecaţi în interiorul cilindrului pentru a avea o şansă de a obţine profilul cheii. De altfel, cu doi „şerpi" se pot deschide pînă la 60 de încuietori!

După operaţie nu uitaţi să închideţi uşa. Se poate începe prin rotirea uşoară a butonului zăvorului ca pistonul să rămînă în echilibru pe linia lui de ruptură. O dată ieşit, e suficient să efectuaţi un început de rotaţie pentru ca zăvorul să se închidă dintr-o dată.

Iată o altă tehnică: luaţi o sforicică pe care o treceţi fie pe partea balamalelor, fie pe partea încuietorii după care o rulaţi de două ori în jurul butonului, păstrîndu-i capetele în mînă. Închideţi uşa, apoi trageţi de unul din capete: sfoara acţionează ca o frînă şi pune în mişcare butonul. O dată zăvorul închis, lăsaţi unul dintre capetele sforii şi trageţi de celălalt pentru a o recupera. Iată de ce zăvorul cu două intrări este foarte recomandat pentru siguranţă...

Zăvoarele care se întredeschid

Se foloseşte numele de „permis" („parolă)" pentru cheia care deschide mai multe încuietori de aceeaşi marcă, dar, contrar prejudecăţilor, aceasta nu le deschide pe toate. O a doua linie de ruptură este constituită nu de un singur contra-piston, ci de două. Cheia trebuie să poziţioneze contra-pistoanele pe această a doua linie de ruptură, ca rotorul să se rotească. E suficient astfel să avem o cheie cu un profil diferit cel puţin în cazul unui şanţ pentru ca principiul să funcţioneze.

Pentru a se proteja de palpaj, anumite încuietori au pistoane „diabolo" sau „ciupercă". Vă daţi seama cum poate îngreuna acest lucru operaţia: cînd simţiţi pistonul care blochează, faceţi în aşa fel încît să-l eliberaţi pentru a atinge linia de ruptură, dar, din cauza formei lui, îl veţi împinge în scobitură,

nu însă pînă la linia de ruptură. Broasca de tip Medeco utilizează din plin acest principiu şi, în plus, dimensiunile cheii trebuie să fie conforme cu un anumit unghi pentru a elibera rotorul: e o încuietoare foarte greu de deschis. În acest caz, trebuie să recurgeţi la o metodă un pic diferită, dar care lasă urme vizibile...

Există destule alte metode, între care posibilitatea de a „citi" profilul cheii introducînd o tijă calibrată în cilindru. Se află astfel amplasamentul exact al pistoanelor şi profunzimea ce trebuie dată crestăturilor, care vor fi efectuate cu o pilă triunghiulară, realizînd profilul cheii. Bineînţeles, dacă aţi putut „citi" numărul cheii, nimic mai simplu să o reproduceţi.

Încuietorile cu lamele elastice

E principiul cheilor de maşini, de cutii cu scrisori, dulapuri, birouri etc. Pentru deschiderea unora dintre ele, poţi să te foloseşti de orice, de exemplu de o pereche de foarfeci. E acelaşi principiu: un rotor care trebuie să pună în mişcare statorul. O piesă de metal ajurată la mijloc este plasată vertical în rotor şi un resort împinge lamela de metal care se deplasează vertical în jos, unde scobitura ei intră într-un lăcaş special prevăzut. Dacă lamela e împinsă prea sus, scobitura părţii superioare intră la rîndul ei într-un lăcaş. Dimpotrivă, introducînd cheia, lamelele elastice intră în lăcaşurile lor şi rămîn centrate, permiţînd rotorului să se mişte liber pe axul său.

În principiu, pentru cinci lamele de cinci dimensiuni diferite rezultă 3125 de profiluri, dar în realitate numai 500 sînt utilizabile. Facilitatea de a le deschide se datorează pieselor care sînt ambutisate, nu realizate prin uzinare. Pentru a deschide uşor o maşină, e destul să introduci între geam şi rama uşii o bandă lungă de metal care poate presa şi/sau trage tijele încuietorii.

Încuietorile tubulare

Funcţionarea lor are la bază un principiu similar celui de la încuietorile paracentrice, cu excepţia faptului că trebuie să împingi cheia pentru a învinge rezistenţa unui resort care menţine pistoanele oprite în partea din faţă a canonului. Cheia poate fi plată sau rotundă, cu decupaje. Pentru acest tip de încuietoare, se foloseşte o aşa-zisă „umbrelă". E vorba despre un cilindru metalic (un cartuş poate fi perfect), prevăzut în lateral cu un pinten capabil să imprime o rotaţie canonului. Apoi, o serie de cinci sau şase tije plasate longitudinal pe axa cheii pot fi împinse înainte pînă simţim acroşajul pistonului pe care îl împingem pînă la linia lui de ruptură. Aceste tije seamănă de departe cu balenele unei umbrele, de unde şi numele lor. Totuşi, este nevoie de una pentru fiecare model de broască, căci nu toate au acelaşi diametru şi nici acelaşi număr de pistoane.

Vehiculele

Locul cel mai vulnerabil este situat la îmbinarea portierei cu habitaclul şi articulaţia pavilionului. E suficient să forţezi un pic partea de sus a portierei şi să bagi pe acolo o sîrmă a cărei buclă făcută la capăt poate ajunge la butonul de deschidere. După tipul de buton, se poate întîmpla ca un şperaclu să funcţioneze mai bine decît o buclă. O variantă poate fi acţionarea cu o bandă de metal a manivelei geamului, ca să-l deblochezi atît cît să introduci varga sau sîrma în interior.

Menţionăm că e, de asemenea, posibil să strecori o bandă de metal între sticlă şi garnitură şi să acţionezi direct pe această cale sistemul de deschidere. Sînt atunci suficiente cîteva zeci de secunde pentru operaţie.

În anumite ţări subdezvoltate, se întîlnesc şi frumoase „americane". Vă puteţi încerca şansa asupra deflectorului: dacă nu e deschis, strecuraţi o vergea metalică şi apăsaţi pe butonul de deschidere şi o alta care să manevreze clanţa. Restul e o joacă de copii...

Veţi înţelege de ce nu vă putem oferi în prezenta carte schemele acestor procedee. Am fi acuzaţi de incitare la înfăptuirea unui delict, în timp ce scopul nostru este, înainte de toate, pur informativ! Trebuie să ştiţi însă că aceste tehnici au devenit accesibile tuturor prin intermediul internetului.

Există mai multe metode de a pătrunde într-un vehicul, dar indiferent de cea pe care o folosiţi, gîndiţi-vă la explorarea geamurilor portierelor (unul dintre ele e, poate, deschis) şi a portbagajului...

Încuietorile de valiză

Aproape toate încuietorile de valiză pot fi deschise cu un mic şperaclu. Prima dată, localizaţi amplasamentul ancoşei broaştei, apoi manevraţi-o. Dacă există un joc al cheii brute, e uşor să reproduceţi profilul cheii.

Valizele cu cifru

La anumite încuietori se întîlnesc 3-4 rotiţe zimţate numerotate de la 0 la 9. Începeţi prin plasarea tuturor rotiţelor la 0, apoi apăsaţi pe butonul de deschidere şi răsuciţi rotiţa (A) de lîngă limbuţa de închidere. În momentul în care aţi dibuit cifrul, veţi simţi o uşoară eliberare a broaştei (trebuie să-i exploataţi toleranţa). Dacă relaxarea nu se produce, înseamnă că nu această roată e cea care blochează; treceţi deci la roata vecină (B) pe care o plasaţi pe cifra 1 şi repetaţi operaţia cu rotiţa 1, apoi cu a treia. Dacă nici aşa nu obţineţi rezultate, plasaţi

rotiţa (B) pe cifra 2 şi luaţi-o de la capăt. Şi aşa mai departe, pînă ce încercaţi toate cifrele rotiţei (B). Ajunşi la sfîrşitul ciclului, plasaţi rotiţa (A) pe cifra 1 şi repetaţi mişcarea rotiţei (B) de la 0 la 9. Cînd aţi exploatat toate cifrele rotiţei (A), faceţi la fel cu rotiţa (B), apoi cu (C). E plictisitor, dar merge. Cu anumite modele de încuietori, e posibil să strecori o lamelă metalică între rotiţă şi placă pentru a dibui ancoşa corectă. Dacă acesta e cazul, atunci cifrul bun = cifrul afişat - 5.

Pentru a înţelege perfect tehnicile descrise mai sus, e absolut necesar să cunoşti mecanismul unei broaşte : doar aşa îi puteţi găsi punctele vulnerabile...

Broaştele de fişiere

Există mai multe tipuri de încuietori, dar cele mai multe pot fi deschise cu un şperaclu sau prin acţionarea limbii cu o tijă de oţel introdusă prin spatele fişierului şi care îi comprimă resortul. Dacă lucrul nu e posibil, se poate introduce, între peretele fişierului şi sertar, o tijă lungă (de aproximativ 30 cm), îndoită la 90 grade la ambele capete, dar în sens invers. Astfel, efectuînd o mişcare inversă sensului acelor de ceasornic, se poate elibera mecanismul blocat.

În cazul altor modele, o simplă lamă de metal poate fi băgată între cele două părţi ale mecanismului. Dar, mai întîi, mizaţi pe tăria metalului pentru a elibera sertarul. Dacă nu dă rezultate, basculaţi fişierul spre spate, apoi lăsaţi-l brusc jos... Adesea puteţi avea satisfacţia să vedeţi sertarele deschizîndu-se singure !

Uneori, bara care închide sertarele este verticală, nu orizontală. În acest caz, trebuie întors fişierul ; apoi, trageţi de sertar pentru menţinerea barei, care funcţionează, în virtutea gravitaţiei, în poziţie „sus" şi redresaţi fişierul care, datorită forţei de gravitaţie, va cădea singur, eliberînd astfel sertarele.

Încuietorile seifurilor cu cifru

Închizătorile lor constau într-o serie de roţi dinţate, fiecare avînd un pinten capabil să antreneze roata vecină. Rotiţa principală se învîrte în jurul unui ax central, care are un buton gradat (combinaţie numită „americană"). Cînd rotiţa principală e învîrtită (mai întîi la dreapta şi apoi la stînga), pintenul acesteia antrenează rotiţa vecină, care, la rîndul ei, o antrenează pe următoarea etc. Faptul permite alinierea celor cinci deschizături pentru eliberarea limbii broaştei. În principiu, rotiţele sînt mereu deplasate în ordine descrescătoare (4, 3, 2, 1). Dacă am întors butonul prea mult, totul e dereglat şi trebuie s-o luăm de la capăt.

Pentru a nu îngădui folosirea stetoscopului, rotiţele au crestături false. Nu se poate distinge deci zgomotul făcut de „cama" corectă, cu excepţia cazului cînd sînteţi un adevărat prestidigitator sau aţi lucrat pe un model mai vechi de seif. Deschiderea unei case de bani necesită o lungă perioadă de învăţare; totuşi, noi vom descrie o tehnică simplă şi care dă roade. În fapt, cel mai adesea proprietarul seifului nu-şi dă seama cît e de important ca la închiderea uşiţei să rotească de mai multe ori butonul (de cinci ori pentru o rotiţă). Dacă această manevră n-a fost făcută, celelalte rotiţe rămîn în poziţia bună! Spărgătorul va manevra aşadar delicat butonul ca să simtă dacă rotiţa e angrenată sau nu şi, dacă da, trebuie s-o rotească în sens invers. Dacă operaţia e posibilă fără a angrena cama înseamnă că seiful e închis incorect. În caz de eşec şi în ultimă instanţă, trebuie recurs la forţă...

Alte metode

Cheile magnetice

Oricine ştie că doi magneţi cu polaritate identică se resping, dar se atrag atunci cînd au polarităţi opuse. E destul deci să dispui cîţiva magneţi în structura unei cartele de plastic pentru a avea o cheie care va activa mecanismul unei încuietori.

Dacă o aveţi, e uşor să reperezi unde şi cum sînt dispuşi aceşti magneţi, apoi să realizezi o dublură. Dacă nu aveţi cheia, trebuie să introduceţi în gaura broaştei un captator magneto-rezistiv pentru localizarea magneţilor şi stabilirea polarităţii lor. Dacă nu vreţi să vă încurcaţi cu asemenea lucruri, gîndiţi-vă să sabotaţi cutia şi aşteptaţi venirea reparatorului...

Pistoletele-şperaclu

Lăsaţi orice iluzie deoparte, această tehnică nu e mai rapidă decît cea a şperaclului... şi un pistolet nu poate deschide orice fel de încuietoare, cum se crede, ci numai broaştele paracentrice.

Totuşi, avantajul lui este incontestabil dacă aveţi de-a face cu pistoanele „diabolo". Se bagă bara de torsiune şi lama pistoletului în deschizătura prin care se introduce de obicei cheia. Aveţi grijă ca lama să stea orizontal pe extremităţile pistoanelor. Se apasă apoi minerul lui, ceea ce are drept rezultat plasarea contra-pistoanelor în susul lăcaşului, eliberînd astfel pentru o clipă linia de ruptură.

Există modele de pistolete care vibrează electric (o periuţă de dinţi modificată în acest scop). Unii le confecţionează dintr-un ştergător de parbriz. Dar poţi fi un excelent spărgător

cu şperaclu şi să nu fii capabil să foloseşti un pistolet: e, într-adevăr, o treabă deosebită, care se cere stăpînită.

Dublurile de chei

Obişnuiţi-vă să cercetaţi mereu locurile din jur; s-ar putea să aveţi şansa să găsiţi vreo cheie ascunsă de către cei care locuiesc acolo. Dacă nu, iar persoana îşi ţine cheile pe un portchei ataşat de centură, faceţi-i o fotografie. Aceasta, suprapusă profilului încuietorii, vă va permite să aflaţi marca încuietorii, ceea ce vă va da posibilitatea să confecţionaţi manual o cheie care are mari şanse să funcţioneze.

Dacă trebuie să intraţi şi să ieşiţi de mai multe ori din acelaşi loc, iar încuietoarea e de fiecare dată închisă, cîştigaţi mult timp avînd cheia. Dacă cheia vă este încredinţată pentru un timp scurt, puteţi să-i notaţi numărul scris deasupra (uneori numărul figurează chiar pe broască) şi oricare lăcătuş e capabil să vă facă o cheie „la număr".

De asemenea, puteţi să utilizaţi o „cutie", compusă din două jumătăţi, care conţine argilă: puneţi cheia în ea, închideţi-o şi presaţi puternic. Scoateţi cheia şi puneţi-o la loc. O dată argila întărită, se încălzeşte un aliaj cu temperatură redusă de fuziune (antimoniu, etan) şi se varsă în tipar. Lăsaţi să se răcească şi cheia e gata!

La faţa locului

O echipă care se ocupă de pătrunderi clandestine poate avea un efectiv serios: un specialist în deschideri, alarme, un curier, dar şi un fotograf, un analist care orientează culegerea de informaţii. Fără a mai vorbi de echipa însărcinată cu protecţia...

E indispensabil să urmezi o recomandare prealabilă: trebuie testat întotdeauna materialul care va fi utilizat, căci, în

caz de proastă funcţionare, va fi imposibil să reiei operaţiunea. De asemenea, înainte de orice intruziune, este trimis cineva în recunoaştere, pentru a evita căderea într-o capcană. Echipa va trebui să aibă spatele asigurat cu spioni electronici, capabili să lanseze avertismente în cazul în care se apropie cineva.

O dată ajunsă echipa la faţa locului, trebuie să se facă totul pentru a opera rapid, cît mai discret şi mai eficace, pentru a nu lăsa nici o urmă. Fiecare obiect (bibelou, mobilă) trebuie repus exact la locul lui. Un operator poate fi înzestrat cu un aparat de fotografiat cu developare instantanee sau cu un camescop pentru ca agenţii să nu greşească...

Dacă e praf în jurul unui obiect care a fost deplasat, se presară puţin talc amestecat cu cărbune şi se vaporizează pe loc pentru reconstituirea prafului. Atenţie la covoarele perfect întinse, care vor trăda imediat paşii. Trebuie deci să fie cercetate în lumină razantă înainte de a se păşi pe ele... Este obligatoriu să se păstreze o linişte desăvîrşită, motiv pentru care comunicarea se va face prin gesturi. Cum nu se poate scăpa întotdeauna de o eventuală cameră ascunsă, e bine să recurgeţi la deghizare. Nu uitaţi niciodată că un exces de precauţie nu e niciodată inutil.

Bineînţeles, este interzisă folosirea WC-ului sau a robinetelor de la faţa locului! Riscaţi să lăsaţi amprente şi mai faceţi şi zgomot care vă poate trăda prezenţa. Fumătorii trebuie să se abţină să fumeze, scrumul putînd cădea cînd te aştepţi mai puţin! Nu folosiţi niciodată, cînd procedaţi la o pătrundere clandestină, apă de toaletă sau săpun parfumat. Mirosurile străine dau alarma, mai ales unei femei, care e mai sensibilă la mirosuri decît bărbaţii.

Dacă pătrunderea prin metode „blînde" este imposibilă, se recurge la înscenarea unei spargeri săvîrşite de hoţi. În acest caz, ca în oricare altul, agenţii trebuie să se pună de acord asupra mărturiilor lor, care trebuie să fie convingătoare în caz

de descoperire. Dacă se doreşte ca afacerea să fie pasată pegrei, lucrul se va discuta cu cei de la vîrful ierarhiei. Rar se întîmplă ca serviciile de informaţii să apeleze la vagabonzi pentru aceste false spargeri, pentru că vagabonzii nu sînt consideraţi nici de încredere nici destul de discreţi... şi apoi, întotdeauna e mai bine să-ţi faci treaba singur!

- Art. 413-5 al Codului penal reia şi adaptează dispoziţiile prevăzute la art. 79. „Faptul, fără autorizarea autorităţilor competente, de a pătrunde în mod fraudulos pe un teren, într-o clădire, într-o maşină sau într-o instalaţie oarecare afectată pentru autoritatea militară sau plasată sub controlul acesteia se pedepseşte cu un an de închisoare şi 100 000 franci amendă."

Codul penal în art. 132-73 enunţă: „Este asimilată infracţiunii folosirea de chei false, de chei ilegal obţinute sau a oricărui instrument fraudulos în scopul acţionării unui dispozitiv de închidere fără a-l forţa sau a-l degrada".

Deschiderea corespondenţei

„Dacă se consideră că un gentleman nu citeşte scrisoarea altcuiva, ei bine... agentul de informaţii nu este un gentleman!" Autorul acestei fraze nu e altcineva decît Henry L. Stimson, ministrul Afacerilor Externe din Anglia (1929), care a devenit ministrul Apărării şi a recunoscut că interesul Naţiunii impune recurgerea la supravegherea corespondenţei, poştale sau de altă natură.

Alexandru cel Mare plasa soldaţi călări pe itinerarele ştafetelor duşmane pentru a crea ambuscade cu scopul de a intercepta documentele transportate sau semnalele vizuale transmise la distanţă. Aceste informaţii intrau apoi în posesia unui grup însărcinat cu descoperirea intenţiilor duşmanilor.

A trebuit să vină anul 1791 pentru ca Adunarea legislativă să confirme inviolabilitatea oricărei corespondenţe.

Totuşi, secretul corespondenţei nu poate fi considerat de neatins de către judecătorul de instrucţie în cadrul unei anchete. Corespondenţa unei persoane suspectate poate face chiar obiectul prelevării de la un oficiu de distribuţie sau de la centrul de triere de care ţine expeditorul sau destinatarul.

Dacă un judecător de instrucţie poate descoperi elemente de informaţie în corespondenţa unui terţ, acelaşi lucru se poate întîmpla şi unui agent... şi nu veţi fi surprinşi să aflaţi că nici un agent nu vrea să se priveze de o asemenea sursă de informaţii. Uneori, e destul să iei scrisoarea din cutia poştală a destinatarului pentru a şti cine i-a scris (adresa expeditorului).

Apoi, dacă totuşi curiozitatea e mai mare decît sentimentul de vinovăţie trezit de ideea de a comite un delict, deschiderea scrisorii îi poate aduce multe alte informaţii agentului.

Leroy Finville, care conducea serviciul 7 (devenit între timp serviciul Y) povesteşte în cartea lui cum a obţinut serviciul său informaţii preţioase deschizînd corespondenţa ambasadelor (curierul diplomatic). Nu era un precursor în materie, pentru că CIA crease deja în 1947 un asemenea serviciu şi propusese seminarii în acest scop...

În ceea ce priveşte curierul diplomatic, convenţia de la Viena din 18 aprilie 1961 interzice orice deschidere a corespondenţei în absenţa ambasadorului sau a reprezentantului său. Dar, cum agenţii ţin rareori cont de această convenţie internaţională şi cum toate statele vor să nu le fie citită corespondenţa înainte de a fi pusă în circuitul de distribuţie, au recurs la curieri speciali. De asemenea, societăţile care se tem de adversari recurg la curieri pentru corespondenţa lor confidenţială.

Scopul deschiderii corespondenţei constă în interceptarea ei într-un anumit punct al lanţului de expediere sau distribuţie şi în scoaterea din plicuri pentru a-i afla conţinutul. Apoi, se fac fotografii, se introduce corespondenţa înapoi în plic fără a lăsa urme.

Examenul vizual

În primul rînd, un plic se poate examina sub un puternic ecleraj infraroşu pentru a descoperi eventualele capcane sau diversele semne capabile să trădeze o deschidere clandestină. Apoi, examinarea este reluată sub ultraviolete. În general, acest lucru e destul pentru obţinerea de informaţii; în caz contrar, se poate îmbunătăţi procedeul vaporizînd pe plic ceea ce se cheamă un agent de devoalare. Acest produs face plicul transparent precum calcul; astfel, e uşor să citeşti conţinutul

foii dinăuntru, dar e mai bine să faci o fotografie, pentru mai multă precauţie. După aproape un minut, aspectul plicului revine la normal, astfel încît destinatarul nu va descoperi nici o urmă a intruziunii, fără un examen sub infraroşii.

Cum se extrage scrisoarea

Iată o tehnică dintre cele mai simple. Printr-un colţ din partea de sus a plicului se introduce o andrea subţire, în aşa fel încît să pătrundă între cele două pliuri ale foii. O dată realizat acest lucru, se introduce o a doua andrea şi se face o mişcare de rotaţie. Foaia se rulează în jurul celor două andrele şi apoi se extrage cu atenţie prin locul în care au fost introduse andrelele. Se poate folosi şi o tijă simplă despicată la mijloc, asemănătoare unui fier de frizat. Dacă destinatarul nu e atent şi nu observă nici tendinţa foii de a se rula şi nici colţul uşor lărgit al plicului, procedeul va trece neobservat. Bineînţeles, agentul operator va fi atent cum a fost pusă foaia în plic, pentru că va trebui să o aşeze exact la fel la loc. Dacă există mai multe foi, nu trebuie să fie inversate cînd se pun la loc. Întreaga operaţie e, de altfel, filmată, pentru că filmul video va garanta o perfectă repunere la loc.

Înainte de deschidere, plicul e fotografiat pentru a reţine numele destinatarului şi al expeditorului (poate că sînt false), ca şi pentru a avea o mostră de scris, care va permite comparaţii ulterioare şi o analiză grafologică.

Metoda uscată

Se introduce, la fel, în colţul cel mai propice (cel cu data) o andrea foarte netedă, pentru a nu deteriora hîrtia. I se imprimă o mişcare de rotaţie şi, dacă e nevoie, o foarte uşoară mişcare de forfecare pentru dezlipirea plicului. La anumite plicuri,

această operaţie e foarte simplă şi nu mai rămîne decît să deschizi scrisoarea şi s-o citeşti. Apoi, scrisoarea e din nou băgată în plic şi se lipeşte la loc plicul. Dar, în cazul autocolantelor, această din urmă operaţie e inutilă : nu rămîne decît să netezeşti locul... N-am văzut, n-am auzit ! Scrisoarea poate fi reintrodusă în circuitul ei de distribuţie.

Metoda mecanică

Este cu deosebire recomandată pentru plicurile format A4 sau mai mari. Agentul taie dintr-o extremitate a plicului (în general în partea de jos) cu ajutorul unui bisturiu o bandă foarte fină, de 1 mm, de hîrtie pe o faţă a plicului. Apoi, extrage scrisoarea pentru a o citi, reface cu ajutorul benzii de hîrtie rămase pe cealaltă faţă a plicului elementele de închidere a plicului. Scrisoarea e introdusă din nou în plic după care acesta va fi lipit ! Dacă destinatarul nu este avertizat asupra acestei tehnici, deschizătura va trece complet neobservată !

Altă metodă mecanică, la fel de „ticăloasă" : rupeţi o parte a plicului, luaţi cunoştinţă de conţinutul lui, apoi puneţi o bandă adezivă marcată cu sigla poştei sau a serviciului vămii. Destinatarul va avea impresia unui accident al serviciului de distribuţie şi o va lăsa baltă...

N-aveţi decît să vă puneţi mintea la contribuţie pentru a alege metoda cea mai discretă ca să găsiţi banda adezivă.

Metoda umedă

Metoda e posibilă graţie solubilităţii anumitor cleiuri pe bază de apă sau pe baza oricărui produs (tetraclorură, benzen etc.). Această practică poate fi folosită în anumite situaţii după deschiderea uscată, în cazul în care agentul se ciocneşte de anumite dificultăţi.

Mai întîi trebuie să-ţi iei anumite precauţii: lucraţi totdeauna pe ceva curat, cu instrumentele cele mai ascuţite cu putinţă (şi impecabile) şi purtaţi mănuşi. Lichidul e aplicat cu grijă cu o baghetă de sticlă (unii operează cu o sugativă impregnată cu substanţă dizolvantă), dar nu învelită cu vată – pot rămîne fire. Aveţi grijă să nu vărsaţi lichid pe scrisul cu cerneală: urmele vor fi grăitoare, iar agentului nu-i rămîne decît să verse şi mai mult lichid, simulînd o nefericită expunere a scrisorii la ploaie... În toate cazurile, dacă destinatarul cercetează atent scrisoarea sub raze ultraviolete, va descoperi urme ale operaţiei clandestine.

Deschiderea la vapori

E metoda cea mai cunoscută. Trebuie să vă luaţi precauţia de a dota în prealabil gîtul ceainicului cu un tub flexibil, astfel încît jetul de vapori să atingă doar instrumentul de desfăcut (nu şi plicul), instrument care va fi deplasat progresiv şi cu uşoare mişcări de forfecare şi torsiune. Pentru rezultate mai bune, e nevoie de instrumente de lemn care vor absorbi vaporii de apă. Apelînd la o asemenea metodă un pic învechită trebuie să fiţi prudenţi, pentru că hîrtia poate fi îndoită iar cerneala decolorată. Rezultatul e mai bun cînd hîrtia este groasă.

O metodă mai suplă constă în utilizarea unei plăci încălzite. Se udă generos o sugativă care se pune pe această placă, încălzită în aşa fel încît să producă vapori, fără a arde sugativa. Se pune capacul plicului în contact cu sugativa; după circa jumătate de minut, capacul poate fi dezlipit fără dificultate. În cazul unor autocolante, e destul să treci cu un fier de călcat sau să dirijezi un jet de aer cald cu un uscător de păr peste zona lipită pentru a avea rezultate.

Plicuri autocolante

Am văzut că anumite procedee sînt perfect aplicabile acestor plicuri ; dar, pentru altele, cînd trebuie să scoatem banda adezivă sau un echivalent al ei, trebuie să recurgem la solvenţi. Un solvent trebuie aplicat cu un penson foarte fin sau cu ac hipodermic pentru a desface cele două părţi lipite. Fiţi foarte prudenţi cu benzile adezive, pentru că au supărătoarea tendinţă de a se lipi de orice, de a aduna firele de praf, impurităţile, amprentele !

Ca întotdeauna, trebuie să lucraţi cu instrumente foarte curate şi pe o bucată de sticlă. Dacă închiderea corespondenţei e asigurată cu mai multe benzi adezive, trebuie dezlipite una cîte una. Ca să nu greşiţi în repunerea acestora, trebuie, pe lîngă filmarea video, să faceţi o schiţă şi să lucraţi sub supravegherea unui coleg (pentru ca, atunci cînd obosiţi – deoarece lucrul cere concentrare maximă –, acesta să vă înlocuiască).

Înainte de a începe operaţia, trebuie reperat amplasamentul benzilor, marcîndu-l. Lucrul se poate realiza în modul cel mai simplu, cu ajutorul unor semne făcute cu un creion cu mină subţire şi uşor de şters. Aceste repere vă vor ajuta să puneţi exact la locul iniţial benzile, pentru că trebuie pornit de la principiul că destinatarul îl cunoaşte (vom vedea cum).

Extremitatea primei benzi primeşte astfel o picătură de solvent care va dizolva cleiul. Cînd prinderea cu ajutorul unei pensete devine posibilă, se apucă banda şi se trage uşor în sus, ceea ce va permite pătrunderea solventului între bandă şi plic.

După ce au fost eliberaţi doi centimetri, operatorul aşteaptă o jumătate de minut ca adezivul să-şi recapete eficacitatea, se pune extremitatea pe o spatulă şi se trage cu fermitate. Apoi nu rămîne decît să fie reluată operaţia, avînd grijă mereu ca spatula şi banda să nu formeze cute. La cealaltă extremitate

agentul plasează un pătrat de plastic care îi va permite să manevreze banda fără riscul de a o rula şi să o plaseze pe o placă de sticlă, dar mereu în poziţia pe care o ocupa pe plic. La fel va proceda şi cu celelalte benzi adezive.

Pentru repunere (fără a uita să fotografieze scrisoarea, evident), agentul deplasează banda adezivă exercitînd asupra ei o uşoară tracţiune pentru a elimina toate urmele posibile, dar fără a exagera; poate avea surpriza ca banda să se alungească. Apoi, urmînd reperele stabilite, poziţionează delicat banda pe o porţiune mică. Dacă totul e corect, e suficient să continue mişcarea, fără a se mai uita la alte repere. Lasă apoi să se evapore solventul, şterge cu guma urmele de creion şi verifică să nu rămînă nici o altă urmă. O dată operaţia terminată, controlorul procedează la examenul final.

Deschiderea plicurilor sigilate

În cazul în care plicul a fost sigilat cu ceară (colorată, cel mai adesea), aceasta a fost încălzită, de obicei la flacără, pentru a o înmuia puţin, apoi s-a aplicat o cantitate mică pe plic. Ceara astfel încălzită a fost apoi apăsată cu o ştampilă, care imprimă în adîncime. Uneori, plicul are mai multe sigilii care, ocazional, pot conţine şi o sfoară.

Mai întîi fotografiaţi plicul, fiindcă nici un sigiliu nu are exact aceeaşi culoare şi acelaşi contur. Apoi, luaţi amprenta sigiliului, urmînd să-l contrafaceţi. Pentru aceasta, se înconjură sigiliul cu o foiţă de aluminiu sau cu orice material maleabil care nu pătează plicul, care se acoperă cu un agent de scoatere a tiparului. Nu mai rămîne decît să turnaţi deasupra gips înmuiat (o măsură de apă la trei de gips de modelaj), un silicon sau chiar plastilină (în acest caz, procedaţi la un

contramulaj). Înainte de a scoate amprenta, uitaţi-vă atent la sensul de pe plic, pentru a putea să o puneţi exact la fel la loc.

Pentru scoaterea sigiliului, există mai multe metode. Dar, înainte de această operaţie, trebuie verificat să nu fi rămas pe ceară nici o urmă de gips sau silicon.

- **Procedeul mecanic**: agentul acoperă sigiliul cu un material moale care să absoarbă şocurile şi loveşte deasupra, în sens perfect vertical, cu un obiect dur care va sparge ceara. Bucăţile de ceară sînt puse alături pentru a fi utilizate din nou pentru resigilare.
- **Procedeu termic**: se încălzeşte ceara apropiind-o de o sursă de căldură fără flacără (placă încălzită, bec incandescent), ceea ce permite prelevarea doar a părţii care împiedică deschiderea plicului (partea inferioară). De asemenea, sigiliul se poate decupa utilizînd un fir de crom sau de nichel incandescent, prin trecerea unui curent electric, sau chiar un aparat de sudură ori un pirogravor.
- **Procedeu chimic**: în funcţie de compoziţia cerii (sandarac, sacîz, copal etc.), se utilizează un dizolvant adecvat, ca, de exemplu, alcool, benzină, eter etc.

O dată treaba făcută şi conţinutul plicului fotografiat, se reîncălzeşte ceara pentru a lipi din nou sigiliul pe plic cu ajutorul amprentei corespunzătoare şi în poziţia exactă pe care o ocupa înainte. Se aşteaptă cîteva clipe înainte de a se retrage amprenta în aşa fel încît ceara să se răcească suficient. Nu mai rămîne decît să curăţaţi sigiliul pentru a face să dispară orice altă urmă...

Recurgerea la măsuri de protecţie

Trebuie să spunem că toate serviciile secrete cunosc aceste tertipuri, motiv pentru care, la rîndul lor, apelează la cîteva capcane sau şiretlicuri pentru a contracara orice intervenţie clandestină.

- Pe plic este aplicată o cerneală simpatică fotosensibilă, astfel încît, la căldură sau în prezenţa vaporilor de apă, aceasta va deveni vizibilă sau va fi distrusă definitiv.
- Scrisoarea poate fi învelită în hîrtie igienică deoarece se va deforma la vapori sau în prezenţa umidităţii. De asemenea, scrisoarea poate fi învelită în foiţă de aluminiu. Va fi imposibil să mai examinaţi scrisoarea privind-o în lumină şi, în plus, operaţiile de deschidere clandestină vor deteriora foiţa.
- De asemenea, e posibil ca scrisoarea să fie lipită de plic. Atunci va fi imposibil s-o scoateţi fără a distruge picătura de clei...
- Sub capacul plicului se poate pune o vopsea praf. Rezultate garantate în caz de deschidere neprofesionistă!
- Plicul poate fi şi voit deteriorat, astfel încît deschizătorul, crezînd că el e autorul deteriorării, se poate grăbi să-l „repare"...
- Se pot trage linii cu cerneală de-a curmezişul capacului. Dacă plicul se va deschide, realinierea va fi imposibilă. Este motivul pentru care unii expeditori îşi scriu adresa „încălecînd" şi capacul, şi plicul.
- Pentru sigiliul de ceară, pot fi amestecate mai multe culori, ceea ce face operaţia de reconstituire foarte delicată, dacă nu imposibilă.

Tehnicile de mai sus n-au fost descrise decît în scop pur informativ. Orice infracţiune e pedepsită de Codul penal care prevede în art. 226-15: „Faptul, comis cu rea-credinţă, de a deschide, suprima, întîrzia sau deturna scrisorile sosite sau nu la destinaţie şi adresate unui terţ sau de a lua fraudulos cunoştinţă de conţinutul lor este pedepsit cu un an de închisoare şi 300 000 franci amendă.

Este pedepsit în acelaşi fel faptul, comis cu intenţie, de a intercepta, deturna, utiliza sau divulga corespondenţa emisă, transmisă sau primită prin telecomunicaţii sau de a proceda la instalarea unor aparate concepute pentru a realiza asemenea interceptări".

Sonorizarea clandestină

Cînd agentul nu poate, cu ajutorul propriilor simţuri, să culeagă informaţiile de care are nevoie, recurge la electronică. Riscul de compromitere a secretului prin ceea ce specialiştii numesc „ploşniţe", adică dispozitive de ascultare clandestină, e foarte real. Acum cîţiva ani, o societate franceză se lăuda că a vîndut mai mult de 100 000 de aparate de ascultare! De altfel, în nenumărate ocazii, „proiectanţii" actualităţii s-au orientat spre asemenea practici.

Fideli demersului nostru, nu recomandăm folosirea acestei practici de către oricine, ea aparţinînd efectiv „informaţiilor tehnice", totuşi un agent de informaţii nu o poate ignora, fie şi numai în ideea de a se proteja.

Pentru agentul de informaţii sau pentru orice altă investigaţie, asemenea dispozitive vor permite cunoaşterea sau limpezirea unei situaţii, adică depăşirea domeniului ipotezei şi al posibilului.

Ascultările din interior

Sînt, cu siguranţă, cele mai cunoscute marelui public, care a citit deseori în presă că s-a descoperit „din întîmplare" un microfon în cutare sau cutare consiliu de administraţie, local, politic etc. Ne aflăm foarte adesea în faţa unui microemiţător, numit „activ", din cauză că emite o energie sub formă de unde electromagnetice. Orice microemiţător are drept scop captarea,

prin intermediul unui microfon extrem de sensibil, a sunetelor şi cuvintelor pe o rază de aproximativ zece metri, retransmiţîndu-le apoi printr-o antenă filară sau „cadru" la un post de recepţie situat în apropiere, adică la cîteva sute de metri. Acest emiţător poate funcţiona în permanenţă sau poate fi activat de la distanţă de către agent printr-o radiocomandă ori prin simpla prezenţă a persoanelor în interiorul unei încăperi (zgomot, infraroşii pasive, lumină etc.).

Calităţi indispensabile unui emiţător

Una dintre calităţile esenţiale trebuie să fie stabilitatea sa ca frecvenţă, cu alte cuvinte capacitatea sa de a rămîne calat pe aceeaşi frecvenţă de emisie. Nu trebuie să „gliseze" : asta ar presupune ca persoana care ascultă să o reajusteze în permanenţă, ceea ce ar dăuna fiabilităţii materialului şi calităţii ascultării.

Pentru obţinerea acestei calităţi, profesioniştii preferă oscilatoarele pilotate cu cuarţ (cu frecvenţă fixă) în dauna emiţătoarelor cu frecvenţă variabilă (VFO), care au doar avantajul costului redus. Acestea din urmă prezintă deficienţa că apropierea corpului uman, a unor dulapuri metalice, căderile de tensiune, temperatura duc la variaţii de frecvenţă, uneori destul de importante. Din acest motiv sînt preferate emiţătoarele pilotate cu cuarţ, cristal făcut să rezoneze pe o frecvenţă unică şi stabilă, lucru care poate însă deveni uneori un inconvenient (plajă de frecvenţă deja ocupată). În măsura posibilului, este bine să folosim un variabil Xtal Oscilator (VXO) care combină stabilitatea conferită de cuarţ cu capacitatea modificării frecvenţei în funcţie de zona de utilizare (care poate fi „poluată" radioelectric).

Ideal ar fi să se procedeze la analiza cîmpului pentru determinarea frecvenţei celei mai apte să treacă neobservată printre semnalele din jur.

Problema armonicelor

Un alt punct important: orice emiţător emite pe frecvenţa pentru care este prereglat, însă emite şi pe armonice, adică pe alte frecvenţe, multiple ale celei dintîi, dar care sînt indezirabile. Pot fi deci recepţionate de către o persoană care ascultă pe o altă frecvenţă! Cu cît această frecvenţă (armonică) e mai îndepărtată de frecvenţa nominală, cu atît semnalul e mai slab, adică din ce în ce mai dificil de captat, dar riscul există şi trebuie să fie făcut cunoscut utilizatorului.

Antena

Să spunem şi cîteva cuvinte despre antena filară care echipează în general acest tip de material şi care joacă un rol destul de important. O antenă devine eficientă doar dacă are o lungime mai mare de 1/16 din lungimea de undă. Amintim că lungimea se obţine împărţind 300 la frecvenţa în megaherţi. Astfel, pentru un emiţător operînd pe 150 MHz, lungimea de undă corespunzătoare va fi de 2 m; pentru 450 MHz, va fi de 66 cm.

Distanţa

Şi alţi parametri influenţează distanţa pînă la care poate „bate" un emiţător: condiţii de propagare (beton, aer liber etc.), alegerea frecvenţei, modelul de antenă, puterea aparentă radiată şi randamentul lui (o parte a puterii nu e propagată), sensibilitatea receptorului. Devine implicit faptul că e imposibil să răspundem la întrebarea clasică: „de la ce distanţă pot asculta?". Răspunsul e în realitate mai mult teoretic: distanţa va fi calculată plecîndu-se de la o formulă matematică, în condiţii de propagare foarte favorabile care adesea nu au nimic de-a face cu realitatea operaţională. Numai competenţele tehnicianului

ne permit să exploatăm la maximum aparatul, la nevoie intervenind asupra puterii şi a antenei, ca şi asupra amplasării lui.

O putere radiată slabă nu este un handicap, cum au adesea tendinţa să creadă neofiţii. Ea contribuie, într-o oarecare măsură, la reducerea probabilităţii ca emiţătorul să fie detectat pentru că trebuie să fii pe o rază de captare suficient de redusă pentru a-i putea recepţiona semnalul. Dacă agentul doreşte o distanţă mai mare, el nu va creşte puterea aparatului (ceea ce are de altminteri ca rezultat epuizarea mai rapidă a bateriilor), aceasta venind în contradicţie cu nevoia de discreţie.

Se va opta pentru un reemiţător : este instalat un receptor cuplat cu un emiţător care va avea sarcina să retransmită informaţia captată la o distanţă mai mare. Altă posibilitate : emisia e înregistrată pe banda unui magnetofon conectat la receptor şi ascuns în preajma localului ascultat. Un subagent va veni din cînd în cînd să ia banda. Dar acest procedeu are un inconvenient : ascultarea se face cu întîrziere...

Autonomia

Acest tip de emiţător este cel mai adesea alimentat de o baterie, ceea ce va pune probleme de autonomie. Dacă emiţătorul are putere mică, poate, în funcţie de modelul lui, să ofere o autonomie de circa o lună. Dincolo de această durată, agentul trebuie să vină şi să schimbe bateria sau să abandoneze aparatul dacă renunţă la ascultare. Dacă a riscat cînd l-a plasat în localul respectiv (intruziune clandestină !), e mai bine să-l abandoneze !

Dacă avem nevoie de o ascultare pe o durată mai lungă, trebuie să ne gîndim la alegerea unui aparat alimentat de reţea sau de curentul telefonic, care va furniza alimentarea indispensabilă unui emiţător activ.

Agentul poate, de asemenea, să sonorizeze camera instalînd un aparat care va vehicula semnalul nu pe calea aerului, sub formă de unde radioelectrice, ci folosind curentul electric : e vorba de un aparat pe bază de curenţi purtători, deci de o legătură filară (prin fir). Agentul, care stă de pildă într-un apartament vecin, se conectează la reţeaua electrică prin intermediul căreia ascultă conversaţia. E principiul interfoanelor funcţionînd pe reţeaua electrică.

Dacă accesul în local e exclus, agentul va trebui să se descurce, oferindu-i celui care ocupă locul, sub acoperirea unui cadou, un „denunţător". Dacă nici asta nu merge, rămîne soluţia, cînd avem acces la un zid despărţitor, unui emiţător pasiv alimentat prin cuplaj magnetic. Un emiţător fără nici o alimentare e plasat în cameră, pe un zid, şi pe cealaltă parte a peretelui se instalează un aparat care îl va alimenta prin efect de cuplaj inductiv. Puteţi asculta astfel o conversaţie şi, în acelaşi timp, să fiţi la adăpost...

Captarea de la distanţă

Cum tehnologia nu duce lipsă de resurse, e posibil să ascultăm o conversaţie care are loc într-o cameră la distanţă. E suficient să îndreptăm un fascicul laser în infraroşu spre ferestrele unei încăperi, ale cărei geamuri vibrează imperceptibil în ritmul sunetelor, transformîndu-se astfel în membrana unui microfon. Această tehnică redutabilă poate fi folosită de orice electronist amator. Singura problemă rezidă în faptul că sînt necesare filtre capabile să elimine orice zgomot parazitar exterior...

Să menţionăm că există şi posibilitatea captării radiaţiilor emise de către calculatoarele care nu respectă standardele privind protecţia, interferenţa şi compatibilitatea electromagnetică. Atunci cînd priviţi la televizor şi pe stradă trece un autovehicul avînd sistemul electric de deparazitare defect, pe ecranul acestuia apar „paraziţi" (produşi de scînteile de înaltă

tensiune de la bujii) sub forma unor puncte albe. Putem folosi acelaşi principiu, „sursa de paraziţi" constituind-o însă monitorul calculatorului şi cablul de legătură al acestuia cu unitatea centrală. Modificînd puţin un televizor, în sensul de a-i sincroniza frecvenţa orizontală şi verticală cu cea folosită de computer, veţi avea surpriza să constataţi că ceea ce tastaţi apare pe ecranul calculatorului.

Interceptarea convorbirilor telefonice

Dacă, pentru a pune telefonul cuiva sub ascultare, serviciile oficiale acţionează de la distanţă şi se folosesc de computer pentru a pune o „coroniţă", care rămîne însă transparentă pentru utilizatorii telefonului, agentul nostru operînd pe teren străin trebuie să facă o intervenţie *in situ*. Metoda cea mai simplă constă în a intra în imobilul în care locuieşte persoana al cărei telefon se doreşte a fi ascultat pentru a repera de unde pleacă linia telefonică şi a-i determina apoi sursa (cutia de joncţiune la magistrală etc.). De acum încolo, nimic nu se mai opune instalării unui emiţător... mare cît un cub de zahăr!

Plasarea unui emiţător nu ridică nici o problemă deosebită: fie emiţătorul e alimentat de curentul din linie (emiţător în serie, deci conectat la un singur fir), fie e în paralel şi dispune de propria alimentare, pentru a nu modifica parametrii liniei (intensitate, tensiune, rezistenţă, capacitate etc.). În cazul unui emiţător în serie, nu se va pune problema instalării unui emiţător puternic: consumul ridicat duce la degradarea calităţii comunicaţiilor, fapt ce nu va trece neobservat. Dacă agentul vrea să intercepteze convorbirile de la o distanţă mai mare, va recurge la un reemiţător. Cele spuse despre microemiţătoare (stabilitate, antenă etc.) rămîn valabile şi pentru emiţătoarele telefonice.

Instalarea unui magnetofon

Din diverse raţiuni, agentul poate opta pentru instalarea unui magnetofon, activat printr-un releu care detectează curentul din linie, acesta din urmă permiţînd minimagnetofonului să se anclanşeze doar la utilizarea liniei. Cînd unul dintre utilizatori închide, magnetofonul se opreşte automat. Inconvenientul magnetofonului este că banda trebuie luată, consumul de bandă variază în funcţie de natura ţintei (nu se poate compara standardul unei societăţi multinaţionale cu cel al unei persoane particulare). Pentru o durată mare de ascultare, agentul poate apela la un magnetofon cu viteză modificată, ceea ce are drept rezultat creşterea duratei benzii de înregistrare. Atenţie însă la durata de viaţă a bateriilor...

Alte metode

Agentul poate capta semnalul vehiculat de linie şi fără a interveni fizic asupra ei. În acest caz, procedează prin inducţie, al cărei principiu l-am descris deja. O sondă cu efect „hali" sau magnetorezistivitate este plasată pe firul pe care circulă semnalul, preluîndu-l ; acesta este apoi demodulat pentru a fi făcut audibil de către un amplificator, se înregistrează pe bandă magnetică sau e retransmis de către emiţător.

Dacă agentul are acces în locuinţă, îşi va plasa „ploşniţa" în aparat sau într-o priză telefonică. Poate instala, de asemenea, un emiţător numit „armonică" : e vorba de un aparat care îi va permite să deschidă linia de la distanţă, din orice colţ al lumii ! E destul să formeze numărul postului telefonic pe care doreşte să-l asculte şi să emită un anumit semnal pentru a comanda aparatului său să neutralizeze soneria (aparatul nu sună). Apoi, microfonul postului telefonic scurtcircuitat va fi în măsură să capteze toate sunetele din jur

şi să le transmită prin linie : agentul poate asculta atunci conversaţiile de la combina lui telefonică...

Încă un cuvînt despre curenţii purtători al căror principiu pentru reţeaua electrică l-am discutat deja. Aparatul instalat în cameră e conectat în paralel şi utilizează linia ca suport al informaţiei. E destul ca agentul să se plaseze în aval, de unde îi e uşor, cu două pensete, să se „transplanteze", un amplificator de înaltă impedanţă rezolvînd problema...

Pentru telefoanele portabile, în cazul cărora e vorba de un emiţător activ şi de frecvenţe standardizate, interceptarea convorbirilor e cum nu se poate mai simplă. Poate vă amintiţi de ceea ce presa a numit „banda egiptenilor". Nişte indivizi prospectau, cu un telefon fără fir în mînă, holurile imobilelor, pînă ce „agăţau" aparate asemănătoare cu ale lor ; cum comunicaţiile nu erau parolate, era (şi este şi acum) posibil să se folosească linia fără ştirea ocupantului absent...

Deci, cînd e vorba de aparate răspunzînd unor norme, nimic mai simplu decît să cunoşti frecvenţele (900 sau 1800 MHz). Există pe piaţă un scanner care, cînd e transportat de agentul care filează, captează imediat semnalul telefonului portabil, indiferent de frecvenţa folosită. E posibil atunci să asculţi convorbirea în direct şi să o înregistrezi pe un minimagnetofon. Dacă personajul schimbă „celula", schimbă şi frecvenţa, dar lucrul nu pune nici o problemă scannerului...

Funcţionarea e aceeaşi şi pentru minitelefoane, telecopiatoare, reţeaua de internet, care folosesc linia telefonică....

Procedurile la care poate apela un agent sînt rezumate în tabelul de mai jos.

O rapidă trecere în revistă a mijloacelor de detecţie a acestor şmecherii, deşi nu e scopul prezentei lucrări : specialistul face un control rapid al locurilor şi al aparatelor care pot ascunde un microfon. În funcţie de împrejurări, se poate folosi de un material de detecţie : receptor multibandă, frecvenţmetru,

detector de cîmp electromagnetic, analizor de spectru, detector de joncţiuni nelineare etc.

Amintim că legile în vigoare interzic deţinerea, vînzarea şi fabricarea unor asemenea instrumente, care la urma urmelor pot fi realizate de orice persoană interesată de montaje rudimentare.

Ar fi încă multe de spus, dar am depăşi cadrul acestei lucrări care se vrea, înainte de toate, informativă. Cititorii interesaţi vor putea să apeleze la dosarele apărute în *L'Officiel de la sécurité* (astăzi dispărut) şi *IWS*.

Tablou general al dispozitivelor de ascultare

Instalaţie interioară

fără fir	emiţător pasiv sau activ ascuns
	walkie-talkie, telefon portabil blocat pe emisie
	emiţător optoelectronic
	emiţător cu ultrasunete
cu fir	microfon ascuns
	microfon care utilizează reţeaua electrică sau telefonică
	interfon trecut în modul „ascultare"
	telefon „greşit aşezat în furcă"
	stetoscop electronic
Telefon	
	releu activînd un magnetofon
	emiţător în post sau pe linie
	ascultare în direct prin derivare
	interceptare prin inducţie
	interceptarea telefoanelor fără fir
Exterior	
	microfon direcţional sau antenă parabolică
	emiţător plasat pe o persoană sau în apropierea ei
	magnetofon ascuns la o persoană sau în împrejurimi

Vehicul

emiţător ascuns într-un vehicul sau asupra unei persoane
baliză de radiolocalizare pentru a urmări deplasarea
sistem laser

Imagine

emiţător video
sistem video pe linia electrică sau telefonică
transmitere prin cablu optic sau coaxial
magnetoscop activat manual sau automat

Noul Cod penal stipulează clar că: „Se pedepseşte cu un an de închisoare şi 300 000 franci amendă faptul, săvîrşit prin orice mijloc, voluntar de a aduce atingere intimităţii vieţii private a unei persoane:

1. captînd, înregistrînd sau transmiţînd cuvinte pronunţate cu titlu privat sau confidenţial;
2. fixînd, înregistrînd sau transmiţînd, fără consimţămîntul autorului, imaginea unei persoane aflate într-un loc privat fără consimţămîntul acesteia.

Cînd faptele menţionate în prezentul articol au fost săvîrşite la vederea şi cu ştirea celor implicaţi fără ca aceştia să se opună, deşi puteau să o facă, consimţămîntul lor e prezumat".

Sînt aplicabile şi pedepse complementare (interzicerea unor drepturi civile, de familie, civice, de exercitare a unei profesii). Art. 226-6 dispune că urmărirea acestei infracţiuni nu poate fi exercitată decît la plîngerea victimei, de către reprezentantul său legal sau de cei în drept.

- Art. 226-3 se referă la aparatele de ascultare: „Se pedepsesc în acelaşi mod fabricarea, importarea, deţinerea, expunerea, oferirea sau vînzarea, fără autorizare ministerială, ale cărei condiţii de concesiune sînt fixate prin decret al Consiliului de Stat, a unor aparate concepute în vederea realizării unor operaţii care constituie infracţiunea prevăzută la al doilea alineat al articolului 226-15

sau care, concepute pentru detectarea de la distanţă a conversaţiilor, permit săvîrşirea infracţiunii prevăzute la articolul 226-1 şi figurînd pe o listă alcătuită în condiţiile fixate de acelaşi decret.

Se pedepseşte în acelaşi mod faptul de a i se face publicitate unui aparat capabil să permită realizarea infracţiunilor prevăzute la articolul 226-1 şi la al doilea alineat al articolului 226-15 cînd respectiva publicitate constituie o incitare la comiterea acestei infracţiuni".

Fotografia clandestină

Natura şi obiectivele unei misiuni

Misiunea fotografică este, din raţiuni de organizare a lucrării, abordată separat, dar în realitate lucrurile nu stau aşa. Este vorba despre o misiune şi, ca atare, ea face apel şi la alte tehnici : realizarea unui dosar, folosirea cardurilor, infiltrarea, recurgerea la camuflaj, la ştergerea urmelor etc.

Fotografia constituie un instrument de neînlocuit în misiunile informative, şi e imposibil să facem o listă exhaustivă cu toate lucrurile care ar putea face obiectul unei acoperiri fotografice. Poate fi vorba de fotografii servind la alcătuirea unui dosar, adunarea unor elemente în vederea pregătirii unei acţiuni viitoare sau a unor informaţii pentru compromiterea unei persoane...

Adesea, misiunea va consta „pur şi simplu" în fotografierea ecranului unui calculator, a unor planuri, a unui dosar, a parcării unui concurent pentru a afla numărul de angajaţi şi de posturi de vîrf – după locurile speciale rezervate –, al furnizorilor etc. Totuşi, oricare ar fi scopul, fotografia rămîne un instrument de neînlocuit pentru agent.

Iată cîteva exemple de ţintă putînd face obiectul unei operaţiuni militare şi al misiunilor fotografice :

- construcţii civile : poduri, tunele, baraje sau alte construcţii (dimensiuni, natura acoperirii, încărcătura maximă suportată etc.) ;

- căi de comunicaţie : drumuri, canale, căi ferate, reţele telefonice şi unde hertziene, reţele electrice, conducte de gaz, conducte de petrol etc. ;
- vegetaţie : tip, desime, înălţime, densitate, şantiere ;
- cultură : natură, suprafaţă, densitate, stare a recoltei, sistem de irigaţii ;
- plajă : repere de coastă, balizaj, sol, configuraţie, nivelul apelor, dune, faleze, obstrucţionări, rămăşiţe pe mare sau eşuate pe mal, construcţii, căi de acces ;
- instalaţii portuare : echipamente, bazine, cheiuri, incinte, ancraje, nave prezente, personal de securitate ;
- clădiri : intrări publice, de personal, ieşiri în caz de pericol, acces presă, puncte slabe, structuri, expoziţie ;
- persoane : identificare, frecventări, acţiuni etc.

De exemplu, în cadrul unei operaţii de contraterorism, chiar încuietorile şi balamalele uşilor vor fi fotografiate, pentru a fi studiate apoi de către echipa de intervenţie.

Poate fi vorba de o operaţie cu post fix, numită „ascunzătoare" ; în acest caz, operatorul fotografiază rapid toate persoanele care intră şi ies dintr-un loc supravegheat. Dar în timpul unei filări, se fotografiază toate întîlnirile, toate gesturile putînd viza îndeplinirea unui schimb furtiv, chiar o busculadă care poate părea anodină trebuie să fie fixată pe peliculă. Totul trebuie să fie considerat anormal într-un context în care situaţia cere să fie fotografiată, cel mai mic detaliu putînd să se arate ulterior de o importanţă capitală.

Aşadar, fotografia are drept obiectiv să servească la pregătirea unei acţiuni, dar poate fi folosită şi pentru decelarea elementelor sau a construcţiilor pe care un terţ ar dori să le păstreze secrete. Indiciile capabile să aprecieze unul dintre aceste elemente sînt : umbra aruncată, urmele lăsate, forme, culori etc.

E clar că nu se aşteaptă de la aceste fotografiii să fie opere de artă, pentru că înainte de toate sînt documente de lucru, care însă trebuie să fie exploatabile şi pertinente : e vorba să decidem cum şi de unde se va proceda. Înainte de a aborda pregătirea misiunii şi acoperirea propriu-zisă, trebuie să detaliem în anumite aspecte tehnice care ne vor permite să ameliorăm şi să facilităm exploatarea fotografiilor.

Pregătirea misiunii

Din momentul în care misiunea fotografică a încetat, trebuie să conştientizăm genul imaginilor pe care le vom face şi să ne gîndim la cele care n-au fost prevăzute iniţial, dar care ar putea fi utile.

❒ *Printre întrebările pe care ni le vom pune, menţionăm* :

- putem acţiona fără acoperire sau nu ?
- care factori sînt favorabili şi care nefavorabili ?
- care sînt datele, zilele, orele cele mai propice ?
- pe unde pătrundem în locul cu pricina, pe unde ne putem retrage ?
- ce spunem ca să ne justificăm prezenţa în cazul cînd sîntem prinşi asupra faptului ?
- care e cel mai bun unghi pentru a fotografia ?
- cum identificăm locul cu certitudine ?
- care sînt condiţiile de luminozitate ?
- avem soarele în faţă, în spate, în lateral ? Rămîn unele zone ale obiectivului în umbră ? (Amintiţi-vă că soarele se deplasează cu 15 grade pe oră : puteţi deci să calculaţi ora cea mai favorabilă pentru luarea imaginilor.)
- riscăm să întîlnim un obstacol care să mascheze obiectivul (incintă, arbori etc.) ?
- există prin împrejurimi locuri înalte ?

- cîte imagini vor fi necesare pentru misiune?
- ce material trebuie să avem cu noi?
- care va fi durata misiunii?
- există prin împrejurimi locuri în care ne-am putea ascunde?
- zona face obiectul unei supravegheri?

Regiunea în care veţi interveni poate să aibă anumite particularităţi care să se reflecte asupra imaginilor. Să presupunem că misiunea va avea loc într-o zonă tropicală; aici, lumina creşte şi descreşte rapid la orele extreme ale zilei, astfel încît între orele 16 şi 18 puteţi pierde pînă la şase diafragme! Din contră, dimineaţa devreme, între orele 6 şi 8, se pot cîştiga şase! Dacă operaţi în plină zi, solul va fi fierbinte, iar căldura va antrena o distorsiune optică din cauza undelor de căldură care se ridică de la sol. Temperatura ridicată şi umiditatea ambiantă ar putea distruge filmul: stratul de gelatină se poate îmbiba, muia, transformînd emulsia sensibilă.

În regiunile calde, e mai bine deci ca filmele să fie păstrate la frigider într-o cutie de aluminiu cu capac. Dacă nu găsiţi o cutie ca aceasta, plasaţi-l într-o cutie etanşă cu gel de siliciu pentru absorbţia umidităţii. O dată impresionată pelicula, trebuie developată cît mai repede, utilizîndu-se un revelator specific pentru aceste zone. Dacă operaţi într-o regiune rece, luaţi seama la acţiunea frigului asupra peliculei şi a aparatului.

Să vorbim în cîteva cuvinte despre mişcarea soarelui pentru a alege poziţia „ideală", fără umbre care să ascundă detalii importante. Deoarece soarele parcurge un semicerc în 12 ore deasupra capului nostru, se deplasează deci cu 15 grade pe oră (180 grade/12) deasupra obiectivului. Cînd soarele trece la sud la amiază, umbra se proiectează spre nord (invers în emisfera sudică). Dacă se cunoaşte ora fotografierii, e uşor să determinăm unghiul existent între direcţia nordului şi cea a umbrelor. Să presupunem că o imagine e luată la ora 15.30

(timp universal). Direcţia nordului va face cu cea a umbrelor un unghi de 52, 30 grade (15 grade ori 3,5 pentru ora 15.30). Deci, cînd vedeţi pe o fotografie umbre şi cunoaşteţi ora cînd s-a făcut fotografia, va fi suficient să reportaţi la stînga umbrei un unghi de 52 de grade pentru a cunoaşte nordul geografic.

Pe lîngă materialul indispensabil realizării fotografiilor, trebuie să luaţi o hartă a regiunii şi un GPS pentru a vă localiza poziţia, precum şi un compas (busolă echipată cu un index) pentru a nota azimutul fiecărei imagini. Pentru că nu trebuie să uitaţi că analiştii fotografiilor au nevoie de aceste detalii în munca lor.

Dacă puteţi determina pe hărţi cele mai bune puncte pentru supraveghere sau acoperirea fotografică, nu alegeţi un punct care va atrage negreşit atenţia părţii adverse. Trebuie deci să alegeţi un punct cu vederea liberă, dar nu unul înalt sau oricare altul care poate fi supravegheat: poate face obiectul recunoaşterii patrulelor.

Camuflajul existent şi cel realizat de dumneavoastră trebuie să vă permită să nu fiţi observaţi de un eventual contraobservator, asigurîndu-vă în acelaşi timp protecţia împotriva unor trageri. Obstacolul poate fi natural sau artificial, dar pentru propria securitate trebuie să poată devia o manevră; optaţi pentru unul care nu e accesibil rapid sau care vă lasă o cale de retragere. Respectînd acest principiu, nu veţi fi niciodată surprinşi...

Determinarea rezoluţiei

Se obişnuieşte să se definească rezoluţia unei imagini ca fiind cea mai mică dimensiune a unui obiect pe care fotointerpreţii l-ar putea distinge pe un film. Or, trebuie să ştiţi că rezoluţia minimă indispensabilă variază invers proporţional cu talia obiectului. Se poate decela un vehicul cu o rezoluţie de 1,5 m,

în timp ce o rezoluţie de 30 m va fi suficientă pentru decelarea unui submarin. Dacă scopul este identificarea, trebuie 0,3 m dacă e vorba de o persoană, şi 6 m pentru un submarin. O excelentă rezoluţie este indispensabilă cînd misiunea vizează instalaţii tehnice: pentru un element particular din carlinga unui avion, vom avea nevoie de o rezoluţie de 3 cm!

Acum, că importanţa acestui aspect e subliniată, să vedem cum determinăm aceste imperative. Rezoluţia este egală cu

$$R=(d/foc) \times def$$

(d = distanţa în metri, foc = focală în mm şi def = definiţia filmului în ISO, linii/mm). Să vedem o aplicare a acestei formule. Misiunea care vă este încredinţată constă în fotografierea unui site industrial cu o rezoluţie de 3 m.

După hărţile studiate, gîndiţi să vă asundeţi la 5000 m. Filmul reţinut este T MAX 400 ISO (100 linii), focala va fi de 50 mm. Rezoluţia va fi deci egală cu (5000/0,5) deînmulţit 0,01/1000 = 1 sau (5000/50) deînmulţit 0,01=1. Este vorba aici de o rezoluţie teoretică, care nu ţine cont de absenţa contrastului, de prezenţa brumei etc.

Spaţiul pe care îl va ocupa obiectul pe film se poate determina cu ajutorul formulelor următoare:

Dimensiunile imaginii = [talia obiectului (m) ori focala (m)]/ dist.(m)
Focala = (distanţa ori dim. imaginii)/talia obiectului
Talia obiectului = (dist. ori dimens. imaginii)/focală

Pentru alegerea unui obiectiv, unghiul imaginii dat de focală este prea puţin important, căci e vorba de un unghi în raport cu diagonala formatului filmului. Vom raţiona deci nu asupra gradelor, ci asupra dimensiunilor. Dacă ştiţi dimensiunile subiectului de fotografiat şi distanţa de la care veţi lua imaginea, e uşor să alegi focala obiectivului.

Trebuie, de exemplu, cu un format 24 ori 36 să fotografiaţi o instalaţie nucleară de 130 m la o distanţă (D) de 500 m. Focala (F) reţinută va fi de 135 mm. În practică, e preferabil să operaţi cu o focală un pic mai scurtă pentru surprinderea detaliilor din jur. Valoare pe care o puteţi verifica utilizînd relaţiile următoare :

$$F = (36 \times D)/\text{cîmp util}$$
$$D = (\text{cîmp util} \times F)/36$$
$$\text{Cîmp util} = (36 \times D)/f$$

Cîmpul util trebui să fie bineînţeles cel puţin egal cu talia obiectului.

Alegerea materialului

Formatul cel mai adaptat este, fără îndoială, 135. Este compact, uşor de transportat, peliculele se găsesc oriunde, poate primi o vastă gamă de accesorii, preţul este abordabil şi e uşor de utilizat ! Încercaţi să-l comparaţi cu 6 × 6 !

Despre alegerea unei cutii, e inutil să vorbim prea mult : e de preferat să aruncaţi orice aparat cu electronică sofisticată. Cu cît are mai mulţi componenţi, cu atît riscul de pană sau de incidente creşte. Folosiţi un aparat mecanic sau măcar mai luaţi unul de rezervă.

Alegerea obiectivului este un compromis între definiţie, deschidere, greutate şi... preţ. Dacă alegeţi un zoom, alegeţi unul care nu va trece de la unghi mare la teleobiectiv : rezultatul va fi clar mai rău. Zoom-ul nu va avea niciodată deschiderea unei focale fixe, de exemplu un Zoom 200-400. Nu e deloc comparabil cu un teleobiectiv de 400 deschis la 2. Alegeţi materialul în funcţie de nevoile stricte pe care le aveţi.

Folosirea filtrelor

Toate fotografiile sînt analizate de un fotointerpret al celulei de informaţii ; bineînţeles că nu va vedea pe fotografie decît ceea ce există. Aşadar, uneori este esenţial să recurgi la filtre capabile să permită evidenţierea unui detaliu sau, din contră, să estompeze o parte a fotografiei pentru a pune o alta în valoare.

Filtrele în alb şi negru

Înainte de orice, să ne reamintim că ceea ce vedem „colorat" nu e aşa decît graţie reflexiei luminii. Ştim şi că pelicula alb-negru traduce culorile prin tonuri de gri. Că e vorba de a fotografia un peisaj sau un document pe un fond de culoare, alegerea judicioasă a unui filtru poate permite o ameliorare foarte importantă a calităţii documentelor care altfel ar fi fost neexploatabile.

Redarea culorilor sau a tonurilor de către un film alb-negru depinde de sensibilitatea sa spectrală ; aceasta nu e identică pentru toate lungimile de undă caracteristice culorilor. O emulsie ortopancromatică reproduce destul de fidel culorile în nuanţe de gri, dar în raport de curba spectrală a viziunii noastre.

Filmul este capabil să înregistreze radiaţiile ultraviolete : cum ultravioletele sînt de lungime de undă scurtă, ele se focalizează în avanplanul filmului. Ca să ofere o imagine netă, trebuie să faci o reglare în consecinţă dar, cum sînt invizibile, lucrul nu este posibil. Se înţelege că imaginea va avea de suferit în ceea ce priveşte contrastul... Şi la altitudine sau în prezenţa razelor ultraviolete, arierplanurile se pierd în ceaţă. Ceea ce poate fi deosebit de neplăcut în cazul unei fotografii

luate de la mare distanţă ; trebuie deci să dotezi obiectivul cu un filtru pentru ultraviolete...

Luaţi întotdeauna un filtru de calitate pentru a evita imperfecţiunile optice şi a extinde limitele rezoluţiei obiectivului şi a filmului. Pentru alegerea filtrului, fotograful trebuie să înţeleagă noţiunea de culoare complementară.

Culoare subiect				
Purpură	roşu	oranj	galben	galben-verde
Complementară				
Verde	bleu-verde	bleu	bleu-violet	violet

Dacă fotografiem un acoperiş cu olane roşii printr-un filtru roşu, accentuăm pe emulsia sensibilă radiaţiile roşii. Pe filmul negativ, roşul va apărea deci ca gri foarte închis, ceea ce pe pozitiv (imagine pe hîrtie) se va traduce printr-o plajă mai clară. Şi invers, dacă utilizăm un filtru al culorii complemetare roşului (filtru bleu-vert), radiaţiile culorii roşii vor fi diminuate, şi negativul va prezenta o zonă de un gri mai dens ; iată un exemplu de utilizare a unui filtru de contrast.

Dacă vrem să luminăm o culoare, trebuie să alegem un filtru de culoare identică. Dar dacă vrem să întunecăm această culoare pe hîrtie, se va opta pentru un filtru de culoare complementară.

Să adăugăm că orice filtru acţionează asupra culorilor vecine culorii lui şi complementarei lui. El lasă să treacă din ce în ce mai puţin culorile care sînt la polul opus spectrului său, adică pe cele complementare ; influenţa lui se extinde deci asupra culorilor cercului cromatic.

Faptul de a intercala un filtru între scena fotografiată şi film face ca lumina disponibilă să se reducă, impresionînd stratul sensibil. Trebuie deci să augmentezi termenul de

expunere în funcţie de densitatea filtrului (această corecţie este indicată pe montura filtrului). În cazul utilizării a două filtre, se multiplică factorul lor de expunere, atenţie, nu se adiţionează! În practică, dacă dispuneţi de un aparat care măsoară reflex lumina prin obiectiv, nu trebuie să mai aveţi grijă să faceţi această corecţie.

Cu un filtru aveţi grijă: orice supraexpunere tinde să atenueze efectul filtrului: aceasta se explică prin faptul că filtrul, transmiţînd radiaţiile propriei lui culori, va impresiona astfel şi emulsia sensibilă.

Filtrul galben mediu este unul cvasiuniversal. Absoarbe ultravioletele, radiaţiile albastre ale cerului, reduce stratul atmosferic şi compensează pierderile de contrast date de utilizarea unui teleobiectiv. E foarte potrivit pentru fotografierea unor clădiri şi a vegetaţiei mărunte.

Filtrul oranj deschide obiectele de la galben la roşu şi închide verdele, albastrul, violetul. Ca şi filtrul galben, dar mai accentuat, el ameliorează contrastul într-un peisaj ceţos.

Filtrul roşu: utilizarea lui e limitată la fotografierea peisajelor ceţoase, în infraroşu (asupra căreia vom reveni) şi la fotografierea documentelor care nu pot fi copiate la distanţă sau fotocopiate.

Filtrul verde luminează frun zişul şi ierburile. Întunecă albastrul şi roşul, lăsînd să treacă galbenul şi verdele.

Filtrul albastru este rar utilizat, cu excepţia luminării marilor întinderi de apă şi evidenţierii unui obiect sau pentru documentele cu un careiaj milimetric. Folosirea lui în cazul portretului accentuează toate defectele şi imperfecţiunile pielii.

Filtrul polarizant reduce lumina reflectată de diversele suprafeţe, deci elimină reflexele. Permite astfel fotografierea prin vitrine, parbrize şi reduce reflexele de pe suprafaţa apei. Facilitează, de asemenea, saturarea mai bună a unor culori. Trebuie ştiut că oglinda transparentă a aparatelor reflex com-

portă o „grilă". De fapt, grila filtrului polarizant poate, în timpul rotaţiei, să interfereze cu oglinda şi să blocheze o parte a luminii, perturbînd măsura prin celulă. Trebuie deci să cumpăraţi un filtru polarizant circular.

De asemenea, un filtru polarizant poate să fie considerat universal pentru fotografia color. Permite eliminarea reflexelor jenante, dar şi saturarea culorilor.

Filtrul gri neutru – îl menţionăm pentru informare, întrucît folosirea lui e limitată la reducerea cantităţii de lumină pe film. Dacă aveţi un film prea rapid pentru scenă, puteţi interpune acest filtru care există în diferite densităţi. Este neutru, ceea ce semnifică faptul că absoarbe toate radiaţiile colorate.

Una dintre aplicaţiile lui merită amintită. Dacă trebuie să fotografiaţi un drum pe care circulă multe vehicule, acest filtru va realiza miracolul de a le „suprima"! Aţi remarcat, desigur, pe fotografii făcute noaptea, de mari dimensiuni, că luminile farurilor, din cauza vitezei maşinilor, par nişte linii. Filtrul gri va avea acelaşi efect: vehiculele vor „dispărea" de pe şosea, facilitînd examenul foto de către analist.

Filtrul colorat

Utilizarea filtrelor pentru fotografia în culori e mai degrabă limitată. De altfel, dacă lucrăm cu o emulsie color negativă, adică destinată imprimării pe hîrtie, putem renunţa la ea, pentru că oricum va trebui să procedăm la un filtraj în timpul imprimării.

Dacă utilizaţi un film color negativ sau inversibil, vă sfătuim să folosiţi un filtru *skylight* care va reţine UV şi va atenua dominanta albastru. Trebuie să mai ştiţi că un film în culori lumină de zi este echilibrat pentru o temperatură de culoare medie. Dacă lucraţi la apusul sau la răsăritul soarelui, trebuie scos filtrul *skylight*.

Cînd condiţiile de lumină sînt cu adevărat departe de echilibrul suprafeţei sensibile, adică sînteţi în umbră (A2), în zori, în timpul apusului soarelui, trebuie utilizat un filtru de conversie care va restabili o temperatură de culoare corectă.

Fotogrametria

Cum e exclus să plasaţi o scară-test pe site-ul fotografiat care ulterior va servi măsurării anumitor elemente, fotogrametria va prelua această sarcină. Este o etapă a fotointerpretării, pentru că permite determinarea dimensiunilor unui element oarecare, sau cunoaşterea distanţei ce separă două puncte de pe imagine. Se poate determina aproximativ scara obiectului fotografiat, împărţind focala la distanţa de la care s-a luat imaginea (e=f/D), dar această formulă nu e deloc practică la planuri eşalonate în profunzime (ceea ce nu e cazul fotografiei aeriene).

Fotogrametria este utilizabilă cu oricare focală, pentru că scara de reproducere este direct proporţională cu aceasta (50 mm la un unghi al imaginii de 40 grade, 100 mm la 20 grade), şi invers proporţională cu distanţa de la care s-a fotografiat imaginea.

Am subliniat importanţa notelor, şi iată ilustrarea : se ştie că operatorul a utilizat o focală de 200 mm şi că se afla la 500 m de site ; scara va fi deci egală cu 0,2/500=1/2500 (fie 1mm pe film pentru 2,5 m pe teren). Cînd interpretul ignoră distanţa, va putea s-o determine cu ajutorul unui obiect a cărui talie e deja cunoscută, ceea ce îi va permite deducerea celorlalte dimensiuni. În anumite cazuri, scara poate fi determinată plecînd de la elemente figurînd în acelaşi timp pe o hartă de Stat-Major şi pe clişeu (stadion, teren de tenis, piscină, pod etc.). Pentru a fi în măsură de a determina dimensiunile,

trebuie mai întîi să determini amplasamentul punctului de fugă principal: aceasta se face pur şi simplu prelungind pe fotografia lipită pe o hîrtie liniile în unghi drept (uşă, fereastră, zid, acoperiş etc.), dreptele astfel trase fiind convergente într-un punct de intersecţie care va determina punctul de fugă.

Umbrele pot fi importante pentru că trădează uneori un element nevizibil de pe teren. Dar pot să ajute şi la determinarea orei cînd a fost făcută fotografia şi a dimensiunilor. Lungimea unei umbre este într-adevăr proporţională cu talia obiectului şi e legată de unghiul sursei de lumină (soarele). Astfel, cînd se cunoaşte data, poziţia obiectului şi ora, se poate calcula înălţimea soarelui într-un loc şi la o oră precisă, pentru reconstituirea dimensiunilor. Şi invers e adevărat, pentru că, datorită tabelelor astronomice, direcţia umbrei permite determinarea orei la care a fost realizate fotografia. Vă vom indica o metodă simplă care îşi va demonstra utilitatea. Identificaţi un element de pe o înălţime estimată prin lungimea umbrei vizibile, ceea ce vă dă tangenta soarelui. De exemplu, pentru un stîlp de 6 m înălţime şi o umbră de 4,5 m lungime, aceasta corespunde la 6/4,5=1,33. Nu vă mai rămîne decît să utilizaţi acelaşi raport pentru a cunoaşte înălţimea altor elemente ale căror umbre le distingeţi...

Acoperirea fotografică

Pentru a fotografia o persoană fără ştirea ei, e preferabil să lucraţi cu aparatul ascuns într-un obiect sau într-un accesoriu uzual, dar adesea e posibil să faceţi fotografii la vedere.

În orice „vînătoare" fotografică, aparatul trebuie să fie reglat dinainte în funcţie de zona în care operaţi. După ce aţi selectat viteza adaptată subiectului, focalei şi filmului, se aduce acul sau dioda luminoasă pe diafragma corectă. Dacă aveţi un aparat automat cu preselecţie a vitezei, această

operaţie nu mai e necesară, pentru că aparatul va alege diafragma. Contrar a ceea ce se crede de obicei, automatismul nu e un panaceu: în anumite situaţii el trebuie debreiat şi numai talentul fotografului face diferenţa, lucru adevărat mai ales în cazul unor variaţii de lumină mari. E util să aveţi în permanenţă aparatul reglat de dinainte: astfel puteţi acţiona rapid chiar din momentul cînd vă zăriţi ţinta prima dată. Dacă sînteţi obligat să dispăreţi rapid, veţi avea cert o singură fotografie, dar mai bine una decît nici una.

În toate cazurile, fotograful trebuie să se familiarizeze cu aparatul său şi cu materialul pe care îl va folosi în misiunile lui. Doar respectînd aceste lucruri va putea să realizeze ceva.

În cazul supravegherii fotografice a unui post fix şi suficient de îndepărtat, fotografierea imaginii nu pune vreo problemă deosebită. E suficient să operaţi fără constrast sau siluetă particulară şi să respectaţi imperativele disimulării.

Dacă trebuie să operaţi dintr-un vehicul parcat într-un anumit fel, e posibil să luaţi clişee prin retrovizor, fotografiind scena cu maximum de discreţie. Realizarea imaginii se poate face prin luneta din spate, aparatul fiind ascuns sub haine şi activat cu un declanşator suplu (atenţie, anumite aparate nu pot primi acest dispozitiv). Se poate disimula aparatul şi într-o tetieră.

În faţa situaţiilor diverse pe care le întîlneşte, fotograful nu poate întotdeauna opera dintr-un post fix îndepărtat. Într-o supraveghere dinamică (filare), trebuie operat deschis, dar există riscul de a fi reperat. Într-o asemenea situaţie, fotograful poate utiliza o montură falsă, care să-i permită să opereze dintr-o parte. Dar e preferabil să recurgă la vechea tehnică, constînd din a purta aparatul suspendat în jurul gîtului, peste piept, şi să simuleze că-l aranjează în timp ce face fotografia: acţiunea este atît de vizibilă, încît persoana fotografiată nu va

bănui că e reală. Este principiul scrisorii furate a lui Edgar Poe : ceea ce e evident, nu atrage atenţia...

Pentru persoanele mai neîncrezătoare, tehnica „braţului mort" este discretă şi eficace. Aparatul este ţinut într-o mînă într-un mod cît mai natural, cu braţul întins pe lîngă corp ; cureaua este rulată peste pumn pentru a nu acoperi obiectivul, un deget (cel mare sau indexul) stă pe declanşator. E uşor astfel să fotografiezi în rafale, fără a atrage atenţia.

Pentru a face fotografii în mijlocul unei mulţimi, sau într-un mediu care nu-ţi permite retragerea, trebuie să utilizezi un unghi mare. Un 35 mm, sau mai bine un 24 mm, permite să fotografiezi o persoană în întregime şi să compensezi o eroare de cadraj (aceste tehnici nu necesită vizor). Dacă operaţi cu un reflex, ridicaţi oglinda, care este la originea unui zgomot caracteristic în timpul declanşării. Iată o raţiune suplimentară de a reveni la aparatele mai clasice, uşor de găsit. Aparatul ideal pentru filarea din picioare este aparatul compact, cu unghi mare, autofocus, motorizat, cu funcţionare silenţioasă.

Nu vă încredeţi în direcţia eclerajului ambiant : în caz de *contre-jour*, adică atunci cînd subiectul se profilează pe un fond foarte luminos, fotografia riscă să fie de nefolosit. Nu trebuie ca celula să fie influenţată de această lumină în exces, sau dacă nu se poate altfel, trebuie să deschizi două diafragme suplimentare. Pentru aceasta, trebuie deci ca automatismul să fie debreiabil sau aparatul să aibă o funcţie *contre-jour*. În orice caz, de fiecare dată cînd e posibil, gîndiţi-vă la *bracketing* (*bracket* = suport, consolă) şi la luarea imaginilor din diferite unghiuri : veţi avea mereu o fotografie care poate fi folosită.

În ceea ce priveşte fotografierea site-urilor din locuri mobile (tren, maşină, vapor), fotografiaţi de mai multe ori la rînd şi notaţi intervalul de fotografiere (de unde nevoia de a cunoaşte cadenţa motorului) sau distanţa estimată : aceasta îl va ajuta pe fotointerpret în calculele sale.

La fel, pentru fiecare misiune, trebuie notat tipul de film, focala, deschiderea, viteza utilizată, amplasamentul, altitudinea, ora şi azimutul luării imaginii.

Evitaţi să vă sprijiniţi de maşină (caroserie, carlingă, bastingaj) : transmite vibraţii care riscă să se repercuteze asupra calităţii imaginii...

Dacă trebuie să fotografiaţi un site industrial oarecare, gîndiţi-vă la stereoscopia care face obiectele evidente, ca într-un relief, de o manieră mai obiectivă. Dacă aveţi posibilitatea să vă deplasaţi lateral dreapta (sau stînga, n-are importanţă), faceţi şi o a doua fotografie. Dar fiţi atenţi : e foarte important să nu schimbaţi axa optică, ea trebuie să rămînă paralelă. Nu căutaţi să reajustaţi direcţia.

Distanţa separînd cele două amplasamente ale luării imaginilor trebuie pe cît posibil să corespundă la jumătate din distanţă. Dacă fotografiaţi un site de la 500 m, e suficient să vă deplasaţi lateral cu 10 m. Cu adoptarea acestei valori (1/50), beneficiem de un relief foarte accentuat (hiperstereoscopie) şi mult superior efectului produs de ochii noştri, a căror distanţă pupilară nu este decît în jur de 63 mm. Deschiderea laterală trebuie să ţină cont în realitate de focală şi distanţă, pentru ca acoperirea imaginii să fie egală cu 2/3 din planul filmului... Dar regula practică este mult mai suplă pe teren, unde nu putem întotdeauna să acţionăm conform teoriei.

Fotografierea documentelor

(pe hîrtie sau ecran)

Iată o scenă clasică extrasă dintr-un film de serie B : un agent secret pătrunde pe furiş într-un birou, trage perdelele înainte de a aprinde lampa de birou, apoi năvăleşte asupra documentelor ca să le fotografieze. În epoca faxului şi a

fotocopiatoarelor, ne putem întreba asupra validităţii acestor practici. Iată raţiunile pentru care se recurge la fotografie :

- în anumite site-uri, energia electrică e oprită în perioada de inactivitate, deci fotocopiatorul nu poate fi folosit. În plus, unele copiatoare păstrează dublurile copiilor efectuate ;
- documentele sînt adesea redactate pe o hîrtie specială care nu poate fi reprodusă de către fotocopiator sau transmisă prin telecopiator ;
- riscăm să fim prinşi lîngă fotocopiator sau fax ;
- un rulou de peliculă e mai puţin incomod decît un pachet de fotocopii ;
- cu un filtru bine ales se pot elimina detaliile sau defectele stînjenitoare : hîrtie de securitate bordeaux (filtru roşu), caroiaj de culori, pete de cafea, documente îngălbenite (filtru galben-oranj), cerneală decolorată (filtru bleu), calc (trebuie pusă dedesubt o hîrtie opacă) etc.
- e mai rapid să fotografiezi decît să fotocopiezi, chiar dacă fotograful foloseşte un stativ, chiar improvizat ;
- filmul nedevelopat poate fi păstrat într-o cutie-capcană care, în caz de deschidere indiscretă sau stîngace, îl poate voala, deci îl face inutilizabil ;
- cu un 24 ori 36, etalaţi pe sol 4 foi A4 şi cu un film „lent", cu o bună definiţie, puteţi fotografia la lumina unei lămpi de birou sau bliţ electronic. O peliculă cu 36 de poziţii permite deci fotografierea a 144 documente. Dacă e nevoie de mai multe luări de imagini, aveţi posibilitatea să schimbaţi singur cartuşele.

Fotografierea ecranului unui computer nu creează nici o problemă în afară de faptul că nu trebuie să operaţi la o viteză mai mare decît cea de baleiaj a ecranului. Dacă acest imperativ nu e respectat, fotografiile vor fi inutilizabile, pentru că vor fi traversate de o bară orizontală... Nu trebuie să operaţi niciodată

la o viteză mai mare de 1/30; utilizaţi de exemplu un film 100 ISO care-şi va face bine treaba.

Oricare ar fi circumstanţele, imperativul e să reacţionaţi rapid şi să luaţi imagini imediat ce aţi intrat în joc, pentru că o altă ocazie nu veţi mai avea poate niciodată. Această remarcă e valabilă şi pentru filare sau orice alt tip de supraveghere. Pentru a preîntîmpina orice grabă generatoare de catastrofe în lanţ, puneţi în aparat un film potrivit situaţiei (şi cu o bună rezoluţie). Dacă trebuie să operaţi în condiţii de lumină foarte nefavorabile, în care nu puteţi utiliza bliţul, orientaţi-vă spre un film rapid multisensibil, de exemplu un TMAX 3200, care poate fi folosit la mai mulţi indici de expunerea (pînă la 25 000 ISO).

Dacă aţi ratat clişeul, ordinatorul vă poate veni în ajutor. Acum cîţiva ani, în 1989, Murat Tekalp şi Gordana Pavlovic, de la Universitatea din Rochester, au pus la punct un algoritm care permite restructurarea informaţiilor bruiate de pe o fotografie ilizibilă. Pentru aceasta, ei lucrau pe negativul original. Într-o primă etapă, imaginea era digitalizată în mai multe milioane de pixeli, şi aceste date numerice erau transmise calculatorului care determina cauza imperfecţiunii (viteză sau reglaj). Apoi, acesta calcula viteza de deplasare a subiectului sau/şi a aparatului în timpul luării imaginii, ca şi distorsiunea rezultată. Încrucişînd toate aceste date corectate, era posbil să obţii o imagine utilizabilă.

În zilele noastre, scanner-ul şi programele de retuşare a imaginilor sînt disponibile peste tot şi la preţuri convenabile. Dar calitatea unei imagini numerice nu e deloc comparabilă cu imaginea argentică: calculatorul poate permite eliminarea planurilor stînjenitoare, retuşarea culorilor, trucarea sau montajul fotografic, dar nu va putea înlocui clasicul aparat.

Fotografia în infraroşu

Fotografia în infraroşu, cu o utilizare simplă, nu necesită alt material decît un film şi un filtru ; este deci foarte ieftin de realizat şi oferă posibilităţi cu adevărat uimitoare : permite departamentelor tehnice ale poliţiei lectura unor texte rupte, arse, expertizarea operelor de artă, detectarea camuflajului unor deşeuri poluante sau industriale, a alarmelor, a proiectoarelor de video-supraveghere, fotografierea unor imagini în condiţii de ceaţă, de întuneric total, cu un ecleraj de susţinere invizibil etc. Lungimea de undă a infraroşiilor înrudite permite fotografierea oricăror corpuri degajînd o căldură între 250 şi 500 de grade C.

Pentru a beneficia de toate aceste posibilităţi, e suficient să încărcaţi aparatul în obscuritate totală cu un film infraroşu. Filmul Kodak de mare viteză 2481 (bază ISO - 64) acoperă infraroşiile asemănătoare, între 670 şi 960 nm, dar latitudinea în ce priveşte timpul de poză este redusă.

V-am atras de mai multe ori atenţia asupra avantajelor utilizării aparatelor mecanice comparativ cu aparatele electronice sofisticate. Lucrul e şi mai evident în cazul unor fotografii în infraroşu : unele aparate moderne sînt lipsite de cabestan pentru deplasarea filmului, lucru care se realizează prin intermediul unui led infraroşu care evaluează numărul de perforaţii. Nu trebuie mai mult pentru voalarea unui film sensibil, la această lungime de undă ! Să adăugăm la aceasta că anumite obturatoare sînt de plastic şi lasă să treacă lumina infraroşie care riscă, şi ea, să voaleze filmul.

După încărcare, e suficient să echipaţi obiectivul filmului cu un filtru roşu (nr. 25), care va bloca radiaţiile albastre şi violete. Pentru măsurarea expunerii, celula aparatului nu vă va fi de ajutor, pentru că ea nu reacţionează decît în mică măsură

la această bandă, şi doar dacă dispuneţi de o celulă de siliciu, sensibilă la infraroşii.

Cantitatea de lumină infraroşie reflectată (sau emisă prin luminiscenţă) de către un obiect depinde de sursa de lumină (soare, lampă cu filament, bliţ, lampă cu mercur, *flood*, lumină neagră), de condiţiile atmosferice şi, bineînţeles, de obiect. Fiecare materie reflectă infraroşiile în mod diferit ; în afară de a vă confecţiona singuri o celulă (lucru de altminteri simplu), trebuie deci să determinaţi timpul de expunere luînd o bază de încercare şi debreind mecanismul.

Dacă folosiţi un film 2 481, foarte răspîndit, şi un filtru Wratten nr. 25, luaţi ca bază valoarea indicată de celulă şi deschideţi o diafragmă suplimentară. Unii recomandă să afişaţi pe celulă sensibilitatea filmului (ISO) împărţită la 5 (ceea ce ar trebui să vă dea, cu un 400 ASA, în jur de f.22 la 1/60 pentru o zi foarte însorită).

Dacă folosiţi un filtru 87 C, care nu lasă să treacă infraroşiile, faceţi o măsurare fără filtru şi mişcaţi diafragma de la +1 la –2. Puteţi, de asemenea, să alegeţi adoptarea ca bază a testului sensibilitatea emulsiei împărţită la 10.

Pentru compensarea acestei pierderi foarte importante de sensibilitate, se poate proceda la hipersensibilizarea emulsiei, o tehnică utilizînd hidrazotul sau *forming gaz* (8% hidrogen şi 92 % azot). Dar filmul tratat nu se conservă decît foarte puţin timp (cîteva zile) la temperatura ambiantă... Această tehnică poate fi, de asemenea, avantajos utilizată cu o emulsie pancromatică clasică. Dar necesitatea operaţiei ţine de miracol, mai ales cînd e vorba să citim pe un film detalii foarte fine, de unde nevoia imperioasă de a recurge la un film lent ce beneficiază de o bună putere de rezoluţie şi deci de a opera cu un film hipersensibilizat.

Cînd am vorbit despre reglarea obiectivului, am semnalat că ultravioletele nu se formau în prim-planul filmului, ci

înaintea acestuia. Pentru infraroşii, se întîlneşte un fenomen identic, cu deosebirea că razele se formează în spate. Dacă priviţi obiectivele, veţi remarca faptul că pe unele figurează, la dreapta reperului central ce serveşte reglării, o linie roşie ; trebuie să afişăm distanţa în faţa acestui reper special reglat pentru fotografii în infraroşu. Dacă folosiţi un obiectiv cu oglindă şi lentile, nu aveţi nevoie de reper infraroşu, pentru că acest obiectiv nu e influenţat de acest aspect.

Pentru a opera în obscuritate totală şi pentru a nu fi reperaţi de bliţul electronic (bogat în raze infraroşii) trebuie să-l acoperim cu un filtru 87 C. Chiar şi aşa, pentru încercări, debreiaţi orice mecanism şi mişcaţi diafragma. Pentru începerea testelor, puteţi recupera ca filtru infraroşu începutul unui film color developat, dar neimpresionat. Pentru că e aproape negru, dispuneţi astfel de un filtru infraroşu improvizat pe care îl puteţi plasa pe bliţ. Cantitatea de raze infraroşii eliberate de bliţ variind după puterea acestuia şi după reflectorul lui, nu luaţi totuşi un aparat cu un bliţ integrat : în cazul unei proaste etanşeizări a infraroşiilor, s-ar putea voala filmul în interiorul carcasei. Dacă doriţi să luminaţi o scenă de la distană, optaţi pentru un laser infraroşu, astfel veţi putea opera de la mai multe sute de metri.

Acest film se developează în D 76 şi e preferabil să folosiţi o hîrtie de gradul 3 sau 4. Pentru a evita orice alterare a imaginii latente, trebuie să treceţi la developare cît mai repede după luarea imaginilor. Dacă nu puteţi, puneţi filmul izolat la rece.

Utilizarea unui film color infraroşu permite transpunerea culorilor reale în alte culori, culorile originale trecînd printr-un filtru galben (pentru a opri albastrul) care se combină cu emulsia cromatizată.

Dacă vreţi să operaţi falsificînd culorile, luaţi un film Ektachrom infraroşu 2236 şi un filtru galben nr. 15, portocaliu nr. 22 sau chiar roşu foarte închis. Albastrul va fi aproape

negru, verdele va apărea albastru, roşul va părea verde şi infraroşile vor fi roşii. Dar, atenţie, acest film are o foarte slabă latitudine de poză. Luaţi ca bază 200 ISO şi coborîţi două diafragme, apoi puteţi developa filmul cu procedeul E6. Ca toate filmele infraroşii, trebuie ferit de căldură, prin urmare e bine să-l cumpăraţi cu puţin timp înainte de utilizare şi să-l păstraţi la rece. Unii fotografi vor fi uimiţi că am vorbit de plasarea unui filtru oranj (nr. 15) pe obiectiv. Trebuie să ştiţi că această tehnică, pentru fotografii alb-negru în infraroşii modificate, este foarte indicată pentru vegetaţia ce prezintă umbre accentuate. Într-o altă situaţie, infraroşiile veritabile vor produce un contrast foarte accentuat, făcînd dificilă interpretarea fotografiilor.

Pentru orice misiune fotografică, dintr-un punct de vedere general, vă recomandăm să nu fiţi zgîrciţi cu fotografiatul; chiar dacă unele fotografii nu au o utilitate imediată, ele se pot dovedi utile mai tîrziu...

Practici particulare

Fotografia oferă multe alte avantaje agentului de informaţii. Micropunctul este unul dintre ele, apărut cu 10 ani mai tîrziu după inventarea fotografiei. Cel care a avut ideea de a plasa o lentilă de microscop pe aparatul foto a fost englezul Dancer; această tehnică a dus la o micşorare considerabilă a documentului fotografiat, adică în proporţie de 160 de ori. Procedeul s-a dezvoltat o dată cu asediul Parisului din 1870: s-a utilizat pentru încredinţarea unor mesaje porumbeilor călători, o pagină de 70 × 50 cm fiind redusă la 7 × 7 mm. În timpul celui de al doilea război mondial, serviciile secrete au perfecţionat această tehnică, ajungînd să reducă un document la dimensiuni aproape microscopice, clişeul măsurînd 1mm. Era suficient să-l ascunzi în spatele unui timbru ca să treacă de

cenzură. Această îndrăzneală a fost posibilă graţie calităţilor optice ale obiectivelor microscoapelor, dar şi datorită rezoluţiei filmelor şi stabilităţii suportului lor, pentru că şi cea mai mică deformare făcea documentul ilizibil. Dacă doriţi să confecţionaţi un micropunct şi nu aveţi un microscop capabil să aibă sistemul optic inversat, vă va fi suficient aparatul de fotografiat. Fotografiaţi cu un 50 mm pagina documentului. O dată negativul developat, puneţi-l pe un fond perfect negru (hîrtie canson) din care aţi avut dinainte precauţia să decupaţi o fereastră pe formatul negativului (24 × 36). Puneţi apoi aparatul echipat cu obiectivul lui normal la circa 120 cm şi luminaţi negativul din spate. Nu vă rămîne decît să faceţi fotografia şi să decupaţi micropunctul astfel realizat.

Cîteva cuvinte despre imaginea latentă: dă iluzia unui suport fotografic virgin, cînd în realitate el e impresionat şi disimulează o fotografie. Procedeul e simplu, pentru că, după expunerea suprafeţei sensibile, imaginea nu se relevă, ci doar se fixează. După aceasta, destinatarul elimină fixajul, trecînd apoi la developare şi la un nou fixaj. Fotografia e utilizabilă.

Altă tehnică puţin cunoscută: peliculajul. Este o operaţie delicată care constă în separarea stratului sensibil de suportul său de acetat: din acest moment e mult mai uşor să disimulezi stratul de gelatină. Dar atenţie, acesta e fragil; şi dacă el sau suportul lui e manipulat imprudent, fotografia devine inutilizabilă.

Cifrul

Cifrul a apărut o dată cu scrisul şi cu răspîndirea acestuia. Criptografia este în acelaşi timp o artă şi o ştiinţă, care are drept scop asigurarea secretului comunicării. Decodificarea permite, dimpotrivă, cunoaşterea a ceea ce emiţătorul dorea să rămînă confidenţial.

Istoria abundă de exemple în care cifrul a jucat un rol esenţial în evoluţia evenimentelor. De exemplu, descoperirea codurilor japoneze de către americani a permis amiralului Nimtz să afle mişcările flotei japoneze din Pacific şi să cîştige lupta de la Midway din 1942, ceea ce l-a costat viaţa pe Yamamoto Isoroku, strategul atacului de la Pearl Harbour; acesta a fost ucis pentru că mesajul anunţînd vizita şi planul său de zbor a fost decodificat de americani.

Astăzi, decodificarea este la ordinea zilei pentru toate serviciile specializate pe interceptare: toate mesajele sînt arhivate, chiar şi cele care nu pot fi decodificate imediat: se speră că într-o zi se va intra în posesia cheii care va permite clarificarea misterului şi deci reluarea investigaţiilor rămase în suspensie.

Noţiunea de confidenţialitate este, în fapt, provizorie: trebuie ca un cod să asigure confidenţialitatea pe o durată corespunzînd unor activităţi, asigurării securităţii persoanelor implicate. Pentru seviciile de informaţii operative, e suficient ca secretul să fie păstrat cîteva zile, pentru că operaţia ţine, în principiu, de un anume moment. Din contră, informaţiile diplomatice, din cauza influenţelor pe care le pot avea asupra

vieţii sociale a unui stat, pretind o confidenţialitate pe termen lung ; cîteva decenii, cel puţin...

Mesajele disimulate

Nu e simplu de clasificat într-o manieră sistematică metodele de corespondenţă aparţinînd acestei categorii, pentru că numărul lor variază la infinit şi nu are drept limită decît imaginaţia voastră. Să le descriem pe cele mai cunoscute...

Punctarea literelor

Se punctează discret un număr de litere dintr-un text (carte, ziar, scrisoare etc.), a căror citire permite destinatarului să reconstituie mesajul. Se disting :

- procedeul care constă în marcarea literelor necesare cu vîrful unui creion,
- marcarea literelor printr-o înţepătură uşoară cu un ac,
- marcarea lor cu cerneală simpatică (cerneală vizibilă numai după utilizarea unui reactiv),
- modificarea uşoară a traseului literei sau al unui cuvînt (înclinare, îngroşare, formă, spaţiu, ortografie etc.).

Acrostihul

„**P**as possible de venir comme prévu,
essaie de prévenir nos amis les
René. Je pense pouvoir être le
samedi comme prevu ;
évidemment, la soirée sera reportée
vendredi prochain, si cela leur
est possible. De ton côté prend
rendez-vous, selon tes disponibilités

et les nôtres. Embrasse bien
Zoé de ma part."

[Imposibil să ajung aşa cum am stabilit/încearcă să-i anunţi tu pe prietenii noştri,/familia René./Cred că pot să ajung/ sîmbătă, cum spuneam,/evident, serata rămîne pentru/vinerea viitoare dacă/asta mai e posibil pentru ceilalţi. În ceea ce te priveşte/poţi stabili o întîlnire în funcţie de posibilităţile tale, şi ale noastre. Îmbrăţişeaz-o/pe Zoe din partea mea, n.tr.]

Pentru un cititor neatent, acest text nu înseamnă mare lucru. Şi totuşi, dacă citiţi numai prima literă a fiecărui rînd, puteţi găsi un mesaj [„persévérez" = perseveraţi, n.tr.]... Ca principiul să fie mai puţin naiv, e adeseori preferabil să plasaţi literele după o ordine prestabilită : tot la al doilea rînd, de jos în sus, tot la al treilea cuvînt etc.

Ave Maria

În secolul al XV-lea, călugărul Jean din Trithème a scris o carte despre criptografie, în care a creat o serie de 14 alfabete unde literele erau înlocuite cu grupuri de cuvinte avînd aparenţa unei rugăciuni.

Principiul este încă în uz sub o altă formă, servind de *aide-memoire*.

Cuvîntul-cod

E de asemenea posibil să folosiţi cuvinte obişnuite şi stabilite anterior : „Dragul meu Yves, mulţumesc pentru carte, Sabine". Prenumele poate indica o oră (Yves = 11, Marcel = 12 etc.), obiectul - ziua (cartea = luni, flori = marţi etc.), numele semnatarului poate semnala locul întîlnirii (Sabine = hotelul gării, Charlotte = Opera etc.).

Grila

Corespondentul dispune de o grilă (foaie de hîrtie ajurată) pe care o suprapune peste hîrtia de corespondenţă şi scrie mesajul în golurile grilei. Apoi scoate propria grilă şi completează spaţiile albe cu un text, în mod necesar coerent, pentru ca să pară un text oarecare. Destinatarul nu are de făcut decît să aplice o grilă similară ca să citească textul ascuns. Bineînţeles, se poate adopta o altă ordine decît cea de la stînga la dreapta şi de sus în jos.

Cernelurile simpatice

Nu sînt folosite doar de agenţii de informaţii. Pot fi folosite şi pentru contrasemnarea unui document pentru a-i stabili autenticitatea prin comparaţie cu o mostră de semnătură sau cu un grup de cuvinte. De asemenea, este folosită pentru expedierea unui chestionar aşa-zis anonim unui „consumator" : poate fi marcat pentru a putea fi identificat.

Am văzut că cerneala simpatică e folosită şi la punctarea unui text, dar adeseori şi pentru disimularea unui text integral, printre rîndurile unui ziar, ale unei scrisori etc. Substanţele folosite în acest scop sînt numeroase. E suficient să alegeţi o anume substanţă care nu lasă să se vadă nici un semn vizibil, dar care în prezenţa unui reactiv devine vizibilă. Cea mai la îndemînă şi mai cunoscută (mai ales prizonierilor) e sucul de ceapă, dar şi cel de lămîie sau oţetul. Destinatarul trebuie doar să încălzească foaia cu un fier de călcat şi textul devine vizibil. Şi unele medicamente pot fi excelente cerneluri simpatice...

DGSE a descoperit un arab care îşi copia documentele, acum cîţiva ani, cu o cerneală simpatică şi le acoperea cu alt text scris cu cerneală clasică. Destinatarul folosea un prim reactiv (pe bază de tinctură de iod) care făcea să dispară

cerneala vizibilă şi apoi un al doilea reactiv care făcea să apară textul secret.

În ceea ce priveşte cernelurile folosite de agenţi, produsul este amestecat cu apă ; agentul foloseşte această „cerneală" cu un obiect care să nu lase nici o zgîrietură pe hîrtie. O dată mesajul uscat, nu se vede nimic fără un dublu tratament... Ideal pentru securitate este deci să se recurgă la produse ireversibile : aceasta evită clasica interceptare a corespondenţei, lectura şi repunerea ei în circuit.

Dacă agentul nu-şi poate procura cerneala simpatică de teama de a nu fi descoperit, trebuie să recurgă la anumite produse din comerţ. Alegerea substanţelor şi a locurilor de unde şi le procură nu trebuie să se facă la întîmplare. Pentru a evita suspiciunile, agentul trebuie să le transporte cu el, ascunse într-un rezervor secret sau, şi mai bine, într-un obiect de îmbrăcăminte îmbibat cu o soluţie saturată. Pentru a le folosi, e destul să introducă o parte a obiectului în apă distilată, recuperînd astfel substanţa intrată în fibre.

Un cuvînt despre cărbunele alb : e vorba de foi tratate anterior cu un solvent organic, care se folosesc ca foi obişnuite. Presiunea transferă o parte a solventului în foaia de dedesubt, fără a lăsa urme vizibile.

Trebuie să se facă anumite examene pentru a depista prezenţa cernelii simpatice. Cum specialiştii din domeniul informaţiilor sînt obligaţi să se ţină la curent cu evoluţia tehnicii, ei au pus la punct cîteva metode de protecţie pe care le vom dezvălui aici :

- scrierea fără presiune pentru a nu lăsa urme pe spatele hîrtiei de corespondenţă ;
- şifonarea puternică a hîrtiei, ca să contracareze lumina razantă ;
- recurgerea la o protecţie chimică capabilă să contracareze reactivii foarte puternici ca iglicalul, de exemplu.

Hipnoza

Orice mesager poate fi prins şi forţat, prin tortură, şantaj etc. să livreze informaţiile. În timpul celui de-al doilea război mondial, pentru remediereea acestor inconveniente, psihologul G.H. Eastbrooks forma mesageri apelînd la un procedeu mai special: hipnoza. Selecta pentru aceasta o persoană uşor de hipnotizat pe care doar două persoane erau însă capabile să o hipnotizeze: Eastbrooks însuşi şi destinatarul.

Mesagerul primea mesajul şi cheia lui sub hipnoză; mergea la destinatarul mesajului şi îi livra un alt mesaj cu care era hipnotizat din nou. Readus în stare de hipnoză, spunea informaţia secretă şi eventual memora răspunsul, totul fiind şters prin sugestie posthipnotică.

Aceste tehnici, studiate de către CIA (fără a-i uita pe ruşi, chiar mai avansaţi în acest domeniu), au fost dezvăluite de Donald Bain în cartea lui *The Control of Candy Jones*. Candy Jones era un fost manechin, devenită o celebritate a radioului. Era uşor de hipnotizat, atît de uşor, încît intra în transă fără să-şi dea seama, doar la „clipirea" orbitoare a unei lumini. Unul din prietenii ei, medic şi specialist în controlul cerebral, a remarcat acest lucru cînd ea s-a plîns de dureri de cap. El a reuşit să realizeze dedublarea personalităţii lui Candy, cu ajutorul hipnozei. Femeia a fost folosită, fără ştirea ei, şi ca agent al CIA în numeroase ţări, timp de mai mulţi ani...

Criptografia

❒ *Printre sistemele de bază se disting* :

- Codarea. Fiecare cuvînt e înlocuit cu un alt cuvînt sau cu un grup de litere.
- Substituţia. Constă în înlocuirea fiecărei litere a unui text printr-un cifru, un semn sau o altă literă, după un procedeu prestabilit.
- Transpoziţia simplă sau dublă, chiar triplă. E vorba de a bruia ordinea textului după un mod convenit ; e principiul anagramei.
- Combinarea acestor tehnici.

Codarea

Am văzut că un cod presupune să ai o listă care să indice cuvintele care trebuie transmise şi corespondenţa lor cifrată. E un procedeu curent în rîndul forţelor de poliţie ; dacă, de exemplu, operatorul zice „pentru un 106", aceasta poate semnifica o deturnare.

În realitate, principiul este în mod esenţial utilizat în cursul operaţiilor militare. Operatorul dispune de un referent în care orice mişcare, material, administraţie, informaţie (ţintă, operaţie etc.) se desemnează printr-o trigramă (grup de 3 litere) dintr-un număr de 1 300. Dacă agentul transmite XNC, aceasta semnifică (cel puţin semnifica) că el doreşte să fie exfiltrat. Dacă vrea să primească cutare sau cutare material-standard, e suficient să expedieze trigrama corespunzătoare şi să indice poziţia lui. În fiecare zi, paginile folosite sînt distruse şi se trece la următoarele.

Inconvenientul acestei practici este că fiecare corespondent trebuie să fie în posesia unui cod, ceea ce, în caz de descoperire,

reprezintă un dublu risc. Îi va fi uşor adversarului să decodifice mesajele interceptate şi să-l „intoxice" pe destinatar.

Principiul dicţionarului poate fi, de pildă, utilizat pentru codificare. Fiecare corespondent are un exemplar din dicţionar. Emiţătorul caută în el prima literă de la începutul unei linii, apoi notează numărul rîndului, repetă procedeul pentru a doua literă etc. Apoi transmite această informaţie, dacă e posibil, pe două căi diferite, una pentru numărul liniilor, a doua pentru rîndurile lor.

Substituţia

Pentru simplificare, să utilizăm analogia cu maşina de scris ale cărei litere au fost inversate. De cîte ori se apasă pe o tastă, va apărea o altă literă în locul celei de referinţă.

❒ *Se disting 3 principii* :
- substituţia simplă,
- substituţia omofonică,
- substituţia polialfabetică (poligramatică).

Substituţia simplă

E principiul cunoscut sub numele de Jules César. Constă în „coborîrea" fiecărei litere a textului clar cu un anume număr de rînduri din alfabet. De exemplu, dacă textul clar de transmis este „la maison est vide" („casa e goală") şi cheia e 3, aceasta va da „odpdlvrgvwylgh" : vom decala fiecare literă cu 3 rînduri la dreapta în alfabet.

Substituţia omofonică

În substituţia simplă, am văzut că o literă va fi întotdeauna reprezentată prin aceeaşi literă. În acest caz, descoperirea codului e foarte simplă. E suficient să cunoaştem frecvenţa de apariţie a literelor din limba în care a fost scris textul (pentru

franceză, literele cele mai frecvente sînt „esartinuloc"). Deci se atribuie celor mai folosite litere mai multe omofone diferite. „E", litera cea mai frecventă în limba franceză, va primi de exemplu 8 omofone (simboluri sau numere): lucrul permite „spargerea" frecvenţei de apariţie a literei, punîndu-l pe adversar într-o reală dificultate.

Substituţia polialfabetică

Cea mai cunoscută este metoda creată de Biaise de Vigenère în 1587. El a avut ideea de a scrie alfabetul pe o linie orizontală, apoi pe coloane. În careul rezultat, în prima linie va fi alfabetul de la A la Z, în cea de a doua de la B la A, în a treia de la C la B etc., pînă la 26 de linii. Fiecare literă a unui text clar poate fi deci desemnată prin 26 de bigrame. Se convine în general asupra unui cuvînt-cheie care se scrie de cîte ori e necesar. Sub această cheie, se scrie textul clar pe o singură linie, rezultînd o bigramă verticală care serveşte la desemnarea literei în tabloul lui Vigenère. Mesajul cifrat are deci tot atîtea litere cîte are mesajul clar. O îmbunătăţire posibilă constă în adoptarea unor alfabete dezordonate în locul celor cu ordinea clasică... Acesta este de asemenea şi principiul rigletei lui Saint-Cyr şi al roţii de codificat folosită şi cu o cheie literală. Pe aceste aparate rudimentare, se dispune de un alfabet distribuit pe un cerc exterior (mobil) şi de un alfabet dezordonat pe cercul interior. Corespondenţii convin asupra unui punct de referinţă, de exemplu „a" şi „v"; e destul să facă să coincidă aceste două litere pentru a „cala" cele două alfabete. Apoi se desemnează litera mesajului prin litera plasată pe discul vizibil. Şi aici procedeul e simplu, o literă semnificînd întotdeauna aceeaşi literă. Dacă avem nevoie de un cod simplu de depanare, se poate utiliza careul Pandorei. Se alege un cuvînt-cheie, în exemplul nostru „redhot", care se scrie în prima linie, a şasea literă fiind plasată la începutul

liniei următoare, apoi se completează cu literele alfabetului, în ordinea convenită (sau într-una diferită), bifîndu-se literele incluse în cheie. Literele care rămîn sînt plasate în aşa fel, încît să formeze un careu.

R	E	D	H	O
T	A	B	C	F
G	I	J	K	L
M	N	P	Q	S
U	V	W	X	Z

Acum sînteţi în măsură să desemnaţi oricare literă nu printr-o bigramă, ci printr-o trigramă. De exemplu, pentru a desemna litera „a", se pot utiliza trigramele „edb", „bde", „ebd","dbe"...

Transpoziţia

Să presupunem că vrem să transmitem mesajul „sous la première marche" („sub prima treaptă"). Putem scrie această frază invers (fără a ţine cont de spaţii, punctuaţie, cum e regula în criptografie), rezultînd „ehcramereimerpalsuos". Apoi, criptograma este decupată pentru a fi prezentată în blocuri de 5 sau 6 litere : "echra merei merpa lsuos".

Putem, de asemeni, redacta fraza în aşa fel, încît cel care o primeşte să nu aibă decît să citească literele impare, apoi pe cele pare, sau viceversa. Ceea ce va da „SeOrUeSmLaArPcRhEeMi", fie blocurile de transmis : „seoru esmla arpcr Heemi". Mesajul poate fi de asemenea dispus după o ordine prestabilită, de exemplu pe două linii.

SULPEIRMRH
OSARMEEACE.

Variantele sînt nenumărate : cruce romană, greacă, lorenă, papală etc.

Transpoziţie prin tablou fără cheie

Una din metodele cele mai răspîndite este pătratul 5/5, cu o capacitate de 25 litere (sau 6/6 pentru 36 de litere). Fie textul „La prospection nécessite de la persévérance".

L	A	P	R	O	S
P	E	C	T	I	O
N	N	E	C	E	S
S	I	T	E	D	E
L	A	P	E	R	S
V	E	R	A	N	C

Dacă luăm literele pe coloană, dau „lpnslv aeniae pcetpr rtceea oiedrn sosesc". Dar nimic nu ne împiedică să dispunem sau să considerăm textul într-o ordine neconvenţională, adică de la stînga la dreapta sau de sus în jos... Putem să-l dispunem sub formă de baionetă, în coloanele descendente, ascendente, orizontale, în diagonale normale, inversate, într-un mod alternat, începînd cu coloanele pare, apoi impare etc. Textul poate forma, de asemeni, o piramidă : o literă la vîrf, două, apoi trei etc. Şi aici putem modifica ordinea în care considerăm coloanele.

Cînd textul are un număr mare de litere, se fac mai multe tablouri. Spaţiile care nu au nici o literă sînt completate cu litere nule.

Transpoziţia cu cheie

Cheia e reprezentată printr-un număr sau un cuvînt care determină procedeul de urmat. Se poate crea o cheie numerică plecînd de la un cuvînt care serveşte de cheie literală : e suficient pentru aceasta a atribui primei litere a alfabetului întîlnită cifra 1, celei de-a doua cifra 2 etc. (se poate utiliza o altă ordine decît cea a alfabetului normal).

cheie literală
T R A N S P O S I T I O N

Cheie numerică
12 9 1 4 10 8 6 11 2 13 3 7 5

Mai departe, e suficient să scriem textul normal dedesubtul acestor chei, ca pentru un careu. Considerarea literelor se face în ordinea numerică a coloanelor verticale (cifra cheii numerice) apoi ele sînt dispuse în blocuri de 5 sau 6 litere. Ca metoda să fie şi mai sigură, se poate introduce o nouă cheie, ceea ce dă dubla transpoziţie.

Aceasta înseamnă că, pentru a obţine textul clar, se scriu cheia literală şi cheia numerică, ceea ce permite cunoaşterea numărului de coloane verticale şi se redistribuie literele în aceste coloane ; astfel devine uşor să le citeşti în ordinea lor numerică.

Alcătuirea unui alfabet incoerent

Pentru a-i pune în încurcătură pe decriptori nu se face apel la un alfabet normal, ci la unul incoerent. ÎI puteţi crea uşor utilizînd principiul care de acum vă e familiar. Se scrie o cheie literală care e un cuvînt scurt şi care se transformă în cheie numerică numerotînd literele după ordinea alfabetică definită. Apoi, se scriu dedesubt literele alfabetului, unele după altele. Cuvîntul „trésor" („tezaur") dă de exemplu cheia 7-3-1-5-2-4. Se pun deci coloanele în această ordine şi se ajunge la alfabetul C-I-O-U-E-K-Q-W-B-H etc.

T	R	E	S	O	R
7	3	1	5	2	4
A	B	C	D	E	F
C	H	I	J	K	L
M	N	O	P	Q	R
S	T	U	V	W	X

Reţineţi că în cazul unei transpoziţii, contrar celui al unei substituţii, cu cît mesajul e mai scurt, cu atît e mai uşor de decriptat de către serviciul advers. Fără a intra în detalii

fastidioase, trebuie să ştiţi că e destul să vă bazaţi pe frecvenţa bigramelor. Litera „q", de exemplu, e întotdeauna urmată de un „u", cu excepţia cuvîntul „coq" („cocoş"). E suficient să ştiţi acest principiu, să aveţi un pic de fler şi un calculator ca să decodaţi mesajul.

Grila pentru transpoziţie

Să menţionăm pentru informare grila (de exemplu $8 \times 8 = 64$ de cazuri) servind la transpoziţie. Un pătrat de carton prezintă ferestre (16) în care se scrie textul, apoi, cînd se termină cele 16 ferestre, se face să pivoteze grila (spre dreapta sau spre stînga), astfel încît să facă un sfert de tur, şi se repetă de 4 ori operaţia pînă se epuizează toate compartimentele. Bineînţeles, nimic nu vă împiedică să o combinaţi cu metoda transpoziţiei cu cheie.

Există o metodă similară, dar care nu face apel la o grilă ajurată. Într-o grilă de 15×15, agentul înscrie, în spaţiul convenit între corespondenţi, o cheie alfabetică care indică poziţia unei a doua chei. Aceasta din urmă trimite la rîndul ei la locul care conţine cifrele şi literele indicînd în care compartimente e convenabil să scrii textul clar. Spaţiile neutilizate sînt apoi completate cu litere şi cifre nule.

Cod de uz unic

E principiul care se regăseşte în livretul utilizat de agenţi pentru codificarea informaţiilor lor cu ajutorul tabelelor cu numere aleatorii. E vorba de un cod dintre cele mai simple, dar şi cele mai sigure. E de uz unic, ca şi One Pad Time, descoperit de către un ofiţer de informaţii al Oficiului Serviciului Strategic, numit Joseph O. Mauborgne.

Iată cum funcţionează acesta: livretul indică seriile de cifre următoare: 10470, 15012, 02011, 81647, 91648, 32375, 42167, 93093, 30995.

Dacă vreţi să transmiteţi cuvîntul „action" („acţiune"), ale cărui litere corespund în alfabet lui 1-3-20-9-15-14, vă e suficient să adăugaţi la fiecare număr un grup de cod din livret, dar făcînd operaţii modulare, adică fără cifră reţinută : aceasta ar trebui să vă dea 10471-15015-02031-81846-91653-32384. După ce aţi distrus foaia utilizată (fapt obligatoriu din motive de siguranţă), puteţi expedia acest grup de cifre. Pentru a-l decodifica, destinatarul va face o scădere.

O altă procedură similară, dar mai puţin fiabilă, consistă în a utiliza ca sursă de numere aleatorii un jurnal financiar, de exemplu. Dar contraspionajul cunoaşte în general trucul, prin urmare acest lucru poate comporta riscuri...

Iată o metodă care face decriptarea mai dificilă ; e vorba de supracifrare. Cheia poate fi însumarea, ca în exemplul precedent, dar adesea i se preferă cheia scăderii, care reduce erorile destul de mult. Această tehnică este apreciată şi pentru rapiditatea de execuţie.

Cheie	30995	decodaj-cheie	30995	cod simplu	10471
Text codificat	10471	supracifrare	20524	număr	10470
Supracifră	20524	cod simplu	10471	rînd literă	00001

Ceea ce corespunde primei litere a cuvîntului „action".

Există sute de metode care pot fi utilizate (cu mai multe sau mai puţine riscuri), dar toate derivă din acest principiu. Căutaţi-o pe cea mai indicată şi nu uitaţi următorul lucru : cu cît textul e mai lung, cu atît alegerea metodei e mai importantă. Vă vom da exemplul unui principiu utilizat de către agenţi.

Trebuie reţinută o dată, în cazul nostru 14/07/1789. Adunaţi de două ori această dată (fără cifră reţinută), ceea ce vă dă 2 842 468 : e prima dumneavoastră cheie. Repetaţi apoi operaţia, ceea ce dă 4 684 826 şi a doua cheie. Procedaţi la fel pentru

a obţine a treia cheie (8 268 642), apoi a patra oară. Înscrieţi aceste rezultate după cum urmează :

2 842 468
4 684 826
8 268 642
6 426 284

Luaţi aceste numere pe coloană şi în ordine (dar nimic nu vă împiedică să procedaţi diferit) şi plasaţi-le în linie. Pe linia de dedesubt, înscrieţi sub fiecare cifră 0, 10, 20, 0, 10, 20 etc. Adunaţi (tot fără cifră reţinută) şi veţi obţine o nouă cheie :

2 4 8 6 8 6 2 4 4 8 6 2 2 4 8 6 4 8 6 2 6 2 4 8 8 6 2 4
0 10 20 0 10 20 0 10 20 0 10 20 0 10 20 0 10 20 0 10 20 0 10 20 0 10 20 0
2 14 28 6 18 26 2 14 24 8 16 22 2 14 28 6 14 28 6 12 26 2 14 28 8 16 22 4

După cum remarcaţi, aveţi cifre care depăşesc numărul de litere din alfabet – pentru a remedia situaţia, scădeţi 26 din aceste cifre (28-26=2). Nu vă rămîne decît să scrieţi un alfabet normal, în care fiecare literă va fi desemnată prin numărul ei de rînd...

A B C D E F G H I J K L M N O P Q R S T U V W X Y Z
1 2 3 4 5 6 7 8 9 10 11 12 13 14 15 16 17 18 19 20 21 22 23 24 25 26

Acum, dacă vreţi să transmiteţi „PBDA", aceasta va da în alfabet normal 16 (P), 2 (B), 4 (D), 1 (A) şi dedesubt notaţi cifrele în ordinea cheii finale, de la stînga spre dreapta. Aceasta ar trebui să vă dea :

16	2	4	1	(corespunzînd literelor PBDA)
+2	14	28	6	(corespunzînd primelor cifre ale cheii finale)
=18	16	32	7;	raportat la 26, acest rezultat dă 18, 16, 6 (32-26), 7.

Este suficient să urmăriţi în alfabetul normal corespondenţa acestor cifre, ceea ce vă dă RPFG, şi să transmiteţi acest grup de litere. Bineînţeles, cu cunoştinţele dobîndite, sînteţi acum în măsură să perfecţionaţi acest cod.

Comparativ cu codurile tactice militare, problema operaţiei de codificare făcută de agenţi se pune în termeni foarte diferiţi. Militarul aflat pe teren dispune de prea puţin timp pentru codificare şi adesea informaţiile transmise sînt în scurtă depăşite. Prin comparaţie, agentul are mult mai mult timp pentru criptare; cît despre informaţiile de care dispune el, acestea trebuie să rămînă secrete „pentru totdeauna" (cel puţin în principiu).

Sistemele simetrice

(RSA şi DES)

Sistemul simetric e cunoscut sub numele de cod cu cheie publică, deoarece cheia servind la cifrare şi descifrare este identică şi figurează într-un anuar. Destinatarul utilizează, pentru decodificarea mesajului primit, o cheie secretă (şi deci cunoscută numai de el!), un complement al cheii publice. Principiul rezidă între o mixtură de substituţii şi transpoziţii multiple şi face apel la un calculator care poate uşor manipula o serie mare de numere. Fiabilitatea criptării depinde de tipul de codare utilizat (algoritm), de lungimea cheii, de suportul comunicării şi de timpul necesar adversarului pentru a-l „sparge".

RSA, după iniţialele inventatorilor (Rivest, Shamir, Adleman), a fost creat în 1970. Expeditorul utilizează o cheie publică permiţîndu-i codificarea textului în atenţia destinatarului său, care dispune de o cheie secretă. Pentru că nu dispune decît de cheia lui secretă, el nu poate decodifica decît mesajele care îi sînt destinate. Principiul constă în factorizarea a două numere

prime (ex. 1 261 = 13 × 97) de mare lungime (100 cifre minim). Acest sistem e utilizat pentru cardurile bancare.

Sistemul RSA generează numere pseudo-aleatorii ieşite din cheie, date care sînt apoi combinate cu mesajul. Operînd pe 32 biţi, aceasta dă 232 combinaţii. Codul RSA, RC4, este disponibil la adresa următoare : http/www.RSA.com

Acest sistem prezentat ca fiind fiabil (129 cifre) şi care ar fi necesitat mai multe miliarde de ani pentr a fi „spart", a fost „spart" în doar 8 luni... Un mic şmecher a pus 1 600 PC în paralel pentru a compensa slăbiciunea computerului său! Pentru garantarea confidenţialităţii, azi se vorbeşte de chei cu 220 cifre...

DES (Data Encryption Standard), dezvoltat de IBM în 1973, este o versiune similară ca finalitate, dar bazată pe principii un pic diferite. Cifrajul procedează cu blocuri şi operează pe o cantitate de date predeterminate. Spre deosebire de RSA, DES face apel la o cheie secretă, împărţită pentru comunicare.

Reproşul făcut frecvent acestui cod este că unica lui cheie (servind şi pentru codare şi pentru decodare) este foarte scurtă : e uşor să remediezi acest inconvenient cifrînd de două ori, cu ajutorul a două chei diferite. Contrar RSA, cheile nu sînt „legate" între ele.

Împărţirea unei chei cu un al treilea e contraindicată la autentificarea (verificarea identităţii declinate de emiţător) mesajului, pentru că cel de-al treilea poate autentifica şi el mesajul, ceea ce se poate fi catastrofal...

Pentru preîntîmpinarea acestor inconveniente, au fost creaţi algoritmi care fac apel la o combinaţie de RSA şi triplu DES. E vorba de *privacy enhanced mail*, dar cum aceasta nu e considerată încă destul de fiabilă, se procedează cu IDEA CH (128 biţi), MPJ2, sau alte codări.

O dată cu dezvoltarea informaticii, nimic nu vă împiedică să vă cumpăraţi un program de criptaj foarte performant. Dar fiţi foarte prudenţi pentru că, oricare ar fi gradul de fiabilitate afişat de producători, programul nu va putea rezista mijloacelor aplicate de către un stat. Pe scurt, toate sistemele care ar putea oferi o securitate „absolută" au fost, bineînţeles, interzise de către state... care, fireşte, vor să fie ele singurele utilizatoare!

În ceea ce priveşte programul elveţian IDEA, se estimează că ar trebui zece mii de miliarde de ani, din cauza unui miliard de operaţii/sec., pentru a-l „sparge" (acesta e disponibil la adresa următoare: Ph. Baumann-Ascom Tech.-Idéa Lizenz--Post-fach 151-CH 4502 Solthurn).

Altă viclenie pentru codificarea informaţiilor: recursul la stenografie. Textul e disimulat într-o imagine; cum fişierul e enorm, e complicat să mergi să găseşti textul, el însuşi codificat. Textul poate fi disimulat astfel într-un fişier de format bmp, wav, html, ascii etc., pentru ca apoi să fie comprimat într-o parolă. Informaţii disponibile la adresa: http://www.demcom.com/english/steganos.

Materialele şi programele de criptaj sînt controlate de către legile din 12 martie 1973 şi din 18 februarie 1986; ele sînt asimilate armelor de război (a doua categorie). În Franţa, nimeni nu poate să-şi codifice corespondenţa fără permis din partea autorităţilor (pentru moment, Ministerul Telecomunicaţiilor)... Trebuie să justifici utilizarea şi să depui o dublură a codului utilizat.

Legea franceză din 29 decembrie 1990, articolul 28-1, aduce precizări despre folosirea codurilor. Această armă de război trebuie să facă obiectul unor declaraţii prealabile. Nu trebuie deci să ne mire dacă întreprinderile noastre sînt vulnerabile: abia 15% din societăile noastre îşi codifică datele!

Un proiect de lege a fost votat de către parlament la 18 iunie 1996, vizînd să facă oarecum mai uşoară utilizarea sistemelor criptografice cu caracteristici definite prin decret. E vorba totuşi ca statul să rămînă în măsură să decodifice orice cod interceptat.

Dar, după cum spune foarte just Phil Zimmermann, părintele codului PGP: „If privacy is outlawed, only outlaws will have privacy" („În cazul în care confidenţialitatea este scoasă în afara legii, numai cei aflaţi în afara legii vor beneficia de confidenţialitate")...

Recomandări

Vă sfătuim să procedaţi la o codare prealabilă înainte de a vă codifica mesajul cu ajutorul unui program performant. Sînt suficiente atunci 15 linii pentru un program pentru ca să-i pună în dificultate pe decriptori. Conjugîndu-le pe cele două şi operînd într-o limbă „exotică", se poate spera la menţinerea confidenţialităţii mesajului. Gîndiţi-vă şi că o eroare de codare (caz destul de frecvent) poate face indescifrabilă o parte a mesajului...

Ca măsură de securitate, se trimit în general cheile indispensabile pe diverse canale, niciodată în întregime. În caz de interceptare, intrusul nu va putea să „spargă" codul dumneavoastră.

Franceza e o limbă „redundantă", adică un anume număr de cuvinte nu sînt strict necesare la elaborarea sensului. Aproape 50% din textul scrisorilor franţuzeşti poate fi calificat drept „inutil"; totuşi, dacă eliminaţi mai mult de 25%, textul devine dificil de reconstituit. Înaintea oricărei operaţii de cifrare, se poate scoate un anumit număr de litere redundante, utilizînd o scriere fonetică, silabică etc. Iată deja nişte precauţii care ar trebui să complice sarcina decriptorilor...

În concluzie:

- Gîndiţi-vă că cifrul vostru poate fi „spart".
- Metoda trebuie să garanteze o minimă securitate care va face inutilizabil orice mesaj descifrat.
- Cu cît utilizaţi mai des o metodă, cu atît riscul de a fi decriptată e mai mare.
- Reduceţi lungimea textului de transmis.
- Distrugeţi ciorna şi mesajul.
- Nu uitaţi să scrieţi pe o suprafaţă dură (sticlă).
- Limitaţi transmiterea informaţiilor doar la persoanele abilitate să le cunoască.

Anumite persoane şi-au dedicat viaţa descoperiri unui sistem inviolabil şi aproape toate sistemele au fost încercate. Adversarul cunoaşte deci mai multe decît voi, dar ceea ce nu ştie, dacă aţi fost precauţi, sînt cheile şi modul de a le utiliza.

Plecaţi de la principiul că nici un cod nu e indestructibil. Gîndiţi-vă la această frază a lui Edgar Allan Poe: „ingeniozitatea umană nu poate imagina un cod pe care ingeniozitatea umană să nu fie capabilă să-l descifreze".

Cuprins

Introducere 7

Cîteva cazuri de spionaj curent 17
Universitarul 17
Expoziţia internaţională 18
Dreptul de participare 19
Brevetul de invenţie 19
Anunţul-capcană 20
Miracolul anunţurilor de mică publicitate 20

Portretul unui agent 23
Diferitele categorii de agenţi 24
Agentul secret 24
Agentul alb 24
Agentul negru 25
Agentul sacrificat 25
Agentul dublu 26
Agentul returnat 27
Agentul de influenţă 28
Rezidentul 28
Agentul aţipit 29
Cîrtiţa 29
Agentul acţiune 29
Transfugul 30
Mercenarul 31
Corespondentul onorabil (CO) 31
Agentul contractual 31
Informatorul accidental 32
Formarea unui agent 32
Şcolile de informaţii 37

Implantarea unui agent de informaţii 39
Acoperirea 39
Legenda 40
Implantarea 41
Infiltrarea 44
Identitatea agentului 44
Categorii de documente false 46
Falsurile-false 46
Falsurile-adevărate 46
Veritabil-false 47
Veritabile-veritabile 47
Cum să obţii un paşaport legal 49

Contactele 51
Cîteva elemente de comportament social 51
Arta conversaţiei 52
Apropierea de un nou recrut 57
Recrutarea 61

Funcţionarea unei reţele clandestine 65
Rolul rezidentului 68
Curierii 69
Schimburile conspirative 72
Cutia de scrisori moartă 73
Cîteva precauţii necesare la folosirea telefonului 75
Internetul 77
Întîlnirile 79
Verificarea 81

Fals şi reproducere 85
Categorii de documente scrise 89
Protecţii şi falsificări 90
Imprimarea 94
Cum să rezolvi problema elementelor de securitate 95
Filigranul 96
Semnătura 97
Cărţile de plastic (badge) 98
Semnele şi mărcile metalice 99

Mulajul 100
Metalizarea 102
Baterea monedei 103

Deghizarea 107
Starea de spirit 108
Aspectul 110
Faţa şi transformările ei 110
Părul 117
Hainele 118
Sfaturi pentru deghizare 120
În ce nu trebuie să aveţi încredere... 121

Deschiderea unui lacăt cu un şperaclu 125
Funcţionarea şi deschiderea încuietorilor 127
Încuietorile cu nişe şi cu şanţuri 127
Zăvoarele paracentrice 130
Zăvoarele care se întredeschid 132
Încuietorile cu lamele elastice 133
Încuietorile tubulare 134
Vehiculele 134
Încuietorile de valiză 135
Valizele cu cifru 135
Broaştele de fişiere 136
Încuietorile seifurilor cu cifru 137
Alte metode 138
Cheile magnetice 138
Pistoletele-şperaclu 138
Dublurile de chei 139
La faţa locului 139

Deschiderea corespondenţei 143
Examenul vizual 144
Cum se extrage scrisoarea 145
Metoda uscată 145
Metoda mecanică 146
Metoda umedă 146
Deschiderea la vapori 147

Plicuri autocolante 148
Deschiderea plicurilor sigilate 149
Recurgerea la măsuri de protecţie 151

Sonorizarea clandestină 153
Ascultările din interior 153
Calităţi indispensabile unui emiţător 154
Problema armonicelor 155
Antena 155
Distanţa 155
Autonomia 156
Captarea de la distanţă 157
Interceptarea convorbirilor telefonice 158
Instalarea unui magnetofon 159
Alte metode 159

Fotografia clandestină 165
Natura şi obiectivele unei misiuni 165
Pregătirea misiunii 167
Determinarea rezoluţiei 169
Alegerea materialului 171
Folosirea filtrelor 172
Filtrele în alb şi negru 172
Filtrul colorat 175
Fotogrametria 176
Acoperirea fotografică 177
Fotografierea documentelor 180
Fotografia în infraroşu 183
Practici particulare 186

Cifrul 189
Mesajele disimulate 190
Punctarea literelor 190
Acrostihul 190
Ave Maria 191
Cuvîntul-cod 191
Grila 192
Cernelurile simpatice 192

Hipnoza 194
Criptografia 195
Codarea 195
Substituţia 196
Transpoziţia 198
Sistemele simetrice 204
Recomandări 207

Colecţia HEXAGON

ISTORIE CONTEMPORANĂ

Victor Suvorov – *Spărgătorul de gheaţă. Cine a declanşat al doilea război mondial ?*

Victor Suvorov – *Ultima Republică. De ce a pierdut Uniunea Sovietică al doilea război mondial ?*

Victor Stoica – *Soldaţii de plumb*

Jacques de Launay – *Marea Prăbuşire (1944-1945)*

Victor Suvorov – *Ziua „M". Când a început al doilea război mondial ?*

*** – *Pensionarii puterii. Din amintirile unor foşti demnitari sovietici*

Lev Troţki – *România şi războiul balcanic*

Salvatore Lupo – *Istoria Mafiei de la începuturi până în zilele noastre*

Victor Suvorov – *Epurarea*

Jean-Louis Maisonneuve – *Extrema dreaptă pe divan*

Gérard Desmaretz – *Totul despre spionaj. Ghid practic de informare clandestină*

www.polirom.ro

Redactor: Andrei Dimitriu
Coperta: Manuela Oboroceanu
Tehnoredactor: Ioana Mariniuc

Bun de tipar: aprilie 2002. Apărut: 2002
Editura Polirom, B-dul Copou nr. 4 • P.O. Box 266, 6600, Iaşi
Tel. & Fax (032) 21.41.00; (032) 21.41.11;
(032) 21.74.40 (difuzare); E-mail: office@polirom.ro
B-dul I.C. Brătianu nr. 6, et. 7 • P.O. Box 1-728, 70700, Bucureşti;
Tel.: (01) 313.89.78, E-mail: polirom@dnt.ro

Tipografia MULTIPRINT Iaşi
Calea Chişinăului 22, et. 6, Iaşi 6600
tel. 032-211225, 236388, fax. 032-211252